

205 fr.

UJLAKI KORNÉL DEZSŐ

DÉLI HARANGSZÓ

VERSEK

TRAISZ JÓZSEF KÖNYVNYOMDÁJA PÉCSETT.

Ára 4 kor., díszkötésben 6 kor.

OSZK

DÉLI HARANGSZÓ

VERSEK

UJLAKI KORNÉL DEZSŐ.

PÉCS 1905.

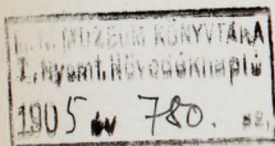
P.O. Hungary
1503 bi

Országos Széchényi Könyvtár

77501

Nyomatott Taizs József könyvnyomdájában Pécsen, 1905.

Anya és gyermeke.

Tengerfájdalmának harmatcsep gyöngyével
Kereszt elé roskad, a márványra térdel
Kartágó Rákhelje, szent Monika asszony:
„Csak azért születtem, hogy a bú fonnyasszon,
Hogy a kinszenvedés keresztjét hurcoljam,
S mint a Te szived az enyém is csak olyan
Mély tátongó örvényt hasítson az üdvnek,
Melyre a gyötrelem keselyúi gyűlnek?”

Vonagló ajakán sir a panasz jajja,
Égen-földön senki, hogy megvigasztalja.
Csukló térdekkel a keresztútját járja,
Anyai szerelme lett a Golgotája.
Bűnfertőbe vitte, ingoványba csalta
Egyetlen egy fiát lidércfény, a csalfa
Ábránd, hogy a sziv a kéjben megnyughatik,
Mint a lápon ringó, tengerre szánt ladik.

Magával ragadta a szenvedély sodra,
A vétek hinárja rajt megizmosodva
Lejjebb-lejjebb rántja; jaj, már hite sincsen.
Királynak született s hitvány rabbilincsen

Vezeti a sátán. Ez fáj az anyának!
„Tékozló magzatom, hogyha elhagynának
Gonosz cimboráid, s te megvetnéd őket?!
Ó derítsd reánk a régi jó időket.“

„Az ölembe kúsztál, arcom megapoltad,
Fényes napom voltál, én hűséges holdad.
A te boldogságod sugara rám esett,
S álmodtam jövődről gyönyörűt, édeset.
Istenről beszéltem, szeráfként elnéztél,
Imára nyílt szácskád, — ó a lépesméznél
Édesebb volt hangod s izesebb a béke,
Mely szivünkben trónolt, — s most mindennek
vége.“

Görcsösen öleli a szent feszületet:
„Hogyha elkárhozik, miért is született?
Mért nem haltunk együtt világra jöttével,
Hajnal hasadtára szép csillagos éjjel
Mért nem borúlt, a mint keresztvizről hozták,
Hogy eljutott volna tiszta lelke hozzád?
De ha még nincs későn, engem sujts, zúzz össze,
Csak arcát a bánat zápora fürössze.“

„Csodatévő ujjad érintése gyógyít,
Tipord széjjel lelke sziszegő kigyóit,
Kegyelmed harmatát csöppentsd a homokra,
S kihajt bent az életszentség rózsabokra.
Engem lombtalan fát döntsön el a vihar,
Szaggasson gyötrődés tigriskarmaival,
Járjon át a hét tör, mint a Boldogságot,
Csak egyetlen fiam térjen hozzád, Ágost.“

Erőtlen lelankad a himes pallóra,
Hova a fájdalmas Szűz képe van róva . . .
Midőn nagy sokára szemét fölvetette,
A tékozló fiú ott térdelt mellette.
Bűnbánó ajakán „De profundis“ zsongott,
Megalázkodott a mennydöngető homlok,
Szeméből, szájából szánom-bánom pergett
És látták megnyilni a zárt édenkertet.

„Fiam, egyetlenem, élve szállok égbe,
Beszélj, hogyan ment e színváltozás végbe?
Te itt anyád mellett? Jézus, hogy köszönjem
Irgalmadat? Nincs, nincs egyebem, csak
könyvem.“

Ágost édes anyja keblére borúlt,
A pokolnak izent örökös háborút,
A szentegyház egén, mint a nap úgy égett,
Oszlatván a fojtó gyilkos sötétséget.

.
Keresztbe fogózva kesereg az Egyház
Zokogó siralma eget-földet megráz.
Csak fiai szive marad érzéketlen,
A könnyharmat nem fog a kőszikla-keblen.
Fájdalmát kacagják, őt magát rugdalják,
Vérvörös tűzével a borult ég alját
Bevilágítja a bálványoltár lángja,
A melybe a világ ereklyéit hányja.

Elpusztuló félben a hit erős vára,
Már csak romja néz le a korcs unokára,
A ki buja szívvél a ligetet bújja,
Nem az Úrnak többé szól az alleluja,

Ember ember előtt hajlong szolgaszívvel,
Judás csókkal ajkán szeretetet színlel.
Látván ezt az Egyház, anyai kebele
Kesergő panaszszal van teliden tele.

Szemében a részvét fényes könye reszket:
„Ó ne faragjatok, fiaim, keresztet,
Nem félek a bűtől, értetek aggódom,
Hisz a fájdalomban oly bőséges módom
Van kétezer éve, hogy ez örök bánat
Ikertestvérévé tett a szűz Anyának.
De mi lesz veletek, ha megtagadjátok
Üdvötöket féltő, bánatos anyátok?

„Fényes elmétekben elbizakodtatok,
Mint a kisdéd, aki — mert érthetőn dadog —
Azt hiszi mindent tud. Szikra tudománytok
Csak hunyorgó mécses, bár a napba láttok.
Hogy azon túl mi van, ki mondja meg, nem én?
Ki nyújt balzsamot, ha terítőn a remény?
Ki gyújt szövétneket benn a siket éjben,
Ki vezet a mélység fölött el, ha én nem?“

„Véremért könnyörgök, Uram, ne taszits el,
A szeretet lángját kebelében szítsd fel,
Hadd lássa meg csodás ragyogása mellett,
Hogy lidércfényt hajszol, hogy szívárványt
kerget.

Térjen végre hozzád, hajtson fejet. térdet,
S tudjon, ha vihar bűg, meghalni is érted.
Anyai arcomról csókolja le könnyem,
S én a pálma ágát zengedezve törjem.“

Ha majd csordultig áll a fájdalom kelyhe,
S a világ felkészül, hogy megünnepelje
Az Istennel vivott meddő háboruját:
Fenn a haragvó Úr megmozdítja ujját,
S ropognak a trónok, dőlnek az országok,
Mint a halál szele, végig zúg az átok,
Szánja-bánja majd, hogy hűtlenül fellázadt
S megbékül Krisztussal a haldokló század.
(1897.)

Királynénk.

Ne háborgassátok
Az áldott királynét,
Nem látjátok, hogy nyomában
Nőttön nő az árnyék?!

Szép fehér homlokán
Bús fekete fátyol, —
A szellőnek súgva suttog
Szíve fájdalmáról.

Koszorút kötözget,
Kettőt is egyszerre,
Csók is esik, könnye is hull,
Hol arra, hol erre.

Lelke majd fiához,
Majd hugához szárnyal,
Azt se' tudja, hogy melyik halt
Rettentőbb halállal.

Melyiket sírassa
Panaszosabb jajjal.
Melyiket is csókolgassa
Imádságosb ajkkal.

Ne zavarjátok a
Zokogó királynét,
Csak imátok kísérgesse
Híven, mint az árnyék.

(1897. május.)

Erzsébet királyné.

— 1898. szept. 10. —

Mint a búgó gerle:
Erdők mélyén jártál,
De gyógyító írra
Benne nem találtál.

Hiába kerested
A morajló tengert,
Hulló könnyeidtől
Drágagyöngyöt termelt.

Fájdalmas anyaként
Zokogtál fiadon,
Nem értett a világ,
Nem szánt meg a vadon.

Az tivornyázott, hogy
Sóhajod elnyomja,
S ennek nem rügyezett
Sebhegesztő lombja.

A kínszenvedéstől
Kipattogzott ajkad,
Csak a keserves Szűz
Könyörült meg rajtad.

Kegyes szemmel nézett
Szíved fájdalmára,
Hiszen a tőr az ő
Szívét is átjárta.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Bucsú az 1895. évtől.

Látom vívódásod, dehogy tudlak szánni.
Mért is sajnálnálak?

Megkönnyül a lelkünk, ha a dobpergésre
Eláll a bitófán gonosz szivverése
A haramiának.

Úgy megbiztam benned, s galádúl rászedtél,
Júdáscsókkal kezdted.

Te loptad hajamba az őszülő fürtöt.
Arcom benned véres verejtékben fürdött.
Meg nem búsít veszted.

Te döntötted romba szép légvárait,
S kiábrándítottál,
Azt hittem, hogy templom minden felebarát,
Ki velem szürpöli a hűség poharát
S a sziv egy-egy oltár.

Te gyilkos kezeddél fölnyitottad szemem,
Hogy borzadva látja:
Széles e nagy világ cinkosok barlangja.
Hizelgő beszédjük rőt farkasok hangja,
Szivök égő máglya.

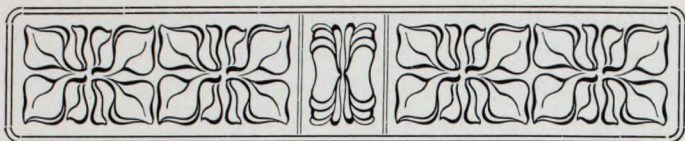
Lobog az önérdek pusztító lángja rajt,
S ha abból sejt hasznót,
Hogy mérges fogait kebeledbe mártsa,
Csattog a rágalom pokoli korbácsa,
Hiába riasztod.

Te lettél árvává. Ó szerelmes anyám,
Nem hideg a sirod?
Lélekben elszállok márványkeresztedig,
A hó fehér szárnya reád ereszkedik,
Én meg záport sirok.

Most érzem még csak, hogy mim voltál nekem,
Most, hogy nem vagy többé,
Hogy kezéd homlokom meg nem simogatja,
S szived, az üdvösség arany foglalatja
Málik pusztá földdé.

Hideg téli estén, szép fehér éjszakán,
Jőjj el értem, jőjj el,
Örömet követlek, te csak vezess hiven,
Mindent megbocsátok és megbékül szívem
Az új esztendővel.

Szent Ágnes.

Édes anyám, van-e diófakoporsód?
Halljad kérésem, a legeslegutolsót.
Hogy kikisér holnap, igérje meg Ágnes,
Hisz síromon ő az egyetlen virág lesz.
Gyűjtsd meg a fáklyákat, hivid a rabszolgákat,
Engem még ma megöl a szerelmi bánat.
Van már vőlegénye szebb, hivebb én nálam,
Itt hagyni a földet minek is sajnáljam.

Ráborúl az anyja Prokópra, fiára,
Ma haldokló vázra, tegnap daliára:
„Ne halj meg magzatom, nem veszett el minden,
Majd ha kincseimet szűz ölébe hintem,
Feléd fordul szive, tied lesz szerelme . . .“
Hiszed, hogy láttukra igennel felelne?
Remél lázas szemmel szent Ágnes kérője,
Siess hát anyám s hozz gyógyító írt tőle.

Reszkető kezekkel, viharzó kebellem
Ölelgeti fiát, majd inogva felkel,
Selyemkendőt terít ezüstasztalára,
A rózsafaszekrényt sietve kitárja.

Karperecek, gyűrűk repülnek belőle,
Fülönfüggők, láncok a selyemkendőre,
Egy gyémántkorona a legtetejébe,
Világszép menyasszony királyi fejéke.

Fut, rohan az utcán, nem szégyenli terhét,
Se' lát, se' hall csupán fiának keservét.
Gyógyító irt keres, balzsamot a sebre,
Minden drágaságát, hírét kevesebbre
Becsüli egy szónál, az áldott igennél:
„Ó, Ágnes, ha te is édesanya lennél,
Elejbém szaladnál özként, mely felriad,
Hogy megmentsd a sirtól egyetlenegy fiad.“

Benn szó nélkül bukik Ágnes lábaihoz,
Majd föleszmél: „Ágnes, irgalom, ne kínozz,
Két szív boldogsága függ feleletedtől,
Ne mondj nemet, mert ez mindkettőnket megöl.
Itt van összes kincsem, legyen mind a tied,
Cserébe add oda fiamnak a szived.
Ugy-e megkönyörülsz? Ágnes légy irgalmas,
Ne vőlegényedre, a szivedre hallgass.“

„Szivemre hallgatok, szólt Ágnes nyugodtan,
Ó én vőlegényem kebelén nyugodtam,
Ajkat csókolgattam, nyakát ölelgettem,
Örökös hűséget fogadtunk mi ketten.
Hogyan mondjak igent így a te fiadnak?
Boldogtalan legyek, asszonyom, miattad?
Ne kívánd ezt tőlem, ajándékok szedd fel,
S élj boldogul úrnőm, szegény gyermekeddel.“

Megtörve az úrnő, meg-megcsuklik térde,
Hogy' menjen, hogy' lépjen a beteg elébe.
Kezeit tördeli, fehér haját tépi
A küszöbje előtt. Érzy, ha átlépi,
Vészthozó követ lesz, halálos ítélet
Irva az arcára. „Jaj, mit mondjak néked
Leáldozó napom, hervadó virágom,
Nincs több szerencsétlen, csak én a világon.“

Egy szerecsen szolga szavába vág bátran:
„Mindent tudok, úrnőm, sőt többet is láttam,
Ágnes vonakodik, persze mert keresztény,
S örül a romlatlan római sziv vesztén.
Nem akar? Kínpadra vele, ott beszéljen,
Érted élek-halok, égi vőlegényem.
Majd meglátod, úrnőm, hogy lesz lakodalom,
Én hitvány rabszolgád lábaid' csókolom.“

Birák elé viszik a liljomot, Ágnest,
Szemérme arcára két piros rózsát fest,
Nézi a vad tömeg, s felkiált: milyen szép,
A Veszta szűze sem lehet nála szendébb.
A legvénebb bíró megtöri a csendet:
„Ágnes, nemes Prokop kezedért esengett,
S elutasítottad, felelj: kiért tetted?
Mi akarjuk tudni nevét jegyesednek.“

„Ő az én jegyesem nem e földről való,
Felel csengő hangon a gyermek-hitvalló,
Messze-messze lakik, mégis közel hozzám,
Ha arcképét ide közétek elhoznám,

Mind elismernétek, hogy a legeslegszebb,
S mert kegyes szemének szolgálója tetszett,
Boldog vagyok, hogy ily úr a vőlegényem,
Az egész világért őt el nem cserélem.“

„A nevét, a nevét, zúg a nép s a birák,
Mint a fürgetegben a kicsattant virág
Ide-oda hajlong, de illatát szórja,
Néz ijedten Ágnes az orditozókra,
De szűz tekintete megmarad szemében:
„Megmondhatom, hogyha kívánjátok épen —
Vőlegényem Jézus!“ Ihlet volt e hangban,
S azok bömböltek még borzadalmasabban.

— Ad leones! — Csupán ez hallatszik tisztán,
S áll vadállatok közt, mint gondtalan kis lány
Ágnes mosolyogva. Szájuk szinte habzik:
— Ad leones! — Néki oly gyönyörűn hangzik
E szörnyü ítélet, mint a dajka-ének,
S hívó suttogása égi jegyesének.
Az emberáradat — Ad leones! — zúgja,
„Mily édes, zeng Ágnes, a szerelem útja.“

„Ej mit oroszlánynak? A legények elé!“
Mondja egyik bíró, s karját fölemelé,
Intvén a liktornak: „Bordélyházba vele,
Majd fölenged ottan jéghideg kebele,
Ha perzselő hévvel szívökre szorítják,
Tüzes csókharomattal arcát elborítják.
Nos, utána, ifjak, kit ne ingerelne
Ez a kíváncsú, szép reszkető gerle?!“

Benn a bűnbarlangban letépik ruháját.
Testét elborító haját megcsudálják.
Nincs ki hozzá nyúlna szentségtörő kézzel.
— A leányka bízva az egekbe néz fel —
Csak Prokop a bátor, ott hagyta az ágyat.
Vad mámortól, mint a veszett eb, oly bágyadt.
Ölelésre szalad, de megbotlik lába.
Oda zuhan tompán a halál karjába.

„Búbájos, búbájos,“ ordít Prokop atyja.
A mint halott fiát visszahivogatja.
„Bárdot ide, zúzd szét, tépd, törd izzé-porrá,“
S változik a hóhér reszkető szoborrá.
Nézi áldozatját, ujjához fagy bárdja.
Ágnes vőlegényét zsolozsmázva áldja.
Prokop anyja sikolt: „Segits, hogyha lehet,
Ó kérd meg nevemben, Ágnes, jegyesedet.“

Ágnes intésére talpra állt a halott,
Majd megtisztúlt szívvél a földre roskadott
„Jézus, Istenem vagy, kívülled nincsen más,“
Lebbent el ajkáról a forró imádás.
„Szörnyűség, még ez is,“ morajlik a tömeg,
„Minek tétovázol? Mind a kettőt öld meg.“
Tolongnak előre, a vaskorlát kidől,
És semmit sem lát a hóhér könyeitől.

•Mért nem látsz dolgozdra? feddi Ágnes végre,
Égő sóvárgással nézek már az égre.
Ki úgy szerettél, ó köszönöm Jézusom,
Engedd, hogy szolgálód országodba jusson.“

Egy rőt pribékinas zengő torkába szúr,
Leszállt jegyeséért a Mindenható Úr.
Mire bús szülei tetemét meglelték,
Jézus szent keblére szorította lelkét.

Prokop elhantolta a katakombákban
És hirdette Jézust rendületlen, bátran.
Ágnes sirja fölé oltárt emeltetett,
S ott misézett drága tetemei felett.
Hogy kőpadra vonták, eléje jött Ágnes:
„A te kezedben is ilyen pálmaág lesz,
Ne csüggedj...” És Prokop nem csüggedt, nem
bágyadt —
Szent Ágnes kezéből kapott pálmaágot.

(1897.)

Szent Ágota.

Holdvilágos éj van,
Szép Palermó csendes,
A fák között nesztelenül
A denevér repdes.

A jázmin ág-bogán
Fülemüle csattog,
Messze-messze az öbölnek
Hullám-karja csapkod.

Benn a palotában
A fáradt cselédség
Ép most oltja bóbiskolva
Az utolsó mécsét.

Kvintián a prétor
A sötétre vár rég.
Buvóhelyét ott hagyja, mint
Ijesztő vad árnyék.

Arca: barna éjfél,
Szeme: borús felleg,
Szive tenger, habja fölött
Sirály énekelget.

Egy kis ablak alá
Huzódik vigyázva.
Szent Ágota, jaj most borul
Fényes napod gyászba.

Felkúszott, kitárja,
Szent Ágota felnéz,
Hozzá ugrik Krisztián és
Kígyó nyelve egy méz.

Galambom, gerlicém,
Mindenem a földön,
Üdvözülök, ha ez éjjelt
Kebeleden töltöm.

Nappalom álma vagy,
S éjszakáim napja,
Mennybe száll az, ki legelső
Édes csókod kapja.

Ágota felpattan,
Vihar zúg az ajkán:
„Boldogságos szűz Mária
Én tápláló dajkám.”

„Jöjj, az örvény szélén
Áll a gyöngye kisdéd,
Ki tart fen, ha a te erős
Karod nem segít meg.”

„Te meg pirulj, ha tudsz,
Szemérmetlen állat,
S pusztulj innen, undok kígyó,
Megvetlek, utállak.”

„Segítség, hol vagytok?
Siessetek szolgák,
Jönnek, futnak, reng a lépcső,
Hogy a gazt elfogják.

De mire benyitnak,
Elosont a cudar,
Szent Ágota küzd, dulakszik
Benső háboruval.

„Megmentettél, Jézus,
Köszönöm kegyelmed,
Jól láttalak, te álltál őrt
Menyasszonyod mellett.”

Pitymallik, hajnallik,
Madárcák dalolnak,
Jó kedvökbe szent Ágota
Ágyáig hatolnak.

És úgy ébresztgetik
Édes csicsergéssel,
Szárnyaikkal legyezgetik,
Szent Ágota, nézz fel!

Sötétlik, beborúl,
Katonák dobognak,
Lándzsáikkal a palota
Kapuján kopognak.

Szent Ágotát viszik
Bilincsekbe verve,
Karvalyok közt szivdobogva
Síró fehér gerle.

A törvényház előtt
Utat nyit a lándzsa,
Meg-megcsörren szent Ágota
Karperece-lánca.

„Mondj igazat, lányom,
Szól Kvintión hozzá,
Hogy lehettél kereszténnyé,
Ifjan ily gonoszság?”

„Gonosz a te lelked,
Válaszol a leány,
A ki rabló módra törtél
Az éjszaka reám.”

„Ne pisszenj, Kvintión
Fogát csikorgatja,
Ne pisszenj, mert rád tiprok, te
Názárethi fattyja.”

„Tépjétek le róla
A ruhát pribékek.
Ott a kereszt, nem megmondtam?
Kínpadra vigyétek.”

„A két fehér rózsát
Vágjátok le nékem,
Csak szaporán. Te is remegsz,
Megvénhedt pribékem?”

Szűz keble havára
Lesujt, mint a menyő
A hóhér bárd, s lenn a porban
Fehér rózsza kettő.

Tömlöcbe vetették
A föld alá mélyen,
Hogy enyhülést, résztvevő szót,
Csak ne is reméljen.

Nem nyilik panaszra
Meg-megrángó ajka,
Hisz ez ostort, kereszthalált
Óhajtva óhajtja.

De a kín megtörte,
Álomra szenderült.
Arca, mint a vihar után
A mennybolt, oly derült.

„Ki vagy, kérdi lágyan
Álmában suttogva,
Olyan fényes lesz orcádtól
Mély börtönöm odva.“

„Az Úr apostola
Vagyok, azért jöttem:
Láttam szörnyü sebeidet,
Láttam, bekötöttem.“

Kezeit imára
Kulcsolja, ah ott van
A két fehér rózsza keblén,
Nem többé a porba.

És nem jutott szóhoz,
Könnyeinek árja,
Piros ajka zsilipjeit
Sebesen lezárja.

,Vénuszáldozatot
Mutass be, s szabad vagy',
Száll a mélybe, börtönéjbe
Egy kiküldött hadnagy.

A bujaság szobra
Láttára porba hull:
„Föl se kelhess többé soha,
Parancsoljon az Úr.“

Kvintían, a prétor,
Szája szélét rágja:
,Válassz végre: mi kell? Csók-e,
Avagy égő máglya?'

„Örök élet vár rám,
Ha máglyán elégek,
Örök tűz fog, istentelen,
Gyötörni majd téged.“

,Hozd el a szerszámod,
Hóhér, mind, mind mostan,
Ez a kigyó él, pedig én
Fejére tapostam.'

Pattog a szijostor,
Bőszén rárohantak,
Búg a kötél, bugyog a vér,
Harmatteste lankad.

,Börtönébe vissza,
Parancsol Kvintían,
S ha föleszmél. kérdezzétek
Csókot, máglyát kíván.'

Lenn van már a szent test
Egymagára hagyva,
Fenn máglyához fát hordanak,
Készülődnek nagyba'.

Jő futva a hadnagy,
Arca viaszsárga:
'Ne várjatok, urak, ti már
A szűz Ágotára.'

'Mirtuszkoszorusan
Fekszik rózságyon,
Körülötte édes illat,
S dal zengedez lágyan.'

'Nézzétek meg, hogyha
Kétkedtek bennünk,
De hagyjatok véletek majd
Minket is lemennünk.'

'Örökké elnézném,
Oly gyönyörű, oly szép,
Hogy láttára kebelemben
Névtelen üdv foly szét.'

'Övé lesz ezentúl
Szívem dobbanása,
Római nők, Ágotának
Nincs köztetek mása.'

Bonifác.

1.

Peng a hárfa húrja. szép Aglája újja
Vérforraló nótát csal a szárazfából,
Bonifác ajakán szilaj heje-huja,
Előtte falerni nektár a javából.
Fölkapja serlegét s Aglájának nyújtja,
Rózsabimbó száját meglocsolja benne,
Mosolygó szemével az ifjút felgyújtja,
Mintha csak pusztító pokoli láng lenne.
Eldobja a hárfát és ölébe pattan,
Fürtjeivel játszik, ömlengő szavakban
Veti ki a hálóját piruló rabjára:
„Enyém vagy, enyém vagy végre valahára,
Ugy-e napom maradsz, földerited egem?
Háborgó szívemet oly rég hitegetem
Örök boldogsággal, úgy-e nem hiába,
Éltem napvilága, szerelmem virága?”
Bonifác nem szólhat bódító ajkától,
Meg sem is mozdulhat szorító karjából.
Két bokor liliom de lebilincselte,
Egy eperszáj és haj megmérgezve lelke.
Sötétben botorkál, ráborult ez éjjel

Aglája ölében gyilkos szenvedélylyel.
De mikor föleszmélt és magához tére,
Kiült a bünbánat gyöngye két szemére.
Lángpallossal űzte őrangyala: El, el,
Felszökött, menekült ziháló kebellem.

II.

Tarzuszbán a máglyák, éjjel-nappal égnek,
A hóhér nem alszik, jaj a kereszténynek.
Unatkozó prétor mulatságra vágyik.
Halomra öldösi Krisztus hű jobbágyit.
Ezt kerékbe törik, azt lófarkra kötik,
— A prétor kinjukon kacag, gyönyörködik —
De a legtöbb lassú máglyatűzőn ég el.
Csak így lehet birni a vad csöcseléssel,
Ha megvan naponkint édes csemegéje,
Eszébe sem jut, hogy kenyerét is kérje.
A vértanúk hálát zengnek az Istennek
S velők kísézőjük, kit nem is ismernek.
A prétorának feltűnt az az ismeretlen,
Színe elé hívja, és az meg se' retten,
Derült arccal vallja: „Bonifácnak hinak,
És cselédje vagyok Krisztus szolgáinak,
Boldog én, hogy az Úr visel reám gondot.
Ki töviskoronát és keresztet hordott.
A prétorának minden kiélt ize reszket:
„Faragjatok, fickók, tizöles keresztet
És hozzatok tüskét e barom embernek . . .“
Rózsás körme alá szűrő tövist vernek,
Csörgedez a vére a sárga homokra,
Bonifác nem sziszsen, csak áll mosolyogva.

„Forraljátok fel a kénköves rézüstöt,
S főzzétek meg ezt a galiléi tücsköt.”
Ordít magán kívül a dühöngő zsarnok,
S az olajos rőzse bűg, sistereg, pattog.
Szurok, kénköfüstszag rontja a levegőt,
A mint kavarog a sápadt prétor előtt.
Bonifác dalolva megy hóhéraival,
A prétor kacagó görcsökkel rárivall:
„A fürdő lehűti bárgyú jókedvedet.”
Bonifác az üstben csintalanul nevet.
„Pompás egy fürdőkád, megveszem, hogy adod?
Kitűnően érzi magát benne rabod.”
A kigúnyolt zsarnok megfakul, elkékül,
Bonifáchoz rohan, tombolva ész nélkül.
A hóhér kezéből a bárdot kikapja —
És szent Bonifácnak leáldozik napja,
Feje porba gördül a bőszült csapásra,
Egymás hátán rajzik a tömeg, hogy lássa.

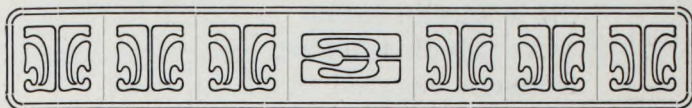
III.

Csillagtanal éjjel kigyúlnak a fáklyák,
A katakombákban imádkozva várják
Tarzuszt vértanuját, már nincsenek távol,
Oda téved egy-egy hang a zsolozsmából.
Aglája ablakán kitekint s kiszalad,
Ő az egyetlen, ki sir a menet alatt.
Nem a régi többé, bűnbánó Magolna,
Szíve hasadna meg, ha könnye nem folyna:
„Bonifác, Bonifác, ugy-e megbocsátod,
Hogy én voltam veszted, én az ősi átkod.
Szívből szánom-bánom, Isten látja lelkem,

A kinél még én is irgalomra leltem.
Gondolj rám az égben, imádkozzál értem,
Hogy az Úr kegyelme a sírig kísérjen.“
Hajnalban a pápa lábaihoz omlott:
„Minden gazdaságom, ihol, pénzzé tettem,
Nyugtasd áldó jobbod szent atyám, felettem,
S Bonifác nevére építtess templomot.
Én majd szentélyében imádkozom hozzá,
Hogy a ki miattam lett förtelmes rosszszá
S az Úr malasztjából megsiratta vétkét,
Engem nyomorultat ne hagyjon el végkép,
Segítsen az égbe, bár leányod vétké
Nem érdemli, hogy ő legyen menedéke.“

Országos Széchényi Könyvtár

Pillangó és malac.

Röpköd a pillangó
Virágról virágra,
Szivárványszín lenge szárnyát
Kényesen kitárva.

Forgószél irigyen
Bemarkolt a porba,
S hahotázva a pillangó
Szeme közé dobta.

A lepke megrázta
Mocsoktalan szárnyát,
S üdén, tisztán, mint a villám
Más virágra szállt át.

Csúfolódva rőfög
A sárból a malac:
„Most már látom, kényes úrhölgy,
Hogy ostoba maradsz.”

Itt a sárban lakik
Az üdvök tündére,
Sohsem vágnál innen ki, csak
Egyszer feküdnél be.

Felel a pillangó:
„Szegény pára, szánlak,
Hogy a sárból magasabbra
Szállni nincsen szárnyad.“

Ciprián és Jusztina.

Barlangja odvában, mint a sebzett medve,
Gunnyaszt a varázsló, bőszen fenekedve
Piciny báránkára, szűzi Jusztinára,
A kinek szerelmét hiába kínálta.
Feje fölött baglya rikolgatva himbál:
„Láttál-e mélyebbet tenger kínjaimnál,
Hűséges madaram, láttál-e valaha?”
S válasza úgy hangzik, mint gúnyos hahaha.

„Nem tartunk kézfogót, elmarad a lakzi,
S te röhögsz, hálátlan, engemet kacagsz ki?
Kitekerem nyakad, beléd fojtom hangod . . .
Ujjai közt hörgve, keservesen csapkod,
Aztán végsőt sipit a nyomorúlt pára,
Csak karikaszeme mered gyilkosára,
A nilusi gyík néz tágra nyitott szájjal,
Pedig mohzsigere már semmit sem fájlal.

Ciprián fülében rémlik a sirása:
„Megalázott szemem e cudart se' lássa,
Letépi a falról, dühödten tiporja:
„Hej, cimborák, hajrá, zúgjon a tivornya,

Van mit elfelednem, van mit eltemetnem,
Jertek, tapossatok pozdorjává engem.
Gyötrelmeim medrét körmeimmel vájom,
Kacagjatok, fickók, e vidám látványon.

„Ciprián, jövendölj. Tituszom elhagyott,
Liviusz megszökött s a legeslegnagyobb
Baj, hogy nincs egyetlen egy árva fillérem,
Ma ugyan jól járnék az orkuszi réven.
Szörnyű az inségem, ó ki ment meg tőle?
Találok-e végre igaz szeretőre,
A ki nem szövik meg, örök hívem marad?
Varázsolj egy ilyen hűséges szamarat.”

Ciprián vendégét gúnyosan fitymálja:
„Hullik a férgese, széled a hitványa.
Nem a hűtelenség bánt téged mákvirág . . .
„Előtted nincs titkom, te tudod, legkivált
Tituszom siratom. Ha ő elenyészne . . .
„Bánnád te, csak hagyná rád teli erszényét,
Sohsem emlegetnéd jövedelmes csókját,
Felőled őt akár a Tiberbe fojtsák.”

„Félre ismeresz, Tituszt szeretem, szeretem.
Tán új lángra gyulad búbájos szereden,
Fordítsd hozzám szivét, hadd legyen a régi.”
„Enyémet is a kín keselyűje tépi.
A szomszédba vigyek akkor segítséget,
A mikor magam is szörnyű tűzben égek,
S minden porcikámat pusztító láng nyalja?
Almába haraptam; de gyilkos fanyarba.”

„Hallod a búbájost? Ne vess, nem haragszom,
Vénusz bár remek, de eszeveszett asszony,
A kire csak ránéz, beleőrül menten,
Ismertem jól, tudtam, mégis lépre mentem,
A hősök pulyákká lesznek keze alatt,
A bölcs üresfejű liba után szalad,
Ha ő megtréfálja, nyilával találja,
Ő örök szerelem gyötrelmes talánya!”

„Látom, hogy rossz helyen kopogtatok, néked
Épen úgy, mint nekem, nincsen menedéked.
Mind a ketten iszunk egy azon kehelybül,
Mondja a bűn lánya, aztán sarkon perdül,
„Utóbb Jusztinának kell igazat adnom.”
„Mit tudsz Jusztináról, liheg lázas hangon
A búbájos, beszélj mindörökre róla,
Vess irgalmas szemet reám haldoklóra.”

„Pribék ölelgeti, kezét ráeresztvén,
Rettentően gyötri, Juszтина keresztény.”
Rohan a búbájos a főtörvényszékre,
Ott a vértanú össze-vissza tépve.
Homlokán patakzik piros vérverejték,
Arcának rózsáit kegyetlen leszedték,
Harmatgyöngye teste egy ijesztő mély seb,
S a gyönyörű leány elrútítva még szebb.

„Juszтина, hadonáz rekedten birája,
Ha még húzódozol, legottan kivájja
Két szemed a hóhér. Határozz. Tíz percig
Lesz türelmem.” „Ő csak vájja ki, ha tetszik,

Egykor mégis vele látom meg Uramat,
A ki reménységem, Üdvözítőm marad,
Sírom éjjelében vezérlő csillagom,
Kinek nevét élve-halva magasztalom.“

A hóhér hozzányul s megdöbbenve hátrál,
Ciprián ott térdel a kinzott leánynál.
„Jézus a szerelmed? Éljen Jézus, éljen,
Veled halok, Isten engem úgy segéljen.
Tán a te kedvedért velem is megbékül,
A ki hozzá megyek kereszt vize nélkül.“
„A Mindenhatónál nincsen lehetetlen,
Megkeresztelkedel tulajdon véredben.“

„És most mondd utánam: Elefántcsontvárunk,
Kegyelmes Jézusunk, magasztalva áldunk,
Ki az együgyűket halálig szeretted,
Add, hogy mindvégiglen kitartsunk melletted.“
A hóhér lecsapott, két fő hullt a földre,
S egymást átkarolva, égi bibort öltve
Angyalok tapsa közt hazájába tért meg
Egy szeplőtlen és egy bűnétbánó lélek.

Nagy kísértő.

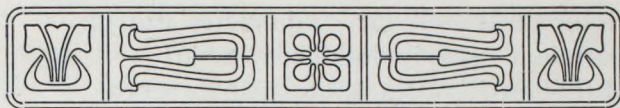
N macedon hős Indiába ért,
Letette homlokáról a babért.
S kitől reszketve félt a félvilág,
Azt megbúvólte egy lótuszvirág,
Ébenfán termett tündérrózsaszál.
A katonák csak lopták a napot,
Sándor a sátorában mulatott.
,A híred napja nyugovóra száll,
Arisztotel így dünnyögött magában,
Rab vagy, fiam te, Isten igazában.
Ha még soká tart ez a henye élet,
Egy szép napon tisztára kicserélhet,
S pulyává tesz e barna csábitó.
Dicsőséged csak füstnek bizonyul . . .
Jutalma legyen máglya, vagy bitó,
Utálom ezt . . . kimondhatatlanul.
„Öreg ne légy olyan túlszigorú,
Tisztúljon homlokodról a ború.
Kipihenem magam a rózságyon,
Aztán jőj újból háború, halál,
Hiszen tudod, hogy harci zajra vágyom.“

„Tudom, fiam, hogy egykor hős valál,
De ma fogoly cigányleány kezén.”
„Öreg, belátom, nagyot vétkezém,
Feleli Sándor, helyre is hozom,
Végét vetem mindennek még ma, jól van?”
„Hálából majd félnap imádkozom,”
Igy szól a bölcs és tapsol indulóban.
„Bucsuebédre itt marasztalak.”
„Kérlek, ments föl, mert az a rút alak
Elrontaná a legjobb kedvemet.
Ilyennel szóba állani is vétek,
Ki az erényen csúfosan nevet.
Mogorva arcom nem való közétek.”
„Nem kell beszélned, föl se vedd, akár
Nem is látnád, meg nem haragszom érte, —
Nem több szememben, mint egy szép agár.
Tehát elvárlak bizton az ebédre.”
A hindulány az asztalfőre ült,
Szeme sötét éj, csillagos derült.
Cseresnyeajka egy picinyke pont,
De ha megszólal, örvények örvénye.
Ne nézz reá, ó ne merülj beléje,
Mert veszve vagy, ha közelébe vont.
„Királyom, e pohárt a bölcsekért,
Szól a leány felkapva serlegét,
Koccints velem, ó bölcs, kit úgy csodállak,
Mint az ökörszem a királyi sast.
Szeretlek én nyomorúlt asszonyállat,
Mutasd fenséges arcodat, mutasd.”
A bölcs megrendül és irúl-pirúl,
Soha sem hallott ily dicséretet.

Hozzá a legszebb nőnek ajkirúl
Búg a fülében egyre, hogy — szeret.
„Koccintsunk újra,“ mondja a leány,
S énekbe kap a hárfa hangja mellett.
Egy fátyolon kívül mindent lehány
Magáról és mint a madárlehellet
Oly halkán kezdi bűvölő dalát.
Majd megered a dallam tengerárja,
A bölcs reszketni kezd, se' hall, se' lát,
Szemeit kéjes zsibbadás lezárja.
Szabadba fut, s most egyre hallja, látja,
Feltárja könyvét, hűtelen az is,
Arról beszél e régi jó barátja.
A hűség álom, a való hamis!
És ott terem a csábító alak
„Haragszol? Mondd, tán megbántottalak?
Ne fordúlj el ó bölcsek bölcse tőlem,
Mert eltörik a rózsafa, de töben,
Ha rá harag viharja tör vadúl.
Szemedben látom, annak lángja gyúl.
Bocsáss meg, hogyha megsértettelek,
A földről addig föl sem is kelek,
A mig nem hallom drága hangodat,
Le nem csitítom nagy haragodat.“
„Dehogy haragszom, csak futok előled.
Mert érzem megsemmisítő erődet.“
„Erőmet? Fogj fel, összeroskadok,
Úgy-úgy, szorosan, ó áldott karok.“
Rózsás fejét a bölcs mellére hajtja
„Szeretsz? Szeress!“ csak elhalón sóhajtja.
„Szeretlek, mondd éretted mit tegyek?

A tenger mélye csak araszt nekem,
Vakandturások a havas hegyek,
Ha te szeretsz, szépséges gyermekem.
Ha fel, ha le, parancsolj, én megyek.
„Egyet kívánok, hogy guggolj porba,
S én rád ülök kacagva, lovagolva.
De Sándor nyergét majd alá teszem.
Ugy-e nem mondd: elment az eszem?”
„A tied? Dehogy! Tedd csak rám azt a nyeret,
S ha kérlek: mit téssz, azt feleld: enyelgek.”
Sándor lenézett, szivből nevetett
„Ó bölcsék bölcse — haha! — ne neked.”
A bölcs higgadtan válaszolt urának,
„Soha sem láttál még ilyen furának,
Neved ki bátran, meg nem orrolom,
A vén bolond kidőlt az ostromon.
És nyeret hordoz a filozofus.
Tanúlj, fiam, e leckéből, de fuss
S ne állj meg — óh ne! — Macedoniáig.
És tartsd eszedben bolondériáit
A híres és nagy Arisztotelesznek.
Ha nyeret ilyen érett bölcsre tesznek
Üresfejű, de tetszetős libák:
Kerüld el ez egyenetlen tusát,
Mert még mélyebbre sülyedsz, ifjuság,
S felfordúl a jól rendezett világ.”

Legio fulminans.

I.

Reng a roppant szinkör vad viharos tapstól,
Fenevadak szája ártatlan vért habzsol,
Torkuk tompán bömböl, rút agyaruk csattog:
Hálaadást zengnek nők, gyermekek, aggok,
Mint mikor harangszó csendül a viharban,
S panaszos zúgása mindegyre halkabban
Vijja a felhőket, úgy elhal az ének,
Aggok, nők, gyermekek sorban eltünének.

Véres szájaszélét nyalogatva lomhán
Hasal a porondon néhány himoroszlán.
Csikos hiénák közt marakodás támad,
Mihelyt megpillantnak egy-egy kezét-lábat.
Örökéhes tigris nyargal ide-oda,
Mint az élesre fent tör villog a foga,
Szimatol, nyujtózik, fölsóvárg a néphez.
Ott fönn vinne még csak tapsra méltót véghez!

II.

Márk Aurél császárnak büszke légiója
A Garam mellékén a sik pusztát rója.
Megy, hogy a lázadás zászlaját letépje
„Jaj neked háborgó hitvány csöcselékje”,

A felbőszült császár szájaszélét marja,
Szemében cikázik lelke zivatarja,
S dühében kivallja a boszuló tervet:
,Baromként foglak be, vasvesszővel verlek‘.

Megriadt menekvő hangyaboly módjára.
Retteg, fut, szorong az ellenség, a gyáva,
Pedig tiz jut egy-egy római vitézre.
Úzik futólépést, s alig veszik észre,
Hogy nem csalitos domb sötétlik előttük.
,„A nyilzáport, felség, levegőbe lőttük,
Ezek törbe csálnak“, megszólal egy vitéz,
Amint tágra nyitott szemmel az éjbe néz.

,Törbe? mondod, szolgám, mosolyog a császár,
Ha a párdúc körül ravasz róka császkál,
Mit árthat a puszták rettegett urának?
Ha ezek vermet a Hádesig furnának,
S tudnám, hogy maga a Cerberusz megugat,
Még sem mentenék meg tőlem irhájukat.
Azzal is elbánnék, akkor is jaj nekik,
Párducos vitézim darabokra tépik.‘

Az éjszaka csendjét a szittyós avarba’
Százezernyi ásó alig hogy zavarta.
Az üldöző pihent, a futók megálltak,
Homloktörő falat vonni a halálnak.
A sik puszta bámult a készülő dombon:
,„Rossz vége lesz ennek, másodszor is mondom“,
Dörmög a szürkülő vitéz nagyot fujva,
S füle tövén kapál jobb keze öt ujja.

Halványult a csillag, ragyogott az égbolt,
A légio körül árnyékos sötét volt,
Száz öl magas gyűrű zárta el a napot.
A futó ellenség mind vérszemet kapott.
A földsánc tetején pajzsa mögé állván
Gunyolódott: „Nos hős térdre hívó bálvány,
Nem reszketsz? Megtanít a markoman félni,
S a mit sohasem tettél, fogvacogva kérni.”

A császár nem felel a csufolódásra,
De szemét lehunyja, hogy csak ne is lássa
A gúny nyilát lövő rongy rabszolgahadat:
„Hol vannak a jósek? Mostan olvassanak
Harci mén johából, pacsirta röptébül,
Mikor ember, állat szomjan majd elszédül.”
Hosszu tógájukban fontoskodva jönnek,
S az égre pislognak, a mint jövődőlnek.

„Támadunk, nem várunk”, hangzik innen-
[onnan.

A császár lábával haragosan toppan:
„Támadni örülség támolygó sereggel,
Várjunk, hátha felhőt küld Jupiter reggel?
Addig kibírátok, hisz veletek tartok.”
Felhangzik az éljen, csörrennek a kardok.
A földsáncról hangos kacajjal felelnek,
Hire sincs, nyoma sincs közelgő fellegnek.

A vasember rendre, mint a kalász, megdől.
S kiválik egy kisdéd csapat a seregből,
Fegyverök a fűvön, két kezök a mellen,
Igy harcolnak bizva a bezárt ég ellen.

„Kit a villám dicsér és a felhők áldnak,
Hallgasd meg fohászát eltikkadt szolgáltnak.
Küldj üdítő cseppet, nyelvünk szánkhoz tapadt,
Mutasd meg Úr Jézus te nagy hatalmadat.“

Távolból morajló dübörgés a válasz.
Nincs már a táborban egyetlen szem száraz.
Üde szellő csapkod az alélt arcokba,
Megrezzen a konyult galagonya bokra.
Fekete taréja látszik egy felhőnek,
Kibontott szárnyai félelmesen nőnek.
Mintha sárkány lenne, tüzet fuj a szája,
Megroppan a menny kék sátora reája.

Szembe száll vele egy más morgó szörnyeteg,
Egymást kémlik, hogy azt' egymásra törjenek.
Csattogva, bömbölve összeverekednek,
Meginog kárpítja a magas egeknek.
Haragjuk tajtékját, verejtékek habját
Lenn pajzsokba gyűjtik, s kézről-kézre adják.
S míg azok fenn egymást foszlánynya tépik szét,
Itt lenn visszakapja kiki piros színét.

— Ad arma! Túldörgi a zivatart ajkuk,
Ezt a söpredéket mindjárt megszalasztjuk.
Szikrát szór a szem, kard, döng a vért, bűg a nyíl,
A földsáncon babér s piros vérrózsa nyíl.
A sikot halottak teteme borítja — —
Az égen feltűnik a szivárvány hidja.
Álmélkodva nézi a keresztény csapat,
S térdre ereszkedik az édes kin alatt.

Himnuszzenegő sereg fényes pálmaággal
Biborszin ruhában kél a hidon által,
Vigyázva kísérik szelid fenevadak,
Jaj, a nézők szive csakhogy meg nem hasad!
„Atyám, nőm, gyermekem, győztetek, győztetek,
Mikor jelenhetünk meg mi is köztetek?”
Azok mosolyognak, a mint rájuk néznek,
S dalra nyilik ajka háromszáz vitéznek.

Betszaida forrása.

Betszaidához viszik mind a hány beteget,
Várva, kérve, áldva a megnyiló eget.
Türelemmel fekszik valamennyi helyén,
Majd lobban, majd kihúny fáklyájuk: a remény.
Ha a csodás angyal leröppen a mennyből,
Hálaadó moraj kíséri az égbe,
Boldog, ki a vízbe legelőször lép be,
Megifjúlt erővel, friss tagokkal kel föl.

Az öreg Eliud régesrégen várja,
Tán reá is kerül a sor valahára.
Harmincnyolc esztendő óta folyton-folyvást
Látja, hallja azt az áldott vizbugyogást,
S mivel senkije sincs, a ki levezesse,
Annyi esztendeje szenved lelke, teste.
De azért nem csügged, bizalommal várja,
Meggyógyúl még, a mint megjön az órája.

Egy nap, Bethúlia győzelmének napján,
Ájtatos imáját énekkel tetézte:
,Sinylődő sorsomat mért nem veszed észre,
Mért tiprod a férget, egymagára hagyván

Nyomorúságával? Karolj, Uram, által,
Saullal sirok: az Úr elment tőlem, elment,
Nem kérek gyógyulást, oh de adj türelmet.

Ünnepélyes arccal betért a Megváltó.
Szemében kegyelem; ajka, keze áldó.
Nézi könybeborúlt pillával a beteg.
Futva futna hozzá, jaj de mindhiába
Erőlködik. Béna, kimarjúlt inába
Nem tér meg az erő, csak némán integet:
„Ha megindúlhatnék, mint rogynám eléje,
Hogy ruhája széle üszkös csontom érje.”

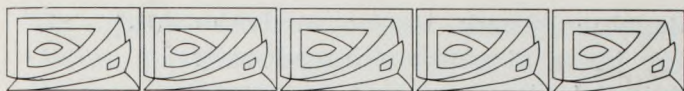
„Názárethi Jézus,” suttogják mögötte,
„Ki a tiszta égből szállt a szennyes földre“:
„Ó Jézus, ó Jézus, de szép vagy, de kegyes.”
Jézus körültekint, mint az, a ki keres
Valakit, s szemeit Eliudra veti.
Az agg örömében vén baját neveti.
Jézus megszólítja: „Akarsz meggyógyulni?”
„Ó Uram, Megváltóm,” más egyebet nem tud
A boldogságában önfeledt Eliud,
S izmaiban érez valamit kigyúlni,
Azt a meghalt ifjú erőt, régi lángot,
S im — csodák csodája! — lábaira állott.
De csak pillanatra, már a másik percben
Jézus lábaihoz hullott csókkal, könnyvel,
S ott maradt sokáig szótlan, eszméletlen:
„Áldott, áldott az Úr, ki üdvünkre jött el.”

Csodát kérek, Uram, egy nagy betegem van
A reménység tartja, ereje már nincsen,

Harmincnyolc esztendő't töltött rabbilincsen.
Gyógyítsd ki, támaszd föl, mert milliók sirnak.
Ha odaengeded öngyilkos halálnak.
Körülötte kifent agyarakkal állnak
Szentségtelen vágygyal a megszentelt sirnak
Dúló hiénái, hogy szétmarcangolják.
Apasztja, sorvasztja öldöklő bűnméreg.
Lábadj fel, ne halj meg. ó mert tul nem éllek
Szegény édes anyám, beteg Magyarország!

Országos Széchényi Könyvtár

Kis hamis.

A pálmafák sudara hajladozva
Bóbiskol a forró nap délszínén,
A lombok alján hallgat a rigó,
S fészken piheg az erdei szirén.
Árnyék suhan a pálmafák alatt,
Testetlen árnyék, mintha nőt mimelne.
De hisz' az is! Két nyurga lány halad
Az ösvényen, kibontva haja selyme,
És nem fehérebb a holló színénél
Sem fürtje, sem hamiskás barna képe.
Megáll mindkettő a csobogó érnél,
S bemártja korsóját üde vizébe.
Vigan megindul, hogy teli edénye,
A járt uton kolostorába vissza.
Megszólal az erdők fülemüléje,
Dalát a lány füle mohóan issza.
„Enyém leszesz, reszket kezét kitarva,
Nekem dalolsz ezentúl, kis madárka.“
A fülemüle elröppen ijedten,
A lány megrezzen, s korsóját elejti.
A másik is nótáját elfelejti,
Tanácstalanul néznek mind a ketten.
„Jaj, lesz nekem most otthon nemulass,

Megtáncoltatnak, mint a medvebocsot.“
„Igy jár, a ki annyit fecseg-locsog.
Késő jajgatnod; szikrát sem uras
Viselkedésed. Sirj anyánk előtt
— A másik feddi, — s megbékited őt.“
„Hogyan sirjak, ha nem tudok, hiszen
Kisirnám lelkeket, de — Istenem! —
Mikor nincs könyvem.“ „Lány, most elhiszem,
Hogy nincs szived.“ „Ne vádold, ismerem,
A félelmet, s a bánatot, szeretek
Hűn, szenvedek kitartón és rajongok
Minden jóért és mindenek felett
Ragaszkodom anyácskához; szívem
— Láttál, ugy-e, szomorúfűzfalombot? —
Halálig érzi fájdalmát hiven,
Anyácska szive fájdalmát. De mit
Tegyek, ó mondd, hogy sirni megtanuljak,
Hullatni a bánat könnycsepjeit?“
„Mártsd a szivárgó vízbe a nagy újjad,
És mondd: Teremtőm, kérek könyveket.“
A lány megtette s várja a hatást.
Hiába várja, könye nem ered.
„Oh nem tudok.“ A másik szól: „Te lásd,
Én nem lopom tovább a szép napot.“
S hátat fordítva elsiet.
„Világért sem bánom, hogy kikapok,
Anyácska, csak ne fájna a szived.“
És közben ujja a szeméhez ér,
A víz könnycsepként pilláján marad:
»Ő áldom, áldom azt a madarat,
S tudományom nem adom ezerér.“

Tiz ujját a nedves cserépre nyomja,
Onnan szemére, hogy hozzá tapadjon.
Mögötte szétnyilott a cserje lombja,
És feltűnt egy apáca kedves arca,
A mint mosolyogva nézte, mit művel
A kópé. „Ó haszontalan fikarca,
Kicsalom, ha másképp nem esküvel
Belőle, hogy miben is sántikált.”
S a mint jött, észrevétlen surran el.
A kárvallott ujjongva felkiált:
„Szemem nedves, most bátran útra fel!”
A folyosón elkezdi vallomását:
„Ó szánjatok meg búst, boldogtalant,
Keservemnek nem láthattátok mását,
Temessetek el, jobb lesz ott alant.”
„S a korsó?” kérdi tőle az apáca.
„Jaj eltörött. A mogyorófafalca
Sem tud azon segíteni, pedig
Az iskolában jól mesterkedik.
De vége, vége száz darabra tört.
Nem használ, hagyd el, anyácskám, a pört.”
„Te sirsz? Ugy-e krokodilus tanított
Meg rá, hisz hét pecsétü zárt titok
Vala eleddig a sirás neked.
Vagy a törött cserép volt mestered,
A mint a víz belőle bugyogott?”
„Tedd el, anyácskám, dugd el a botot,
Ne feddj, ne büntess, meg nem érdemeltem.
A kár láttára zokogott a lelke,
És mert szemem csak bambán néze ottan,
Azzal a vízzel sirni tanítottam.”

Tavaszszal.

A föltámadt élet első hirmondója,
A pici hóvirág, csilingel a szélben.
Ide hallik hozzám másvilági szója:
,Ki az Úrban bizik, nincs a mitől féljen.'

Kedves kis virágom,
Biztass csak, csilingelj, hogy mindenem legyen
Isten a világon.

Csevegő ér partján hervadt fűszálak közt
A szende ibolya szűz illatát érzem.
Patak a virágot, engem a könyű füröszt,
S lassan lecsillapszik büszke szivverésem,
Mely az égre lázad.

Ibolya, taníts meg, hogy a legszebb virág
A rejtett alázat.

Távol napkeletről közelg egy kis felleg,
Ó dehogy is felhő, visszatérő fecskék.
Tétova néznek rám, tán biz nem ismernek,
Pedig ők voltak, kik mindig csicseregtek:

„Nagy kincs a szeretet,
Melynél drágább nincsen sehol a világon,
Sem a felhők felett.”

Csilingelj hóvirág, tanitgass ibolya,
És ti kedves fecskék, csak csicseregjetek.
Kinek könnypatakja olyan búsan folya,
Ünnepel, örvendez boldogan veletek,
Szívében a béke,
Mintha oda hulltam volna szivszakadva
Mária ölébe!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Malomban.

Úg a patak, búg a malom,
Ezer bogár donog körül,
Fenn vijjogó vércse röpül,
Fűbe dőlve hallgatgatom.

Báránfelfő közeledik,
Távol tompa dörgés hallszik,
Úgy megszoktam már e zajt itt,
Elhallgatnám tán reggelig.

Sárgarigó furulyája
Tilinkóz a közelemben,
Föl nem vidit az már engem,
Csak a könnyem ered rája.

Valamikor, nem is oly rég,
Hangos füttyét túldaloltam.
Be más volt az, be más voltam,
Ha még mindig olyan volnék?!

Istenem, de boldog voltam.
Talán leszek még valaha? — —
Közelg, közelg az éjtszaka,
Mély csend van már a malomban.

Itt-ott.

Itt-ott kevés öröm,
Mindenfelé bánat,
Mint a tűzhalálra
Megérett hársfának
Sok a forradása,
Kevés a levele,
Ilyen ez az élet,
Hogyne unnánk bele?

Folyton a jövőben
Mereng tekintetünk,
A szív mindörökké
Lehetetlenen csüng.
Szemünk könnyel teli,
Lelkünk hánykolódik,
A szenvedés kísér
Hűn a koporsóig.

Örömünk fecskéje
Alig rakott fészket,
Már hallik moraja
A téli szélvésznek.

Fagyasztó szavára
Jéggé dermed minden,
Sehol virág többé,
Csak a tiszta szivben.

Bontsd hát ki szirmodat
Te égi virágszál,
Az Úr két kezének
Áldása reád száll.
Az igaz szeretet
Soha el nem mulik.
Ó hát illatozzál
Szint' a sirontúlíig.

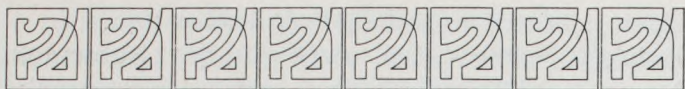
Eleázár.

Kiadva a parancs: Jehova nem Isten,
Bálványképet csókolj, azt kérd, hogy segítsen,
Izrael rab népe. Hajtsd meg büszke térded,
Meglátjuk: Istened tesz-e csodát érted?
Sokban meghül a vér, őshitétől eltér,
Bálványnak gyújt tömjént, s a sinai törvényt
Lábával tapodva tisztátalant eszik.
És ezt a csecsemők botrányára teszik.
Az agg Eleázár sirva veri mellét,
Ő tart bűnbánatot, a ki sohasem vét.
Szép bogárszemébe fényes könnyek gyűlnek,
Majd fehér szakállán lassan leperegnek.
Tobzódva közeleg a nagy Bacchusz-ünnep,
Van mért bőjtölnie a jámbor öregnek.
Bortól felhevülve zsidó szüzek járnak
Buja táncot s pogány undokságba hullnak.
Ezért fáj a szive szent Eleázárnak,
Ezért könnyörög a nagytürelmű Úrnak.
Csorda veszi körül, s ő csak imádkozik.
Üvöltnek, orditnak, de meg nem zavarják,
Lelke fölszállott a tiszta szeráfokig,
S megragadják vadúl két reszkető karját.

„Ne obégass, zsidó, gyere lakomára,
Érted üritjük ki Bacchusz-kelyhét máma.
Viszik Eleázárt, mint a fehér bárányt
Rőt farkasok közé tiltott multságba.
Kárörvendve nézik azt a ritka látványt,
Hogyan rázkódik meg szent ártatlansága.
„Egyél, öreg, pompás egy pecsenye egyél,
Édesebb ez, mint az oltáron a kenyér.”
„Ajkam tisztátalant nem illett soha,
S ha megkisérleném, megverne Jehova.”
„Enni, vagy meghalni, nincs más választásod,
Ne légy nyakas, öreg, mert sírodat ásod
Ellenkezéséddel;” zúgnak a pribékek.
„Kivánságtok szerint tennem gyilkos véték,
Akkor hálnék csak meg örökre igazán,
Akkor veszteném el szép mennyei hazám.
Itt van e gyarló test, tépjétek szét, nékem
Úgy sincs már a földön okom tovább élnem.”
Úgy állt ott előttük, mint Jupiter szobra,
Prófétaszeméből villámokat szórva.
Megrezzennek tőle, megindúlnak rajta.
Hálaadó zsoltárt rebeg bátor ajka.
„Utoljára kérdünk: kell-e a szép élet?”
„Vigyetek kinpadra, tán ottan beszélek.”
A hóhérlegények egymásra tekintnek,
Ki tépje le róla azt a darócinger?
Ki szúrjon először sirba hajló testre?
Kinek arca legyen véréből kifestve?
És füléhez hajol az egyik és mondja:
„Ne légy vénségedre vallásod bolondja.
Én bárányhúst hozok, te egyél, azt szabad.

Ezek a bortól már félig mind alszanak,
Dehogy veszik észre, majd mindjárt itt termek.
No ne szabadkozzál, hiszen nem vagy gyermek.
„Ne fáradj, ne sajnálj, világért sem teszem,
Utánam indulna egész rab nemzetem.
Nekem a halál csak nyugodalmat hozhat,
Hogy tennék előtte ilyen szörnyű rosszat?
Ha népem romlását én okoznám, akkor
Ezerszer átkozott lenne e szép aggkor,
Melyet én Istenem kegyelméből éltem.
Ti ne aggódjatok álnokul én értem,
Ezt az egy-két napot vegyétek el bátran,
Égessétek porrá e romlandó sátram.
A seregek Ura, kit hiven szolgáltam,
Majd kárpótol érte. Rajta, munkára fel!
Fogadd áldásomat, nyomorgó Izrael.“
Mint a dühödt ebek, úgy támadtak rája,
Tépték, marcangolták. Halovány orcája
A lenyugvó napként bibortűzben égett,
Előre látta az örök üdvösséget.

Üdvöztőnk és a ló.

Üdvöztőnk látására
A pusztába is kijára
Az ígére túlszomjas nép.
És hallgatták és szerették.

Száz csodát vitt az Úr végbe
És mit adtak ők cserébe?
Mint kik jobbat úgy sem tudnak:
Kikiálták királyuknak.

Az Úr Jézus futva futott,
Egy megdagadt érhez jutott,
Hol egy szürke legelészett,
Az Úr kezdé a beszédet:

„Hej paripa, vigy át itten,
Megjutalmaz a jó Isten“.
Felel a ló: „Ha jóllakom,
Átviszlek majd a patakon“.

És az Úr várt, várt estélig,
Azok már-már utolérlik:
„Vigy már, jönnek, kérlek szépen.“
„Hát enni se' hágysz békében?“

„Most sem elég“, mondja az Úr.
A paripa csak nem mozdul,
Szent haraggal aztán így szól:
„Ne is lakjál soha sem jól.“

És lám, fogott rajt az átok,
Hisz naponkint láthatjátok:
Ha térdig áll az abrakba',
Azért soha sincs jóllakva.

Karácsonyi ének.

Életfája vagy a tiszta szivűeknek,
Kik szent árnyékodba nyugton feküdhetnek,
S ki büneért gyászol,
Kit a sátán támad, erőre kap nálad
Betlehemi jászol.

Kinek sajnó ostort testvérkezek fonnak,
Kit a kinszenvedés keresztjére vonnak,
A haláltól óvja,
Mint az anya karja, lágyan betakarja
Betlehemi pólya.

Ki árvául zokog jeltelen sirokon,
A kitől elfordul szülő, barát, rokon,
Kit ebként kivernek,
Vadként megrohannak, mindene vagy annak
Betlehemi gyermek.

Fonjatok hát ostort, semmitől sem félek,
Vonjatok keresztre, ottan is remélek,
Van, ki megsegítsen,
Csak Te maradj velem, életem, szerelmem
Betlehemi Isten!

Fiucska ravatalánál.

Kiterítve némán, lecsukott ajkakkal
Fehér koporsóban letört liliomszál.
Sötét éjfélt váltja rózsapiros hajnal,
S az anya még mindig reménykedve ott áll.
Várja gügyögését — nem lehet valóság! —
Föl kell még néznie nefelejcs szemével.
Hiszen úgy becézték, szellőtől is óvták,
Az egyetlenegyét hogy' ereszthetné el?

„Szerelmes szép fiam, nézz föl, anyád szólit,
Én vagyok itt, édes magzatom tekints fel.“
Haj de nem lehet a másvilág lakóit
Visszasirni könnynyel, megváltani kincsesel.
A halál küszöbén ki egyszer átlépett,
Az már vissza nem jó soha, soha többé,
Elröppen a lélek, várja az ítélet,
S mi a földbe való, hadd legyen a földé.

Az ilyen ártatlant várva várják mennyben,
Csillagkoszorúval teritik be útját.
Ne szolongasd vissza bús anya, hadd menjen,
Mi jó kinek-kinek, azt csak ott fönn tudják.
Lelke belévegyül az angyali karba,
Szűz testéből piciny halmán virág fakad;
Édes lesz az álma, mert nincsen meghalva,
Csak remélj, s elbirod tenger fájdalomadat!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ágyai erdő.

— 1895. szeptember 6. —

Agyai rengeteg
Verjen meg az Isten,
Rügybontó napsugár
Föl ne melegítsen.

Lombodat ne érje
Dalos madár szárnya,
Virágnító harmat
Soha meg ne szállja.

Áldásthozó eső
Kerüljön el messze,
S átkot szórjon rád a
Hüs fuvalom neszsze.

Villám hasogasson,
Ó mi meg nem szánunk:
Te benned hervadt el
Legszebb virágszálunk.

Szent Szaniszló.

I.

A krakói püspök szóra nyitja ajkát,
Megreszketnek belé mind, a kik csak hallják.
„Utolsó ítélet! Ó e várva várt nap
Majd a gonoszságnak váratlan határt szab.
Jajgatnak a népek, nyögnek a királyok,
Ha az Úr kimondja ítéletét rájuk.
Térj hát hozzá vissza, veszni indult nyájam,
Ti férfiak, ifjak, nők, aggok mindnyájan.
Nincs későn, a mig a nap fénye süt rátok,
Mert rettenetes az, mit az éjben látok.
S te, uram királyom, szolgálj vagyok, hived,
Fordítsd, kérlek, hozzám hidegülő szived.
Ki első vagy köztünk díszre, hatalomra,
Bálványképeidet zúzd össze halomra,
S légy az erényben is vezérünk, könyörgve
Esdeklek és megáld az Isten örökre.“
Istenttartó karja áldást oszt a nyájra,
A bünbánó népre, káromló királyra.
Kunyhóikba térnek, javulást fogadnak.
Ó szent borzalmi az utolsó napnak!

II.

A királyi várban istenkáromlás van.
Boleszláv, a király, fogát csikorgatja
„Velem szállasz pörbe, fölségsértő papja?
Hol az ezredesem? Hol vagytok rabszolgák?”
Azok a tornácon egymást döfik, tolják.
„Hol késtek hát, gazok,” ordit ki dühödten.
S fut, igyekszik, tolong fegyveres vagy ötven.
„Azt a vén gazembert, a püspököt értem,
Bárhol találjátok és ha a szentélyben
Vágjátok kétfelé, úgy hozzátok elém,
Áspiskigyó nyelve lesz ma a pecsenyém.”
Reszket a katona, meg-megbotlik lába,
Hogy merne, ki menne az Isten házába
A nagy oltár elé gyilokkal kezében,
Hol a püspök térdel: „Irgalmad e népen
Meg ne rövidüljön, nagytürelmű Isten!”
Hol a kéz, mely rája gyilkos ijjt feszítsen?
A katonák szive fáj, szorong, megdöbben,
És a király elé borúl mind az ötven.
„Ott az oltár előtt találtuk a szentet,
Akartunk ölni, de vallásunk nem enged.
Tégy, parancsolj velünk, mi mindent meg-
[teszünk,
De Isten papjára nem emeljük kezünk.”
Kikelve magából, mint a dühödt sátán
Toporzékol vadúl katonái hátán.
„Majd én megmutatom, gyáva kutyák, nektek,
De a bitófától meg nem menekedtek,
Hogy’ kell karddal bánni, villámként lecsapni,
A rágalom díját méltókép megadni.”

És kikap egy kardot és rohan a dómba,
Az utolsó gyertya ép kihamvadóba',
De ég az áhitat szent Szaniszló arcán,
Még egy üdvözlégyet suttog ajka — aztán
Lecsap a gyilkos kéz — kicsordul szent vére
Pirosló harmatként az oltár kövére.
Vág, sújt és kaszabol az ördög szülötte:
Összeapritotta, mikor már megölte,
S pokoli dühében szétszórta a réten.
Sűrű csillaghullás könyezte az égen.
Egy-egy madár zengett minden ize fölött.
Kereste, siratta nyája a püspököt.
Mikor megtalálták minden porcikáját,
Egygyé forrott teste, hiába kereste
Szem a sebek helyét, ép volt az egészen.
Egy új fényes csillag ragyogott az égen.
És a gyilkos testét tűz gyötörte, rázta,
Hiába üzenget már a szentegyházba,
Hogy mondjanak misét, könyörögjenek érte.
Isten büntetése be nagyon elérte.
Úgy rohadt el élve. És merre tért, hol van?
Egy új máglyát gyújtott ott lenn a pokolban.

Levél a fiútól.

Karácsony este van, öröm a szivekben,
Gond, bánat felhője elszáll, tova rebben.
Szállinkózik a hó, szép fehér lesz minden,
Fekete gyász itt-ott van csak egy-egy szivben.
Gondos Mihályéknál a tiszta gyolcsabrosz
Megrakva étellel; de nem nyúlnak ahhoz.
Eszökbe jutott a szegény Pista gyerek,
S arcukon a könnyű csak pereg, csak pereg.
Messze Boszniába, vad hegyes országba
Vitték muzsikával nagy szomoruságra.
Ki tudja, hogy él-e, hogy van, mit csinál most?
Kap-e meleg ételt? Patkót, dióst, mákost?
Jó szót a káplártól, meg a kapitánytól
A szülői sziv úgy sajog, úgy megfájdul.
És csak étlen-szomjan ballagnak misére,
A Gloria hangját sóhajjal kísérve.
Hanem mise után megvigasztalódtak:
„Jó az Isten, bizzunk, reméljünk, hogy jót ad.”
S hogy nyugodni tértek, betekintett a hold,
Mi ajkukon ült, az édes mosolygás volt.
Kiskarácsony napján, verőfényes reggel,

Jött a szárnyas pósta piros levelekkel.
Egyik Gondos Mihály ablakára szállott,
Áldd meg, Uram, áldd meg azt a vad országot,
Nehogy írójának valami megártson,
Ó édes Jézuska, ó drága karácsony!
„Törd fel, apjuk, olvasd, a keze írása.
Lobogtasd, ne rejtsd el, ország-világ lássa.
„Szerelmes szüleim, édes apám, anyám,
Ha kegyelmeteket most átkarolhatnám,
Be fölmelegednék rája testem, lelkem,
E gyönyörűséget világért nem adnám.
Ha haza gondolok, máris fölmelegszem.
Karácsony estéjén, metsző hófuvásban,
Amint posztot álltam, imádkozva láttam
Jó édes anyámat, édes apám pipált,
Csak néha kortyantott, éltetve a királyt,
A kit ő is szolgált tizenkét éven át.
És aztán úgy tetszett: engem emlegetnek.
Nem tudom, mi baja esett a szememnek,
A hideg szél tette, vagy egyéb okozta,
De köpönyegemet tele harmatozta.
Neki búslakodtam, haj de keseregtem,
Karácsony estéjén oda volt a kedvem.
Mikor föl váltottak, a hadnagy úr hívott:
Infanteriszt Gondos véknyan evett-ivott
Még ma, lásson hozzá, édes anyám küldte.
Gyöngyözött a bora, piroslott a sültje,
Végül még illatos meleg teát adott
— Áldd meg, én Jézuskám, azt a jó hadnagyot,
Sóhajtott a közbe Gondos felesége —
És egy finom szivart a legtejebe.

Lett szép karácsonyom, hogy panaszom nincsen,
Legyen mindnyájukkal a jószágos Isten.
Nincs sok időm vissza, az idő is úgy fut,
S viszontlátják hálás, engedelmes fiuk',
Gondos Pistát."

Eddig szólott a levélke.
Az anya eltette dobogó keblére.
Elő-elővette, hosszan betűzgette,
Majd meg csókolgatta, könnyyel locsolgatta.

Jolán.

I.

Üstökös az égen,
Rosszat jelent, rosszat.
Tudom én, az ilyen csillag
Jót soha sem hozhat.

Testvér testvér ellen
Ránt öldöklő kardot.
Mennykőd nincsen, Uram Isten,
Hogy életben tartod?!

II.

„Allah egy a magas mennyben,
A földön sem leszünk ketten.
Fel, fegyverre, janicsárok,
Láncra fűzöm a világot.“

„Az a magyar csak nem hajlik,
Miatta van annyi baj itt.
Lázongás és oly sok vér, fel
Utra keltek még az éjjel.“

A bős szultán dühöng, tombol,
Rossz hirt hallott Magyarhonból,
Az a tacsó Lajos király
Az orosz lány útjába áll.

„Mesebeszéd, gonosz álom
Incselkedik szempillámon,
Az a gyermek tenne ilyet,
Ki a gyiktól is megijed?”

„Reszkess, bújj el bamba gyermek,
Mert a sárkánykigyó ver meg.
Ha ütegem egyet ordít,
Megemlegetsz, tudom, holtig.”

A mint jár-kei nagy haraggal,
Kinyilik az ajtó halkal,
S besuhan a bajadérkar,
A kiért a szultán él-hal.

Lábuk könnyű. mint az őznek,
Fenn a légben keringőznek,
Keringőznek, énekelnek,
Szülnek piros életkedvet.

„Dalra, táncra, bűvös hurik,
Fut az élet, hamar mulik.
A legszebbik ide mellém
Hadd pihenjek liljom-mellén.”

A kezénél csak megfogja,
Reszket belé halvány foglya.
Cirógatja, bátorítja
Ajakával pirosítja.

Harsog a dal, forrong a tánc.
„Beszélj, gyöngyöm, bármit kívánsz,
Jó kedvem van, megkapod ma.“
Néz a huri tanakodva.

„Vitéz szultán, nem adhatod,
A mit kérne szegény rabod.
Ha beszélek, haj megbánom.“
„Nyiltan, bátran, én bálványom.“

„Ne félj, beszélj, én báránykám,
Ha kívánnád, ám lehánynám
Az égről a fényes holdat,
S nem sajnálnám, míg csókollak.“

Sóhajt a lány: „Ah beszélek,
Kin, gyöttelelem itt az élet.
Elhervadok kunyhónk után,
Eressz haza, nemes szultán.“

„Kis lakunkban gyászos árván
Özvegy édes anyám vár rám,
S ha kigyúl az esti csillag,
Értem akkor ketten sirnak.“

„Ketten mondod? Ki a másik?“
S erőltetve egyet ásit
A szultán. „Biz ez unalmas.“
„Ó csak még egy percre hallgass.“

„Ifjú, deli, hős, hűségese —
Raboskodó kedveséhez.
O ha látnád? Párja nincsen,
Vőlegényem, drágakincsem.“

Megrándúl a szultán képe.

Üdvössége összetépve.

„Jól van, meglesz, te kívántad,

Én nem leszek rossz irántad.“

„Kinek szava szívem tépi,

Mert lelkében egy más férfi

Szerelme él, nem ölöm meg

Gyilkosát enörömömnek.“

„Menj, készülj fel, holnap reggel

Együtt indulsz a sereggel.

Megkeressük mátkapárod,

Én adom az áldást rátok.“

III.

Imádságba mélyed

Kalocsán az érsek,

Leborúl az oltár elé,

Ott kér segítséget.

„Oszthatatlan Szentháromság,

Ó ne engedd, hogy kioltsák

Szentegyházad szemefényét,

Koszoruját hogy letépjék —

Bajban Magyarország,“

„Ne feledd el szegény hazánk’,

Őseinktől származott ránk.

Haj levitték erényeik’,

S a mi fényt szór, a mi hevit,

Kihúnyt a honfiláng.“

„Nagyasszonyunk, szűz Mária,
Ó meddig kell még várnia
Oltalmadra fiaidnak,
Kik lábadhoz hullva sirnak?
Keres Hungária.“

„Gyarló szolgád bizva zörget,
Hogy nem hagyod soha többet
Seregedet bús magára,
De rátapodsz félholdjára
A pogány töröknek.“

Szeme könybe lábad.
Szakállán leperreg.
Alig várja az indulást
A maroknyi sereg.

IV.

Mohács alatt áll a tábor,
Nem hallik ki zsibajából
Sem félelem, sem fájdalom.
Cseng a kupa: Éljen a hon.

Messze-messze Eszék táján,
Mint valami lomha sárkány
Jön a török poros úton,
Vig a magyar, eb busúljon.

Fehér lovon piros rózsa,
Csak úgy perg a harmat róla.
A paripa habtól fehér,
A lány arca eleven vér.

Amaz érzi: terhe drága,
Emezt üzi szive vágya.
Az éj leple betakarta,
Célnál termett pitymallatra.

Három lovas útját állja.
„Hová világ szép leánya?
Honnan, meddig, ki vagy, mért jössz?”
„Vezessetek a vezérhöz.”

Szava csendült, mint a hárfa,
Kemény szivök általjárta.
Szemlesütve, ajklecsukva,
Úgy vitték a táborukba.

Fölkelő nap sugaránál
Jó Tomori föl-alájár.
Pogányt ütni volna kedve,
Jön az őrség tisztelkedve.

Lováról a lány lepattan,
És a másik pillanatban
A szent vezér elé térdel,
Arcát fődve tenyerével.

„Nem kezdhetem, csak panaszszal.
Egy éve múlt most tavasszal,
Zimony alatt hogy megöltek,
Bimbójában rózsát törtek.”

„Rabnő lettem, hárem foglya,
Napsugár rám nem mosolyga.
Gyászos felhő, az borúlt rám,
Ha csókolt a buja szultán.”

„Megvallottam mindent végre.
Hogy vágyódom e vidékre.
Hogy epedek, hogy sorvadok,
Milyen boldogtalan vagyok.“

„Elfojtotta boszuszomját.
„Én ezért nem haragszom rád.“
Nem láttam, hogy le van verve,
Nem tudtam, hogy föl egy terve.“

„Tegnap este kővé váltam,
Hogy meglopta selyemsátram
A szultánnak suttogását:
„Nos, a kettős sírt megásták?“

„Felség, a mint parancsoltad.
Szili Lászlót nekem holnap
Keritsétek kézre délig,
Pribékjeim megvendéglük.“

„Lóra kaptam és röpültem,
Hátam mögött vad örülten
A padisah toporzékolt.
Irtózatos, szörnyű éj volt.“

Mosolygott a püspök-vezér
„Vigadj, lányom, s örvendezzel.
Imádkozva himezz zászlót,
Mig megleljük Szili Lászlót.“

„Óhajtásod parancs nékem.“
S a mint szétnéz a térségen,
Arca sápad, szive lankad,
Nem ura egy árva hangnak.

Szili László állt előtte,
Mellét fényes páncél fődte.
Oda simúlt a szívéhez,
Azt sem tudta, hogy mit érez.

„Én Jolánom, gyöngyvirágom,
Kerestelek hét országon.
Éjem-napom búban töltöm,
S te itt vagy a magyar földön?”

Közbeszól a vitéz püspök
„Nem félek, hogy összetűztök,
De az idő nagyon drága,
Megesketlek hamarjába.”

Elővette a keresztet.
Azok térdre ereszkedtek.
Két pacsirta dalolt vigan,
S elhangzott a holtomiglan.

V.

A fürgeteg közeledett,
Fátyol vont a be az eget,
Sűrű sötét felhőfátyol,
Mint mikor az özvegy gyászol.

Két szeméből könye perdül,
Hull a zápor az egekből,
Hogyne hullna, hogyne folyna
Magyarhokra, sirhalomra.

Tárogató szava harsan,
Gyújt, ingerel, majd meg lassan
Gyászinduló hangja sir fel.
Ki a karddal, föl a szívvel!

Élben a had, a lovasok
Szemében a harcvágy ragyog.
Hős Tomori előugrat,
Mintha látnák a Hadurat.

Liljombokor a szakállá,
Aranyhimes Sámsonvállá.
Szent tűz arcán, vész az ajkán,
Ezüstkereszt a sisakján.

Megállott és körül nézett.
,Jól tudjátok, jó vitézek,
Vérharmattól más nem terem,
Mint hős halál, vagy győzelem.'

,Megvédette még a magyart
Mindmáiglan az ősi kard.
Magát senki meg ne adja.
Legyen az Úr akaratja.'

Nedves fészken holló károg.
Kifejlenek a huszárok.
Leng a kócsag a csákókon,
Mint a felhőt vivó sólyom.

A paripák fújnak törve
Vont inakkal a törökre.
Kész az ármány: fut az ellen,
A magyarság menthetetlen.

Nincs már sereg, nincs csatarend,
A menny ködben, a mező reng.
Hej háromszáz ágyu torka
Bődült rá a huszárokra.

Mint a zúgó jégverése
A virágzó szép vetésbe'
Tör, zúz mindent haragjába',
Igy pusztúlt a hon virágja.

Tomori csak nézi, nézi,
Hova lettek szép vitézi?
Hörg a lovas, nyihog a ló.
Nem lehet e rémkép való.

László ingott fakó lován,
Véres gyepen feküdt Jolán,
Keblén piros csermely fakadt.
,Ó add nekem fájdalmadat!'

Mosolyogva fejét rázta
És a gyilkos forró lázba'
Azt suttogta: „Boldog vagyok,
Jönnek értem az angyalok.“

„Visznek, visznek, jőjj utánam,
Egyesüljünk a halálban . . .“
Másodszor is összeadja
Őket egy morc spahi kardja.

Tomori a holtakhoz lép.
„Vigasztaló, gyönyörű kép.
Együtt haltok, együtt vagytok,
Bút, bajt, gondot visszahagytok.“

„Mondjátok meg majd odafenn :
Veszve a hon, veszve minden,
S kérjétek az Istent értünk,
Kiknek, jaj, ezt túl kell élnünk.“

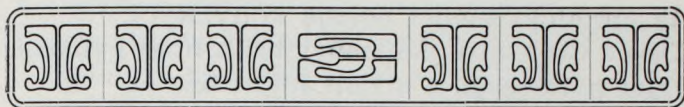
Egy janicsár belébotlik
Emlegess meg, gyaur, holtig.
Szívébe szúr pogányvadúl,
Hogy holtan a holtakra hull.

VI.

Hajnalcsillag nézi
Az őszi vidéket.
Réten virág, szívben eszme
Mind aszuvá égett.

Az a fényes csillag
Tanit engem arra :
Hogy elég volt, derült égbolt
Vár a bús magyarra !

Leányvára.

I.

A felhőkig nyújtja döllyfös fejét tornya,
Vállain a villám ostornyomát hordja.
Mellén nem egy golyó zuzódott laposra.
Lábait, hű ebként, a Duna nyaldossa.
Úgy áll Leányvára kihívón, merészen,
Kacagva az időt, kifogva a vészen,
Mintha úrnőjének igaz mása lenne,
Ki most érzi még csak magát otthon benne.

Fekete lobogók tűzve a várfalra.
A fegyverteremben kiterítve, halva
Fekszik Kiskeőszeghy Miklós, az agg várúr.
A redők letüntek kopasz homlokárúl,
Hisz boldogan múlt ki: násza éjszakáján.
A menyasszony csókja még ott rezg szakállán,
Vőlegényi csokrát tartja fagyos újja,
S ott hervad szivén az ara koszorúja.

Zúgnak a harangok, sirnak a jobbágyok,
Papok énekelnek, bömbölnek az ágyuk.
A harci mén, Miklós fakó paripája,
Toporzékol, nyihog, vasát harapdálja.

Az apródok szemét borítja könnyfátyol,
Csak a vár asszonyán nem látszik, hogy gyászol.
Fejét hátraszegi, s a holt fölött néz el,
Akár csak a halált gúnyolná szemével.

Régi jó barátok viszik a koporsót,
Tárogatók búgják halkán a toborzót,
Csatamezőn kívánt meghalni — hiába
Legalább harcikürt kísérje sirjába.
Lezárult a sirbolt ajtaja mögötte,
A menyasszony fátylát rácsára kötötte,
A nyirkos levegőn ide-oda lengett,
Sejtetvén éjfélkor hazajáró lelket.

A lakodalomból halotti tor támadt,
Mindenki szomorú, csak Márta vidámabb.
Ámbár titkolja, hogy senki meg ne rójja,
Szemét nem vájta ki, az lett árulója.
Mily bágyadtan lépdelt vőlegénye karján,
Szinte megsajnálják, hogy oly halotthalvány.
Hogy szemfödelére virágot hintett szét,
Csodálva bámulták boldog tekintetét.

Részvétről beszélni senki sem merészelt,
Ócsálták az italt, megszólták az ételt.
S mert termébe vonúlt a várúrnő, Márta,
A pecsenye helyett mindenki őt rágtá.
A szolgák lóttak, kiki haza látott,
S elfeledték végkép a kedves barátot.
Egy-két öreg csatlós ivott csak reggelig,
Urokat e fickók holtig emlegetik.

A legifjabb apród lement a sirboltba,
Úgy megkönnyebbülne, hogyha már sírt volna.
S fájdalma nem talál utat a szeméig,
Hogy könye csordúlna két orcáján végig.
Csak fuldokol, csuklik, a földre legörbed:
„Én vesztettem benned, jó uram, legtöbbet.
Atyám helyett atyám voltál és mindenem,
Hagyd szenteltviz hiján könnyemet hintenem.”

„Mi bajod gyermekem?” És ott termett Márta.
„Kelj föl, hideg a föld,” s karjaiba zárta.
„Sötét ez a sirbolt, megárt szemeidnek,
Fönn ágyasházamban minden szebb, jobb, hidd
[meg.]

Én özvegyi gyászom veled becserélem,
És urammá teszek, szépséges cselédem.
Fent a menyegzőre minden készen áll már,
Keblemen esküszünk, nem hideg oltárnál.”

Nem érti a gyermek e bűnös beszédet,
Nem hall, nem lát benne se' rosszszat, se' szépet.
Szőkefürtös fejét szomorúan rázza:
„Jobb nekem itt, úrnőm, mint az ágyasházba.
Minden gazdagságom itt van eltemetve,
Gyermekmosolygásom, ifjukorom kedve,
Ártatlan örömöm, nemes büszkeségem —
Ez a sötét sirbolt szentegyházam nékem.”

„Leszek én helyette majd a gazdagságod,
Büszke léssz, ha úrnőd karjaidba zárod.
Édes mosolygásom földeríti kedved',
S ajkaim csukják le titkát örömednek,

Jer, galambom, ott fen turbékolunk ketten.“
Sirva szól az apród: „Nem, nem, lehetetlen.“
Fölkapta ölébe és úgy vitte Márta.
Fent már a vendéget dús teríték várta.

Majoránnás sülték és zamatos óbor,
Százféle édesség, túlsok is a jóból.
„Egyél, lelkem, egyél, én szolgálód leszek,
Egy tekintetedre de mindent megteszek,“
Biztatgatja Márta mosolyra nyílt szájjal.
De az ártatlan sziv hej! csak egyet fájlal,
Leborúl zokogva a terhelt asztalra,
Márta csókolgatja és úgy vigasztalja.

„Ne sírj, szép madaram, ne lássam könyedet,
Láttára szerelmes szivem majd megreped,
Felejtsd bánatodat, kebelemre vonlak,
Kincsemnek szólítlak, drága gyémántomnak.
Vidúlj fel, mosolyogj, semmit sem vesztettél,
Apródból, szolgából vár urává lettél.
Ide az ölembe, egymás ajkán függünk,
Hadd irigyelje az egész világ üdvünk.“

Kinn az ablak alatt fülemüle csendül:
„Hová kíváncsoznál ringató ölembül?“
„Melyre fájó szivem könnyebbülten dobban,
Azt a madárpanaszt hadd hallom még jobban.“
Az apród feltárja a terem ablakát,
Párkányára lép, s a mélybe veti magát,
Lenn a forgatagban teste nagyot csobban,
S elmerül, eltűnik a hideg habokban.

2.

Sárga pitypang pelyhét szórta, mind elhányta,
A búbanat könnyét sirja egy kis lányka.
Kijár a Dunára, beszél a haboknak,
S hallgatja válaszkép azok mit csacsognak.
És megbizik bennök, a kedvest elhozzák.
Füstös kunyhójukból fényes tündérország
Lesz azonnal, a mint megjön a királya.
És remél a lányka, epekedve várja.

Az ég alján függ a hold aranyсарlója.
Édes titkát a lány napvilágtól ójja.
Kisurran az éjbe, ottan meg nem látják
Könyes tekintetét, sápadó orcáját.
Leül a pázsitra, a Duna partjára,
Pici lábacskaít a habokba mártja.
Halacskák csipdesik, csiklandozzák talpát,
Mintha tudnák búját és így vigasztalnék.

Felbukkan előtte a kis apród teste.
Tapsol a leányka: kivárta, kileste!
— Bólongatva nézi a jávorfa-lombja —
Megfogja kezénél és a partra vonja.
Keltegeti csókkal, hizelgő beszéddel:
,Álmaimnak álma, királyfi, eszmélj fel,
Gondodat viselem, tenyeremen hordlak,
Eldicsekszem veled a napnak, a holdnak.

Ébred az álhalott, ránéz a leányra,
S bágyadtfényű szemét hirtelen lezárja.
Az kétségbeesve borúl a keblére,
Úgy hallgatja szive dobogását: él-e?

„Enyém vagy, a habok régen megigérték.
Ne fordúlj el tőlem, szívem szakad érted.
Csak azt mondd, hogy szeretsz, és én meg-
elégsem,
Ne legyen e kívül semmi jóban részem.“

„Mily tündérországba jutottam, nem tudom.
Angyal vagy, álom vagy? Válaszolj, szép hu-
gom.

Ha angyal vagy, akkor tégy kedvemért csodát,
Ha álomkép, ne bánts; hagyj álmodni tovább.“
„Sem angyal, sem álom, szegény leány vagyok,
Hanem boldogságban királylánynál nagyobb,
Hogy megtaláltaalak, hogy megcsókolhatlak,
Hogy rád borúlhatok, keblemen tarthatlak.“

Kézen fogva mentek együtt a kunyhóba,
A lány táncolva, az ifjú elfogódva.
Az öreg halász ép hálót javítgatott.
Észre sem is vette, hogy vendéget kapott.
„Kössön édes apám, selyemszálból bogot,
Engedelmes lánya aranyhalat fogott.
Nem megjövendöltem jó előre régen?
Talál-e kivetni valót e vendégen?“

„Isten hozott, fiam,“ nyújtotta a jobbját.
Csak azt vette észre: ketten is csókolják.
Szeme könybe lábadt, agg szive reszketett,
Látta meghasadni a csillagos eget,
Onnan két koszorú ereszkedett alá.
Kezét a térdelők fejére nyugosztá,
S hosszú áldást mondott a fiatalokra.
Hajnakra kivirúlt a vadrózsa bokra.

3.

Kiskeőszeghy Márta fenn a büszke várba'
Belékapaszkodik aranyos hajába.

Testét marcangolja, szemét majd kisírja,
S fájdalmának nincsen csillapító írja,

Lerogy a divánra, bűnét szánva-bánva:

„Ki akad rá az én leghivebb szolgámra?

Kincsemet leejtém, a ki megtalálja,

Bárki fia, az lesz a vár kapitánya.”

„Ki felhozza gyöngyöm’ onnan élve-halva,
Csókom, ölelésem legyen a jutalma.

Mit mondtam: ölelés? Pusztúljatok innen,

Mind gyilkosok vagytok az én szemeimben,

Ti öltétek őt meg, gaz irigyei, ti . . .”

S bevallja, hogy könyét szolgájáért ejti.

„Majd én megkeresem, de jaj néktek akkor.”

Jajgatása hallik este, pitymallatkor.

Mint az őrült járt-kelt, nevét kiáltozva,

Istent, magát, mindent őrvöngőn átkozva.

Majd lovára pattant, száguldva bejárta

Az egész vidéket. „Eszeveszett Márta!”

Igy hívták szolgái, a nép borzadt tőle,

Esdvén mennykövet az istenkisértőre.

Apródjának nevét a szelek széthordták,

Rekedtté hörögte szépen csengő torkát.

A kis halászleány hallotta egy éjjel,

Szívszorongva nézett kunyhójukban széjjel.

Héja vijjongása a kis gerlicének

Nem oly rettenetes, mint néki ez ének:

„Kálmán, Kálmán hol vagy? Hol vagy, én Kálmánom?

Pacsirta, virágszál, mondsza: hol találom?”

És csak imádkozott, hajnalig zokogott,
Tudakolták, de ő titkolta az okot.

Lassú hervadással hálnak a virágok,
Viaszsárga színbe vonja a világot
A közelgő ősznek haláltszövő újja,
A bucsuztatót az éjszaki szél fújja,
Keblén hervadt levél-bokrétát viselve.
A réten elsuhan az ökörnyál selyme.
Fent a magasságban darvak költözködnek,
S érzik reggelenként holtszaga a ködnek.

Kiskeőszeghy Márta a kunyhóhoz vágat:
„Hol van Kálmán, tudod? Beszélj, lány, ha láttad.
Szemedből olvasom, hogy te rejtegeted,
Majd kurtán bánok el, cudarok, veletek.
Adod ide mindjárt?” És megvillan tőre,
A leány sikongva menekül előle.
Kálmán csónakjában fejét fölemeli,
Kigyuladnak Márta vad vércseszemiei.

„Megvagy, drágagyöngyöm,” lováról lepattan,
„Mit érted szenvedtem, az kimondhatatlan.
S a mit mostan érzek, hogy megtaláltalak,
Minek nevezhetném, hol lelnék rá szavat?
Borúlj a szivemre, talán ott megérted,
Hogy mindenem te vagy, élek-halok érted.”
És hozzája ugrik, a csónak meghibban,
S tartja az ámuló Kálmánt karjaiban.

A halászeleányka reá veti magát:
„Nem rablod el, héja, szerelmem madarát.
Kálmánhoz nincs jussod, nem adom, nem adom.
Ugy-e enyém maradsz, szép hajnalcsillagom.”
A leánykát Márta lerázta magáról,
Szíven lőtt gerlice hull így le a fáról,
A ladik láncában fejét megvérezte,
De hej! ezt a sebét meg sem is érezte.

Kálmán fölemelte az evezőt erre,
Párját féltő tigris kapott most fegyverre,
Fuss, hiéna, szétszed féltékeny haragja!
Márta két kezével karját megragadja,
Magához öleli örült szorítással:
„Nem éled világod, szép apródom, mással.
Elviszlek magammal, hívlak rózsaszálnak,
Csókkal öntözgetlek, kebelembe zárlak.”

„Undorodom, úrnő, buja ajakadtól,
Fázva fordulok el rőtveres hajadtól,
De legjobban borzaszt istentelen lelked...”
„Jaj neked, ripők, ki ezt nekem felelted,”
Vág Kálmán szavába Kiskőszeghy Márta.
S elszágúldott egyszer sem tekintve hátra.
A halászeleányka Kálmánjára borúlt,
Fejük fölött az ég sötétült, beborúlt.

4.

Kiskőszeghy Márta fenn a fényes várba'
Csatlósait hívja, szidja kiabálva:
„Fegyverre, boszúra, azonnal indulunk,
Büszkén tekint le ránk az égből Hadurunk.”

Kopogtak a patkók, csörögtek a kardok,
A mint a kis csapat a kunyhóhoz tartott.
Kálmán félálomban fekvé neszét vette,
A kis halászeányt sűgva ébresztgette.

„Juliska, menekülj, kapj fel a csónakra,
Mohács alá érhetsz, ha sietsz holnapra.
Vén Budavárában keresd föl a királyt,
Nehéz rabságomból ő biztosan kivált.
Ne csüggedj, elkísér hiv őrzőangyalod,
Engem megerősít imád, ha lankadok.“
Szétváltak. Juliska a habokat szelte,
Dunaként háborgott Kálmán tiszta lelke.

A lovasok elé jószántából lépett.
Látta, mint vág Márta embergyilkos képet,
Mégis köszöntötte, — de az rá sem nézett,
Bezzeg megbámulták a deli vitézek.
Úgy megrázták jobbját, hogy szint' összetörték.
Egy vén csatlós nyomott a fejére körtét:
„Merre kalandozol lánchordta ficsúrja?“
S bajuszával csaknem a szemét kiszúrja.

„Foglyunk,“ hörgi Márta, „vessétek békóba,
Ezt a jó madarat hajszolom régóta.
Meglopott, elvitte legeslegszebb gyöngyöm.“
„Ne piszkoljon, úrnő, esengve könyörgöm.“
„Majd még mást is hallasz, no hamar, egy-kettő,
Mit álltok itt bambán, mint ez a hegytető?
Bilincset kezére, vasat a lábára,
Úgy visszük győztesen Kiskőszegh várába.“

„A kunyhóra pedig csóvát hajítsatok.
Üstökössé válik szép hajnal csillagod.
Mi fényes parádé történik ma itten!”
És kilép a halász: „Asszonyom, nem hittem,
Hogy a női szivben ennyi rossz megférjen.
Nemes ember vagyok: bárki hozzám érjen
Kis kunyhómhoz, én azt leütöm, mint ebet.”
Márta pribékjének szemével integet.

„Juhászkutyák vagytok, kiált csúfolódva
Hogy így rátok ijeszt egy fogatlan róka?
Igy kell vele bánni!” Lecsap ősz fejére,
Havon piros csermely kibugygyanó vére.
A csóvát rádobja a nádas tetőre,
Magasan csapnak ki a lángok belőle.
Visszatér a csapat e fáklyafény mellett
Szomorúan, csupán Márta énekelget.

5.

Juliska kipirúlt arccal evezgetett,
Csakhamar eltűnt a kanyarodás megett.
Csupán annyit látott, hogy kigyúlt valami.
Megállott figyelve: nem fog-e hallani
Segítségért esdő, mély panaszos jajszót,
S nem hallván, lázasan, mint az őz, a hajszolt
Nemes vad, menekült előre, előre...
Vajjon talál-e majd révre, kikötőre?

Halálra fáradtan ért Mohácsig másnap.
Nem tudta okát a nagy harangozásnak,
A legelső embert arra kérte nyomban:
„Kedves urambátyám, nékem nagy bajom van:

Vigyen fel Budára az Isten nevében,
Ügyes-bajos dolgom addig elbeszélem,
Sietős az utam, menjünk, fogjon rögtön —
Irtóztató lakás föld alatt a börtön.

„Fognék lányom, fognék, áldjon meg az Isten,
De hát hogyan fogjak, mikor lovam sincsen.
Hanem azt mondhatom: messzi menned nem
kell,

Ha beszélni akarsz a fejedelemmel.
Hollós Mátyás tábort ütött Tolna alatt,
Holnap Mohácson át szint' Eszékig halad,
Úgy tör be a hegyes-völgyes Boszniába,
Várd be itt reggelig, nem várod hiába.”

„Későn lesz már akkor; mért nem jön még
mama?”

„Ni, de mit jelent ez egetverő lárma?
Örülj lányom, ő jön, most beszélhetsz vele,
Nem a rozsdáért van oldalán fegyvere,
Hanem hogy a gazra sújtson le pengéje.
Borúlj lábaihoz ügyedben remélve,
És ha igazad van, ő percig sem késik,
Mégváltja rabodnak minden szenvedését.”

Jő serege élén Mátyás pejszin lován,
Ezüst sisakjának árnyéka homlokán,
Sastekintetében az igazság fénye,
Juliska a porba térdepel eléje:
„Én uram, királyom, hallgasd meg kérésem,
Mély tömlőben volnék, ha csak percig késem.
Szegény vőlegényem' büntelen elzárta
Börtön fenekére Kiskeőszeghy Márta.”

Szól kegyesen Mátyás: „Kelj föl, szép leányom,
Bizzál, súlyos igád válladról lehányom.
Ha Mártának nincsen igaza esetleg,
Még ma keblén pihensz rab vőlegényednek.
Kiskőszegh várába estélig benézek,
Utánam leventék, előre vitézek.
Első az igazság, akkor pihenhetünk,
De könytől elborúl vidám tekintetünk.“

6.

Fent a büszke várba' Kiskeőszeghy Márta
Drágagyöngyét, Kálmánt, mély tömlőbe zárta.
Kezeit dörzsölve ült le az ebédhez:
A lakoma után majd egymaga végez.
Poharát ajkához százszor is emelte,
Vad boszúérzéstől szinte tombolt lelke.
Kerék, ércsipővas, különféle kések
Körülötte Kálmán kinzására készek.

Felhozzák a rabot, nehéz békók rajta.
Névtelen bánattól rángatódzik ajka.
„Ti mind elmehettek, magunkra maradunk,
Nem szorúlt tanúkra királyi haragunk.“
Részvétellel tekintnek Kálmánra mindnyájan,
A mint Márta előtt áll holthalaványan.
Szemét földre szegzi, szép fejét lehajtja,
A dühöngő némbert nyugodtan hallgatja.

„Tehát egy senkiért löktél el magadtól,
Egy liba kedvéért menekültél akkor?
S téged sirattalak, ó én megalázott?
Fejedre hull vissza mind e sok gyalázat.

Te vágta'd szemembe, hogy ajakam buja?
Én arcodba vágok. Dalolj, hejehuja!
Kálmán jobb arcába meríti be kését
S gyönyörködve nézi szörnyü szenvedését.

„Rőtveres a hajam? Hadd látom a véred!
Ő e tobzódásnak végét meg nem éred,
S a tört balarcába markolatig vágja,
„Igy is szerethet ám a vén halász lánya.
Piros, rózsapiros vagy most mákvirágom,
Hátha még minden baj gyökerét kivágom?!
Melyik szemed borzad szép aranyhajamtól,
Beszélj, a csipővas megszabadít attól.“

„Istentelen asszony, zokog Kálmán, nincsen
Lelked?“ Egy dühös kéz kívül a kilincsen
Zörget: „Baj van, úrnő, közelg Mátyás király,
Egyik fullajtárja porosan itt kinn áll.“
„Mi bajról kuvikolsz?“ Az ajtót feltárja.
Hüledezve beszél megrémült szolgája.
„Négy lovat fogjatok tüstént a hintóba,
Ezt meg merítsétek el a halastóba.“

Elrobog a hintó, Márta remeg benne,
Ha Mátyás itt fogja, vajjon hova lenne?
Igy ma elkerüli, később maga mén fel,
Megkérleli bizton kacsintó szemével.
Nehéz jeges felhők tolongtak az égen,
A borzalom csöndje lapúlt a vidéken,
Majd az első villám gyúlt ki a mennybolton,
Hogy a föld reszkessen és az ég harsogjon.

Villám villámot ért, megeredt a zápor,
A szívverés elállt az Úr haragjától,
Cikkázva, bömbölve lecsapott eléjük,
A kocsis a hintó bakjáról leszédült.
Márta sikoltozott, a lovak rohantak,
Lábuk alatt látszott tajtékja a habnak.
Lezuhant a hintó a zajló Dunába,
Térdre bukva nézett a kocsis utána.

7.

Kiskőszeg várába jó Mátyás megszálla,
Juliska nem ismert szive Kálmánjára,
Összehasogatva rózsapiros képe,
Úgy vonszolta testét a király elébe.
„Megkinzott, meggyötört, felséges királyom,
Hogy megbüntesd érte, nem, azt nem kívánom,
Sőt kérlek, feledd el, vedd újra kegyedbe,
S engedd meg, hogy én e lánynyal keljek egybe.“

„Lovaggá ütlek s a várat neked adom.
Ha már itt vagyunk, meglesz a lakodalom.
Hol van János püspök? Ő majd megeskettet,
Erőre kapsz gyorsan, hamar megjő kedved.
Zenészek munkára, szakácsok konyhára,
Senki se gondoljon hajnalig gondjára.
De ha útra kelünk, rajtunk kardunk, vértünk,
Egy-két miatyánkot mondjatok el értünk.“

Tárogató bűgött, a hárfa busongott,
Félre tették mára a honmentő gondot.
A menyasszonytáncot pompásan kijárta
Mátyás, a magyarok legnagyobb királya.

Jött az öreg halász, biz észre sem vették,
Már-már reá fogták, hogy hivatlan vendég —
Mikor a mátkapár kebelére szaladt,
Csak a könyük szakadt; dehogy leltek szavat!

Megtörte a csendet az öreg végtére,
Mátyás király előtt meghajolt vén térde:
„Én uram, királyom, hű jobbágyod vagyok,
Hogy látlak, szememben örömkönnnyü ragyog.
Jöttem jelenteni: Kiskeőszeghy Márta
Holtan vetődött ki a Duna partjára.
Itélt már az Isten a sok bűnös tetten,
Én sirt ástam néki és ott eltemettem.“

A király búcsuzott — jó méne kapált kinn —
Végig nézett büszke, délceg katonáin.
A szép menyecskének oda nyújtá jobbját,
S leorzá ajkáról a menyasszony csókját.
Dalolva vonultak el a hegyek között,
A kelő napsugár vértjökbe ütközött,
Kardot, arcot, mindent arany színbe vonva —
Mentek idegenbe fényt hozni a honra.

Juliska utánuk nézett ablakából,
Észre sem is vette, hogy könnye aláfolj,
Pici tenyerére, hullámozó keblére,
S hogy lesüpped térde a bársony zsöllére.
Kálmán hozzálépett, szívére ölelte,
Látván könnyes szemét megdöbbsent a lelke:
„Mi bajod, gilicém, tán valami kár ért?“
„Sirva imádkozom a szegény Mártáért.“

Mese a szegény királyfiról.

I.

A királyfi vára,
Mint sirbolt, oly bús.
A királyfi benne
Megalázott koldus.

Koronája gyöngyét
Elrabolták tőle,
Zokogva borúl a
Márvány-könyöklőre.

Torkát keserűség
Körme fojtogatja:
„Én Istenem, hogyan
Legyek népem atyja?”

„Hol lelek balzsamot
Szive fájdalmára,
Én a mindeneknél
Elhagyottabb árva?”

Lábujhegyen halkán
Kisurran hozzája
Legidősebb fia,
Legdelibb rózsája.

„Meddig kell még várnom
Az édes mamára?
Ha sokáig késik,
Meghalok utána.“

„Kis öcsém is hívta,
Úgy aludt el sirva,
Édes anyánk nélkül
Jobb nekünk a sirba.“

„Nincs anyátok többé,
Óh én drága kincsem,
Mindent elvesztettünk,
Semmink, semmink sincsen.

„Egyéb koldusnak van
Csilapító írja,
Kedvese sirhalmán
Búbaját elsirja.“

„De a mi halottunk
Nincsen elhantolva.
Szegény bolygó lélek —
Inkább halva volna.“

II.

Tenger habján ringó
Piros rózsabimbó,
Ó ki ment ki erős kézzel
A bős hullámsirból?!

Lázban a kis herczeg,
Sötét gyászban atyja.
Ki-kigyuló halvány arcát
Lágyan simogatja.

Fel-felriad, elhal,
Félrebeszél, ájúl:
„Meggyógyúlnék, talpra állnék
Anyám egy csókjátul.“

„Atyád vesz karjára,
És hajnalig csókol,
Ne várj te jót, gyógyító szót
Attól a kigyótól.“

„Ha szárnyat ölthetnék,
Ugy-e rátalálnék?
S ráborúlnék, mint a hóra
A rózsafa-árnyék.

„Anyám, édes anyám,
Ó te jó, te drága —
Légy siromon lombhullató
Szomorú fűzága.

III.

Teli serleg habzik,
Deli asszony ajka
Piros tőle. Szeretője
Epret keres rajta.

Sűrűn csipegeti,
Buján szaporázza.
Tiltott gyümölcs édes mérge
Dönti gyilkos lázba.

„Mi volt ez? Sikoltás,
Beteg fiam hangja...“
„Ej de hogy is, a kápolna
Hajnali harangja.“

„Fiam szólít, fiam
A messze távolból.“
„Képzeltőds, a divánon
Kis cicánk dorombol.“

„Sóhajtását hallom,
Betegágyban látom.“
„Mesebeszéd, a szél dudol
Az ablak-korláton.“

„Tenger habján ringó
Piros rózsabimbó,
Életemmel is megváltlak
A gyötrelmes kintől.“

Meggyógyúlt a beteg,
Anyja került ágyba.
Ah csak egyszer látná fiát —
Ez egyetlen vágya.

„Szeretsz-e fiacskám,
Ó te jó, te drága,
Megalázott fájó szívem
Szomorú fűzága?”

IV.

Öröm a hű népnek,
S fejedelmi háznak —
Ezer ágyu öble dörög,
Királyt koronáznak.

Felkészült a király,
Diszruhája rajta,
Sápadt arczát a térdeplőn
Két kezére hajtja.

A nép suttogni kezd:
„Jó királyunk zokog,
Fojtsuk vissza lélekzetünk,
S ne kérjük az okot.”

„Hadd hulljon a könye
Az áldott, a tiszta!
Koronája régi fényét
Úgy sem kapja vissza.”

,Gyászunk elmúlt, de ki
Veszi el az övét?
S hol leli meg — soha sehol! —
Legszebb drágakövét?

,Útszéli csavargó,
Buja hercegasszony,
Apadjon el minden könyed,
S förtelmed hervasszon!

,S kit hűtelenséged
A vérig megbántott,
Fiaiban nyerjen egykor
Két annyi gyémántot!

Szent Marina.

Libanon tövében a fehér kápolna
Két piciny tornyával mintha bárány volna,
S a magasba nézne, az egekbe vágyna,
A hogy' térdre hullott a himes gyepágyra.
Barna kolostorban éjjel-nappal járja
Ájtatos remeték zengő zsolozsmája,
S túl a cédrusfákon, a zúgó tölgyerdőn
Vadgalamb bűgása hallatszik kesergőn.

A fájdalmas szent Szűz képe előtt térdel
Egy sápadt aggastyán: „Ó szűz anyám, tépd el
A világhoz fűző végső köteléket,
Ah, mert elkárhozom és hamuvá égek.
Szivem belészakad, ne kiméld szakítsd el.
Szent Fiad kárpótol túlvilági kincscsel.
Atyai kezeim gyöngék e munkához.
Ó ítélő birám, könyörülj, ne átkozz!”

Hozzálép a perjel, szeretettel mondja:
„Elviselhetetlen csüggedt lelked gondja?
Felét szűz Anyánknak ajáltad, felével
Kinálj meg engemet, őszintén beszéld el

Mi nyomja szivedet, semmit el ne hallgass ;
Az Urat követem, ő pedig irgalmas.
Tenger keserőség ül tört vonásidon,
Kész örömet lesznek cirénei Simon.

„Bevallom, meggyónom, szivem elcsititom,
Hallgasd meg, ismerd meg lelkem gyötrő titkom.
Gyermeke van, édes kedves magzatom van,
Kinn a nagy világban, rémséges vadonban.
Hogyha imádkozom, őt keresi elmém,
Ha kisértet lep meg, az ő veszedelmén
Sirok, nem magamén. Én vétkem, én vétkem!
Ugy-e el kell vesznem mindörökre nékem?”

Mosolyog a perjel: „Ez az összes bünöd?”
Zokog az aggastyán: „Atyám, te megtűröd
A világi hívság rabját közeledben?
Ugy-e kitaszítasz? Én a te helyedben
Még keményebb lennék, még nagyobbat ütnék,
Csakhogy biztosítsam drága lelked üdvét.”
„Kemény leszek én is, feleli a perjel,
Holnap együtt bőjtölsz majd a gyermekeddel.”

Elhozták. Szemében a menny boltja kéklik,
Hullámos hajában az éjféli sötétlik.
Hajnal piros szárnya orcájára szálla,
A tenger tájtékja nyaka, gödrös álla.
Szép karcsú termete olajfa hajtása,
Szeplőtelen lelke angyal sóhajtása.
Mikor szembe ötlött, tüstént megszerették,
Hogy darócot öltött, apja mellé tették.

Marin nevet kapott. A legjobb falatot
Sorban neki hagyták, s ő mindent odadott
Titkon egy özvegynek; hogy míg könnyet szárít,
Szép arca rózsáit letépje egy szálíg.
De hiába tette, Jerikó rózsáját,
Ha minden eltikkadt, üdének találják.
Bár mint sanyargatta a szűztiszta testet,
Hónapról-hónapra gyönyörűbbé feslett.

„Próba-útra küldlek, fiam, szólt a perjel,
Az Úr szent nevében koldulgatni menj el.
Nagy dolog. A gőgös világ meg nem érti,
Mint alázkodhatik meg a büszke férfi.
Alamizsnát kérni? Nem, inkább éhen hal,
Te, fiam, tarts a mi Urunkkal, Jézussal.
Ő mondotta, — és kit hallgatnánk, ha őt nem? —
Alázatos vagyok, tanuljatok tőlem.“

Megnyergelt öszvérét Marin ösztökélte,
S kapott alamizsnát bárki küszöbére
Lépett, az adományt jó szóval tetézték,
Ártatlan tartását gyönyörködve nézték.
Alkonyatkor vendégfogadóba tért be.
Szóval sem csipkedte a korcsma vad népe.
A fogadós lánya kész szolgálatjára
Körülötte forgott, intésére várva.

Marint bántotta a lány viselkedése.
Egy pityókos vendég gúnyjával nem kése
Még szebb pírt kergetni a kigyúladt arcba:
„Ne rázd azt a fát, lány, ne rázd, hagyd csak
abba,

Nem ilyen madárnak termett az az alma.
Marinnak egyszerre eltűnt a nyugalma.
Oda künn a kertben gödröt vájt két térde,
Mielőtt a fűben nyugovóra tére.

Ébredj! Talpra! Fuss, fuss, kigyó közelg feléd.
Nem érzed fulánkját, gyilkos lehelletét?
A korcsmáros lánya ott termett mellette,
S az alvó remetét reszketve ölelte:
„Csillagom, angyalom, szeretlek, hogy jobban
Anyád sem szerethet. Ölelő karodban
Élni, vagy meghalni mindegy az én nekem,
Ne fordítsd el ajkad én üdvöm, én egem!”

Marin megrettenve szökött fel helyéről:
„A te gonoszságod gyilkossággal ér föl.
Nem látod, ki vagyok? Nézd e ruhát rajtam.
Isten imádásra nyilik csak az ajkam,
Te paráznaszemély, meg ne fertőztessed,
És ne értesd hozzám dögleletes tested.
Szent testével maga az Úr táplál engem,
Kinek dicsőségét mindörökké zengem.”

Marin visszatért a csendes kolostorba
Hullámozó kebelével, szent haragban forrva.
Jézus uralkodik fürgetegen, vészen,
A szentségház előtt lecsitúlt egészen.
Nap-nap után mulott, tavaszodott újra,
Élet-halál szele lengedezett fújva.
Rügy, bimbó kicsattant, röpködött illatja.
Megérett a gyümölcs. — meghalt Marin atyja.

Temetésére jött a fogadós lánya.
Látja a bús árvát, de csöppet sem szánja.
Karján csecsemője, a perjelhez siet:
„Hoztam egy remetét, ráismersz-e, tied!
Múlt tavasz utóján nálunk hált egy barát,
Ott talált engemet, akkor boldog arát,
Ma már boldogtalan, becstelen fajzatot,
Ne csodáld, ha sirok, bomlottként jajgatok.“

„Mint éhes párducé, nesztelen volt lépte,
Szűzi koszorúmat fogával széttépte.
Itt a bűn szülötte, hívd el, ő is lássa,
Le nem tagadhatja, hogy nem igaz mássa.“
A bős perjel Marint dörögve fogadja:
„Mit tettél, mit tettél, istentelen fattyja?
Ihol a gyermeked, ne tagadd bűnödöt,
Mert csak töredelmes vezeklőt tűrök meg.“

„Vizen és kenyéren bőjtölsz mindhalálig,
Mig buja testedtől lelked el nem válik,
Szűk cellád küszöbét többé át nem léped,
Mig a bánat könye föl nem szántja képed —
Hosszú barázdákban. Léssz bűnbánó Péter,
És korbácsot is kapsz minden héten kétszer
Álló esztendeig, utána hetenkint — —
Neked orvosságot, ó de jaj nekem kint.“

Térdre esik Marin és sir, mint a gyermek:
„Haragod korbácsát suhogtasd, csak, verj meg.
Bűnös vagyok, bűnös, beborúl fölöttem,
Akkor is hazudtam, mikor ide jöttem.“

Nem illethet engem rendünk szent ruhája,
Nem vagyok, nem leszek soha méltó rája.
A penitenciát szivemből köszönöm —
Élve nem lépem át alacsony küszöböm.“

Mezítelen vállát csupán egyszer verték,
Mint mikor galambok tépdesik a gerlét.
Aztán reá hagyták, többé nem bántották
De az Isten előtt mind, mind pártját fogták.
Eszteendő múltával inaszakadt asszony
Jött a kolostorba, hogy széjjel riasszon
Minden jótét lelket, a mint magára vall
Szemeforgásával, szörnyű gyónásával.

„Szentet becsméreltem, Jézus ne ismerj meg,
Ráfogtam, hogy tőle való volt a gyermek.
Nem hajlott szavamra, parázna szivemre.
Azért hazudoztam vad boszút sziszegve.
Ha él, jőjjön ide, hadd szaggassam széjjel,
Ha meghalt, sújtsatok agyon keresztjével.
Nincs az én bűnömre, nem lehet bocsánat —
Irgalom Libanon undok poklosának.

A megaggott perjel ,Te Deum'-ba kapott:
„Állandó ünnepként tartsuk meg e napot.
Marin hát ártatlan? Kiderült mennyboltja.
Menjünk érte, míg a halál ki nem oltja
Élete fáklyáját, lobogóval, dallal,
S hozzuk a szentélybe hangos diadallal.“
Megindul a menet ... a cellába lépve
Fakószinbe borul a perjel víg képe.

Ott fekszik a halott, liljomot tart karja,
Sarkát verő haja testét betakarja.
A liliomágot télviz idejébe'
Csupán az angyalok nyomhatták kezébe.
,Ártatlan!...‘ „Hajadon!...“ zokognak mind-
nyájan.

Csendet int a perjel: „Csillapodj le nyájam.
És te szent hajadon, ki büntelen voltál,
Mától fogva méltó helyed a nagy oltár.“

„Mielőtt indulnánk, nézzétek meg hosszan.
Szent Marina, tanits, hogyan imádkozzam,
Miként vezekeljek, hogy nyomodba lépjek,
Ne hogy elkárhozzam, pokol lángján égjek.
Fel, népem, utána, tartsunk bűnbánatot,
A vétek tengere ajkunkig áradott.
Ha így vezekelt e büntől tiszta szentünk,
Mit kell akkor nekünk, bűnösöknek tennünk?!“

Fohászkodás.

Minden szentek napján
Kondúl a harangszó,
Olyan ünnepélyes,
Oly édesen hangzó.
Ó ma lehet még csak
Gyönyörű a menny-ég...
Én édes Istenem
Ha oda mehetnék!

Apostol, vértanú
Jézus lábainál,
S a szüzek serege
Egy-egy liliomszál.
Látni az angyalok
Mennyei jókedvét...
Én édes Istenem,
Ha oda mehetnék!

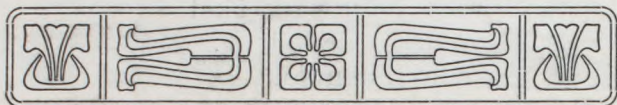
S a mint a kisdedek
Énekelve zengnek,
Hogy szint' harsog belé
Négy tája a mennynek.

S hogy hallgatják őket
Üdvözült leventék...
Én édes Istenem,
Ha oda mehetnék!

Ha oda mehetnék,
Mint borúlnék térdre,
S úgy maradnék ottan
Jézusban remélve.
És imádnám, áldnám,
Soha mást se tennék...
Ó ha országában
Utolsó lehetnék?!

Országos Széchényi Könyvtár

Jézus.

Mintha együtt veszne el a venyigével
Az Úr szőlője is, oly kietlen minden.
A nap már csak egy-egy kis bilinget érlel
A tar szőlőtőkén meddő hegyeinkben.
Hol a borág himbált, most a dudva kuszik.
Rothadó csontunkba új lelket fúj bele!
Vaj' olvashatsz-e az igazak közt húszig,
Jézusom szent ajka, irgalom kútfeje?!

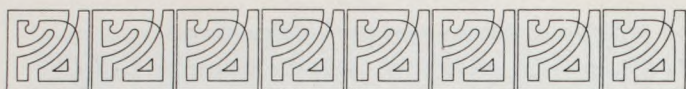
Nincsenek hitvallók, a martirok vére
Nem magzik fel többé, a halál lett úrrá.
Kigyó tekeredik az Úr keresztjére,
A pogányság torkán morajlik a hurrá.
Édes anyámra tör, egyházamat víjja,
Bősz dühének csak a pokolban van mása.
Hiv cselédjeidnek ugy-e nagy a híjja,
Jézusom szent szive, kegyelem forrása?

Meddig, meddig tart még a halálos álom?
Ébredjetek szűzek, vőlegénytek kopog.
Várhatsz kinn a hóban, zörgethetsz a záron,
Betlehem ma sem tűr szegény zarándokot.

De jőjön a sátán, az ajtó felpattan,
Nyújtsa méregkelyhét, kapva kapnak rajta.
Hiába folydogálsz — szomjuk olthatatlan! —
Jézusom szent vére, üdvösség patakja.

Nyiljatok meg egek és a szikkadt földre
Ontsatok új záport, második vizözönt.
Jézusom békéje, galambszárnyat öltve
Jelenj meg közöttünk, dölyfös hollók között
Változtass szeliddé és alázatossá.
És míg a szivárvány zászlódként lengene
Bünbánó lelkünket hófehérre mosná
Háromszor szent szived, szeretet tengere!

Jézus nevenapján.

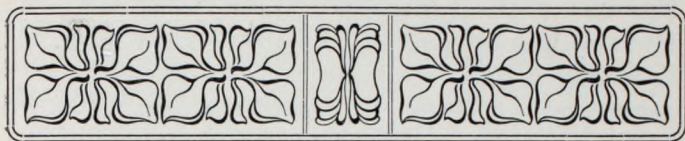
Jézus neved az anyatej (J)
Mézénél is édesebb.
Gileádnak balzsama, mely (J)
Ha lelkünkre lecsepeg,
Begyógyúl ott minden seb.

Életünket égi révvé (É)
Változtatja szent neved.
És jéghideg szivünk hévvé (É)
Olvad, ha Te ráveted
Irgalmas tekinteted.

Zengjen ajkam, ha az ádáz (Z)
Bűn kígyója rám tör is.
Bízó lelkem te csak hárfázz (Z)
Ha kereszted gyötör is,
Kapsz te, látsz te gyöngyöt is.

Utam állja fájdalom, bú (U)
Bitófától sem félek,
Ha kísértet zord szele fú (U)
Én ő benne remélek,
Míg trónjához nem érek.

Sújtson bár a bűsz égverés, (S)
Ne legyen, csak éjelem.
Gyönyörű lesz az ébredés (S)
Ha te maradsz én velem
Jézusom, én életem!

Absalom.

Fut a fliszteus, hős Izrael népe
Mindenütt nyomában, mint a Szamum szele.
Haragtól piroslik szent Jehova képe:
Az ő lelke szállt a kisdéd nyájba bele.
Dávid visszafordúl, szívét haza vonja
Édes-titkos sejtés, másföldi hatalom.
Sugdos-bugdos lágyan az olajfák lombja:
,Absalom én fiam, én fiam, Absalom.“

Bent a palotában a sürgő cselédség
Egymást ölelgetve zeneg Alleluját.
Öröm ért nagy király, nincs már semmi kétség:
A tornácon a szent hálazsoltárt fújják.
Ici-pici baba mosolyog reája,
Magasztosúlt érzés dereng az arcokon,
Karjaiban ring már Izrael rózsája:
,Absalom, én fiam, én fiam, Absalom.“

Harsognak a kürtök, porondra daliák,
A leghősebbé lesz a cserfakoszorú!
Minden szem figyelve nézi Dávid fiát:
Arca, szive nyugodt, az apáé szorúl.

Egy-két perc, s harsogó éljenrivalgással
Hozzák a hőst paizson és harci kardokon.
A király a díjat büszkén nyújtja által:
„Absalom, én fiam, én fiam, Absalom.”

„Mi ez? Nem hallottad Betszabé e lármát?
Balsejtelem aggaszt, nem virradunk jóra.
Szivemen halálos borzongatás jár át,
Mintha a pokolnak fojtó szele volna.”
És beront a szolga: „Uram, fuss, míg lehet,
A pártütés tüze gyúlt ki a halmokon.”
Nyögve, szökve menti Dávid az életet
„Absalom, én fiam, én fiam, Absalom.”

„Visszatérhetünk már, készen az út végre,
A pártütő szívbe három dárda csorbúlt.”
Dávid dült arcával fölnézett az égre,
Szeméből a könnyű záporként kicsordult.
Köntösét megtépte, fejére port hintett,
Megrendült hivei sirtak mindannyian:
„Mindent elvesztettem, ó én fiam, mindent,
Én fiam, Absalom, Absalom, én fiam.”

A délceg testalkat előtte fekszik ott,
Mint bőszi orkán után Libanon cédrusa;
Azért ajakára csak nem kerül szitok,
De jajjától visszahangozik az utca:
„Én kincsem, magzatom, minek előztél meg?
Mily boldogság lenne hangodat hallanom!
Ó jaj, te helyetted mért nem haltam én meg,
Absalom, én fiam, én fiam, Absalom.”

... Mély csend van Judában, haldoklik a király.
Hivei zokogva állnak körülötte.

A hallgatag sirbolt nyugodalmat kínál,
S úgy vágyik agg szíve a jó anyaföldbe.

„Ne sirjatok népem, hagyjatok elmenni,
Úgy hí, úgy epedez, drága hangját hallom, —
Ott már el nem választ többé senki, semmi,
Absalom, én fiam, én fiam, Absalom.”

Országos Széchényi Könyvtár

Virág Ferkó.

Kötőfékem harminchárom.
Telelopom még a nyáron.
Telelopom paripával,
Megosztjuk a vicispánnal.“

„Jöhetnek már a pandurok,
Kezemre nem kerül hurok.
Mint a szélvész úgy elszállok
Hortobágyig meg sem állok.“

„Daru lovam mit keseregsz,
Forró könnyem, minek eredsz?
Tilalomfa, akasztófa,
Ej, hadd szóljon az a nóta.“

„Virág Ferkó hadd mulasson,
Vesszen minden csalfa asszony,
Fonnyadjon el eper ajka,
Miért sodort ezer bajba?!“

„Virág Ferkó én magzatom,
Veled itt kell találkoznom?
A nagy széken terhe alatt
Anyád szive majd meghasad.“

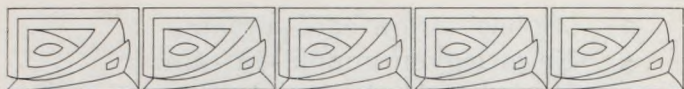
„Sohse' sirjon édes anyám,
Ne is legyen gondja én rám.
Ha kelmedre hallgatok, hát
Nem látnám kinn a bitófát.“

„Édes anyám, Isten áldja,
Legyen szebb halottas ágya,
És ha hébe-hóba ráér:
Imádkozzék rossz fiáér'!“

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Tisztek mulatsága.

Poharak csengenek, szikrázik a nedű
Pirúlnak az arcok, ujjong a hegedű,
Búg a bőgő tompán, a klarinét jajgat,
Sarkantyúk penegnek, nótáznak az ajkak.
Harsogó éljenek záporárként hullnak;
Nevenapja van ma az ezredes úrnak.
Táncra is perdülnek a fiatalabbak,
Cifra palló dobog, reng a tükörablak,
A szivarfüst felleg egyre sűrűbbé lesz —
Pompásan hasonlít az ágyú füstjéhez.
„Fel! Éljen a király! Éljen a fő hadúr!
Húzd szilajon, czigány, hadd szakadjon a húr!”
A jókedv vihara felhők fölé hágott —
Meghódítanak most az egész világot.
... Kinyilik az ajtó, egy ősz ember lép be,
Összehajtott irás van a félkezébe’.
Jobbját Isaszeghnél elvitte egy golyó.
Hangja remeg: „Kérem bajtárs, legyen oly jó...”
A hadnagy elveszi, csendet kér harsányan,
Köréje tolongnak a tisztek mindnyájan.
„Egy agg negyvennyolcas őrnagy a nyomorban,
Azt hiszem uraim, segíthetünk nyomban.

Itt a csákóm, gyűjtsünk, én egy százast adok.“
Repülnek a bankók, csengnek az aranyok.
Ki oroszslánszívvvel kilenc csatát nyert meg,
A megindulástól reszket, mint a gyermek
Támolyogva megy ki, ott a hóba térdel,
Keresztet vet sirva meg maradt kezével:
„Hazudtok ujságok! A magyar hadsereg
A nemzettel vigad és vele kesereg,
Egy agg negyvennyolcas imádkozik értök:
Magyarok Istene! Te légy majdan vérttök
Ha az ellenséges lobogók feltűnnek,
Legyen diadalmuk egy nagy világünnep!“

Fent a banda húzza a Rákóczi-marsot,
Kigyúlnak az arcok, a nagy terem harsog.

Göndör Zsófi.

Hej bitófa, hóhérkötél,
Be magas vagy, de megnőttél.
Átkozott a gyümölcsöd is.
Lepd el homok, nődd be tövis!

Göndör Zsófi urát
A kapuban várja.
Bús gerlicét ilyen forrón
Nem csókolja párja.

„Virágos kancsóban
Ó vörös bor habzik,
Megterítve csak kettőnkre,
Hizelkedve hangzik.

„Ne menj ember, ne menj,
Hálót szőtt az asszony,
Bora, szeme rád mosolyog,
Csakhogy leitasson.”

„Ki beszél itt?” mordúl
Vissza a férj nyersen.
„Az a bolond Kósza Jutka,
Talán elkergessem?”

„Néki megbocsátom,
Hisz nem tudja szegény . . .“
„Hej tudom én, tuljárom a
Csalfa asszony eszén.“

„Vigyázz ember, vigyázz,
Ott villog a balta.
Keltegetnek s föl nem ébredsz
Reggelre hajnalba.“

„Hess innen, rút kuvik,
Göndör Zsófi mondja.
Betapasztom undok szádat,
Te falu bolondja.“

Kósza Jutka szalad,
Vonítanak az ebek.
Göndör Zsófi öreg ura
Szeme közé nevet.

„Egyél, lelkem, egyél,
Hisz a magam főzte.
Ott a bor is, nem teremhet
Mása sem az őszre.“

„Álmos vagyok, Zsófi,
Vesd meg azt az ágyat,
És adj vánkost fejem alá,
Puhát, selyem-lágyat.“

Fáradt pilláira
Nehezül az álom,
Göndör Zsófi meg dudolgat:
„Tyuhaj, dinom-dánom.“

Megkoppan az ablak,
Kisurran az asszony.
Hogy gonoszúl szeretője
Ölében mulasson.

„Hallod-e te, Zsófi,
Suttogja a legény,
Megölöm én azt a vént ma,
Bemegyek én, be én.

„Ne bomolj, fölébred,
S még tégedet gyűr le,
Maradj veszteg, nézz szemembe,
Nézz szívembe, ülj le.

„De már csak azért is,
Rátör az alvóra
No most talpra, mert egyikünk
Meg nem virrad jóra.

„Nem ébredsz? Homlokán
Beszakadt a balta,
Az nem fordúlt, meg sem mozdult,
Csak úgy maradt halva.

„Mit tettél, mit tettél,
Sir a sápadt asszony,
Ott a zsandár, itt a hóhér
Jön, hogy felakasszon.“

Hej bitófa, hóhérkötél
Be magas vagy, de megnőttél,
Átkozott a gyümölesöd is.
Lepd el homok, nődd be tövis!

Országos Széchényi Könyvtár

A király ünnepe.

(1898. dec. 8.)

Ül az öreg király elefántcsont széken,
Örömét, bánatát forgatja eszében.
Tengerben csöp méznek haj, de nincs látszatja
Szép, galambősz fejét tenyerébe hajtja,
És csak hull a könnye, mint a sebes zápor —
Az éljen dörgése fölhat az utcáról.

... Magyarország vigad, Budán koronáznak,
Deli sarjadéka az ős Habsburgháznak
Tündérasszony jobbán oltár elé térdel ...
— Vad poroszlók mennek láncravert öcscsével
Ki a vesztőhelyre. — Felriad az éljen,
De hallgat a testvér a föld alatt mélyen.

„Ne sirj édes apám, úgyis már hiába,
Cirógatva borúl kis fia nyakába.
„Maholnap megnövök, akkor számon kérem,
Boszulatlan nem foly az én nemes vérem.”
Zárd apa, szerelmes, féltő karjaidba!
Jaj, késő, vérét a szomjas föld beitta.

Bús sötétség borúlt nagy Magyarországra,
Millióknak atyja könnyhullató árva.
Ha a legszebb lombot letépik a fáról,
Van, a ki utána mindhaláig gyászol.
Sarjadhat új rügy rajt, feshőbb bimbót hajthat:
A szülőszív csak a régiért sóhajtat.

Tavasza megjönnek a gondúzó fecskék,
Ellepik a fát, hogy mind elcsicseregjék:
Hol jártak, mit láttak, amíg oda voltak,
S nem feledtetik el a drága megholtat.
Haj, zengőbben szólna csicsergésök mása,
A letépett gallynak édes suttogása.

Ráborul a tündér a megtört királyra:
„Ki adta, elvette, vérző szívem áldja.
Ne emészd magadat, én királyi férjem,
S engedd, hogy felséges nőd magányba térjen,
És az Urat kérjem, ki a szívre tekint:
Könyörüljön rajtunk nagy irgalma szerint.“

Feljött a pokolnak legundokabb férge,
Rávetette szemét a legszebb tündérre.
Ráemelte kezét — mért hogy el nem száradt?!
Letörte, letörte a liliomszálat:
A király virágját, féltett szemefényét,
Magyarok asszonyát, utolsó reményét.

Térdre hull a király, imádságát mondja,
De csak nem csilapúl búbanatos gondja.
A szolgák a lángot oltogatják sorba,

S indul a király a szomszéd kolostorba,
Ott lenn a sirboltban szép tündére várja,
Odaborúl sirva érckoporsójára.

„Édes párom, szívem, én hitvesem, lelkem,
Nagy napra virradtam, be megünnepeltem.
Képed elé rogytam, az Urat úgy kértem:
Hogyha alkonyatra hajlik élted napja,
Te jőjj el majd értem,
Lehullott csillagom, te vezess az éjben.“

Sehonnai.

A gyár megölte gyenge tüdejét,
Kiadták könyvét, már most elmehet.
A gép dörömböl, sóhajt a beteg.
A füst gomolyg, — ah, minden oly setét!
Koldúlni szégyel, lopni nem tanúlt.
A megszokott munkára képtelen,
S valami sajn kimondhatatlanúl
Ott balfelől, hogy olyan elhagyott.
Elindúl, jár lakatlan téreken,
Vadonban, hol a csillag sem ragyog,
Mezőben, melyen nem nyilik virág.
Megállna, melle el-el fulladoz,
Lábát feltörte túske, durva kő,
Lidércfény családja: Csak idább, idább, —
Kinyújtja karját, ám mégis haboz,
Szemét lecsukja, közelébb ha jó.
Nem, nem, csak élni, bár tengődve, mert
Ki bűnös kézzel önmagát megölte,
Az Úr kezéből mást nem érdemelt,
Minthogy örökre gyötrődjék, örökre.
Agyára hull az elmulás borúja,
A térde, mint a sárga nyárlevél,

Reszketve ing a kór békóiban,
S fölötte egy kicsiny madárka fújja
A szerelem édes dalát, vigan.
Fanyar mosolyra nyilnak ajkai:
„Bolond, ki még továbbra is remél,
Mit vársz, mit félsz cudar sehonnai?
Gyilkolj, ha úgy rendelte végzeted.
Magad', vagy mást, de ölni mielőbb!
Hisz fütykösöd szorítja két kezed,
S még nem hagyott el haldokló erőd.”
Jaj annak, kit balsorsa most elé
Sodor. Ezerszeres jaj annak!
Szekér zörgése hallik messziről,
Fullasztó por kavarog fölfelé,
A jó csikók szélként rohannak,
A pór nem bánja, ha mindjárt kidől
Mindkettő, csak fiát találja élve.
„Megállj,“ rikolt rá a sehonnai,
És készül botjával suhintani.
De megrázkódik, két keze lelankad
Meggörbül a kavicsrakásra térde.
A szágúldásban elszorúlt lovaknak
Gyökeret ver a lábuk, — és a pap
Az Úr testét magasra emeli.
A vándorló bűnös mellét veri
És homlokához fuldokolva kap.
„Bocsánat, irgalom,“ susogja.
Már messze tűnt a papvivő szekér,
S ő egyre ott nyög térdein a porba'.
Megszégyenített arca hófehér,
Szívében önvád ví szörnyű csatát,

Fülében elhalt hangok zsonganak,
Feltűnnek a feledt templom-falak,
És érzi a tömjén-füst illatát.
,Bocsánat, irgalom,‘ susogja ujra,
Édes imába öntve könnyeit,
,Úram, imádlak, áldlak, alleluja.
A nagy nyomor már csaknem bűnre vitt,
S keresztre szegzett kezeid lefogtak,
És vérző térded megerősített.
Te adtad vissza énnekem, a holtnak,
A sir hatalmát széttipró hitet!
A köhögés pirosra festi arczát,
A mell bugyogva önti ki a vért
Magától, miglen lassan elalélt...
Mosolygó reggel feltekint, előtte
 A szeretet leánya,
 Csak néz, csak néz reája,
S az gondosan, figyelmesen befödte,
Lágyan beszélve: „Jó helyütt vagyon,
Szegény barátom. Ugy-e bár nagyon
Szenved?“ ,Ó nem, ó nem, boldog vagyok.‘
És arca, mint a napsugár ragyog.
Még szólna, ámde nyelve elakad —
A szeretet leánya homlokát
Simítja, — s szótlán, titkon surran át
Egy szebb hazába, mint a vadgalamb.

Vajda Gábor felesége.

„Szép Vajda Gáborné, élő tilalomfa;
Borúlj mindenestül ölelő karomba.“
„Ne kísérts, ne csábíts, fel is út, alá is.“
„Ha szeretőm voltál, te lész az arám is.“
„Nem szabad ajkamnak mást is csókolnia.“
„A ki közibénk áll, az a halál fia.
Le nem mondok rólad, tartom igaz jussom,
Bár lelkem miattad a poklokra jusson.
Add ezt az uradnak, s megszabadúlsz tőle,
Én viszlek négy lovon boldog esküvőre.“
„Lángossal szolgállok kedvenc ételeddel.“
„Nem ehetném, asszony, tán későbbre tedd el.“
„Egyél a kedvemért, megromlik, ha elhül.“
Hozzányúl az ura ámmal, kedvetlenül.
„Epénél keserűbb.“ „Nincsen az ínyedre?“
Megrezzen az asszony halálra ijedve,
Majd elkezd peregni szája agyafúrta:
„Ujdon új teknőben tiz ujjammal gyúrtam.
Rózsafámnak lángja sütötte pirosra,
Hófehér gunárom hája megzsírozta.
Nádmézzel vetekszik, s hogy néked nem tetszik,
Jaj szerelmes szívem majd belé betegszik.“

„Egy tűzláng a testem, meggyúladok tőle.“
„Ne ülj ki a napra, forró delelőre,
Húzd mellém a széked, ne dönts örök gyászba,
Selyem keszkenőmmel legyezlek vigyázva.“

„Didergő fűzfagally, minden tagom reszket.“
„Hüvös szellő támadt, az okozza veszted.
Szilaj vérem dacol bágyadt napsugárral,
Tűzgyulasztó karom hadd öleljen által.“

„Hivjad csak a papot, végem érzem, végem.“
„Halálos ítélet, sóhajtásod nékem.“
„Egyre sötétedik, alig-alig látok,“
„Fecske szárnyán hozok mentő orvosságot.“
„Sohse fáradj, asszony, nincs balzsam e bajra.
Várom az Úr testét, hogy megvigasztalja
Költöző szolgáját. Szaladjatok érte,
Még eddig hiába egy bűnös sem kérte.“

Meghalt Vajda Gábor. Az Úr országából
Angyal szállt le érte, hallatszik is távol
Fent a magasságban titkon zengő ének,
Mintha messze-messze ünnepet ülnének.

Az orgona bogán bús madárka zokog,
Alján suttogás kél: „Végre hát boldogok
Leszünk mindörökre, nincs ki utunk állja,
Amint az egekbe libben lelkünk szárnya.“

Dönög az ajtóban halk elfojtott beszéd:
„A bűnös szerelem, az vette el esztét.
Nem tiszta halál ez; de nem az én gondom,
A tyúk kikaparja, még ha nem is mondom.“

Virág nyílt a siron, szárnya nőtt a hirnek.
Dalolgató özvegy bucsu szavad ird meg!
Városi nagy urak, holt urad sirjához
Gyülekeznek, s egyik rettentőt határoz.
„A törvény nevében kiássuk e holtat.”
„Inkább temessenek engem mellé holnap.
Könyörög az özvegy, csak ne háborgassák,
Az örök nyugalmat megbolygatni gazság.”
„Hanem elaltatni örökre valakit
Az istenes dolog? A ki itt lenn lakik,
Mért költözött ide, azt kutatjuk épen. . .”
„Semmit sem tagadok, csak hagyják békében
Tegnap óta nem jár éjtszakánkint hozzám,
Ha helyén maradna, tán leimádkoznám
Valaha bűnömet; de ha újra látom,
Senki sem veszi le, senki szörnyü átkom.
Megöltem, az urak maguk sem tagadnák — —
Ó csak ne zavarják örök nyugodalmát! . . .”

Felsír károgása a holló fiának,
S mintha messze-messze bitót ácsolnának.

Téli szélvész.

Téli szélvész füttyürészve vágat,
Meg-megrázza a lombtalan fákat,
És fülembe súgja:
Mint az enyém épen olyan
Bizonytalan a te élted útja.

Hová térek, ki tudná előre,
Hús tengerre, virágos mezőre?
Te is így vagy épen.
Sötétség lesz örök sorsod,
Vagy angyalok várnak rád az égben?

Egy a biztos: gyors az elmulásunk.
S míg virággal önfeledten játszunk,
Üt utolsó óránk.
Bár lelkünket, az egyetlent,
Mint a szemünk bogarát, úgy óvnánk.

Ne légy tested rabszolgája, ember,
És majd hozzád közelíteni sem mer
A sátán, a veszted.
Vedd fel bátran, üdvösséged
Termi egykor a rád mért kereszted.

Téli szélvész elpihent a tájon,
Parancsolj a szívre, hogy ne fájjon,
Mert nem hallgatsz rája.
Ó csak így fog neked szólani
Az angyalok karácsonyi
Édes glóriája.

Lavigerie halálára.

Zúg-búg a sok harang, mint a nyögő gerle,
A szerető lélek vágyva ünnepelne,
Hej de gyötrő gyász van.
A halál madara kuvikol a sújtott
Anyaszentegyházban.

Egy sudár cédrussal szegényebb Libanon.
Egy őrző angyaltól megfosztva a vadon
Messze Afrikában,
Hol zokogva járnak gyöngé szüzek, ifjak
Fojtó rabigában.

Ki fog síkra kelni majd a feketékért,
Ki fegyvert ragadni átokverte népért?
Apostoluk halva!
Keserves nyögéstől, jajtól visszahangzik
Algir síkja, halma.

Nem lehet, hogy ennyi láng úgy elhamvadjon,
Mint a hulló csillag, nyári esthajnalon, —
Égnie kell folyton.
Az éltető nap sem veszti soha fényét
A magas égbolton.

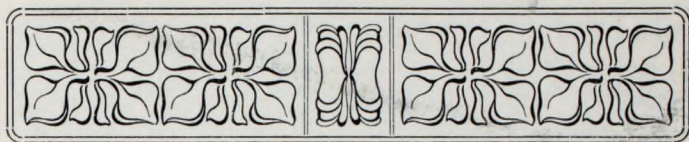
A halál kaszája csak a testet érte,
A lélek ujjongva röppent fel az égbe,
Mint a bérci sólyom,
Hogy a feketékért ott is közbejárjon,
Istennél is szóljon.

Mennyrengető jajszó visszahivogatja:
.Ne hagyj el, védelmezz, szerencsenek atyja!
S foly a könnyek árja,
Ő szelid mosolylyal árva nyája fölé
Két kezét kitarja.

Szárnyaszegett fecskék, ha majd visszatértek,
Hozzatok egy édes, illatos emléket:
Sirjáról virágot.
Hadd tanítsa az meg emberszeretetre
A gyilkos világot!

Országos Széchényi Könyvtár

Azt mondják.

Azt mondják: háborgó
Tenger ez az élet.
Hullámverés, vihar
Váltakozva érnek.

Egyik révpartra jut:
Tündérhangok hívják,
Másik a habok közt
Leli kora sirját.

De mind reménykedve
Ül fel a hajóra,
Órzóangyalában
Bizva, hogy megója.

Hej, pedig ki tudja,
Hogy melyik veszt többet:
Az-e, ki elmerül,
Vagy a ki kiköthet?!

Epedés.

Mit nekem ti égre törő büszke házak?
Ó nem hivalkodó az a romlatlan nép.
Alacsony kunyhókban lakik az alázat —
Hej ha én még egyszer tilinkót hallanék?!
A hazatérő nyáj mélabús kolompja
De szívemhez szólna tán meg is ríkatna.
Úgy megkönnyebbülne lelkem nehéz gondja —
Csak ki, ki falura, csak el a szabadba!

Nincs ott hiú pompa, cifra nyomorúság,
Csak egyszerű népség tárt kapúval, szívvel,
Ott a becsületnek nem rágják le husát,
S az áruló Judás vonzalmat nem színlel.
Jóban, rosszban részes jó barát a barát,
Ki, ha segítség kell, ott terem szaladva,
Megosztja kenyerét, megfelezi borát —
Csak ki, ki falura, csak el a szabadba!

Sötét börtön nékem e kifestett négy fal,
Ne tartsatok vissza, hagyjatok elmennem.
E rajongó szív csak szabadságért él-hal,
Nehéz rabságomból jaj ki vált ki engem?!

Nyájas arczok várnak, egyre hivogatnak.
Mért nem repülhetek oda szívszakadva,
Hol rózsáskert a szív, muskátlis az ablak?
Csak ki, ki falura, csak el a szabadba!

(Pécs, 1896.)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Leo pápa.

(1903. márc. 3.)

Ma huszonöt éve
Be nagy ünnepség volt.
Díszet öltött a földkerekség,
Díszet a magas égbolt.

Nem e földről való
Ország urat kapott.
És királylyá koronáztak
Szegény gyöngé rabot.

Dúsgazdag császárok
Hódolva kínáltak
Drágakövet, biborbársonyt
A kolduskirálynak.

Hű népe ontotta
A szeretetadót,
Tövist hoztak homlokára
Az istentagadók.

Soha ily bús királyt,
S ilyen vidám foglyot!
Hatalmától megdőbbent, s a
Tövisre mosolygott.

Hetyey Sámuel.

(Trónfoglalásakor 1898. Január 27.)

Hol a „Fohászkodás“ költője rég
Üdvözlé a „világító napot,“
„Romlásnak indúlt“ vérén könyezék,
S riadó húrjai közé csapott,
Hogy megrendült a „szibarita váz“
És lett belőle „rohanó lovag,“
Tapsolj vigan most ott, te drága ház,
S ne titkold el derült mosolyodat!

Atyát neveltél, várva várt atyát,
Hódolva ünnepeli ifju, agg,
Kik hő imájukat félben hagyák,
Hogy boldogan szent dalt harsogjanak.
A köd oszlóban, múlóban a gyász,
Mely éjsötét lepel gyanánt fedett.
Verőfény süssön rád szülői ház,
Örökzöld védje minden kövedet!

S ti odafent örökre boldogok,
Ez egyszer öröm-könyvet sírjatok,
Ezernyi árva szíve feldobog,
Hogy atyjukká lett a ti — fiatok.
Szeretetünk övedzi, angyalok
Vetélkedőn vigyázzák lépteit.
Tulajdon árvasága nem sajog,
Mióta gyermekek környékezik.

Kérjétek búzgón a Mindenhatót.
Hogy adjon néki sámsoni erőt,
Hogy égi révbe vigye a hajót,
Mely mintha állna nagy vihar előtt?!

A béke jelszavával közelit
Olajfa ágat tördelő galamb,
Győzhesse le a béke ellenit,
Hadd zúgjon Te Deum-ra a harang.

Mózes és Áron közt van Sámuel,
„Kiket az Úr mindig meghallgatott.”
A zordon szélvész zúghat, nem fú el,
Elfödje bár fölötted a napot.
Egyház, megállasz rendületlenül,
Mig pásztorod éretted vív eget,
Habár villám villámot ér felül
És fürgeteg moraja fenyeget.

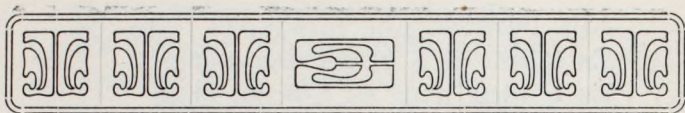
Megromlott haj velőig a magyar:
Sújtson kétélű kardod az ige,
S bár üszköt mart az ördögi agyar,
Nem, nem hal meg vérző sebeibe.

Jőjj, Pásztor, jőjj, imádkozz' érte Te,
És lábra áll a drága nagybeteg --
És boldog lesz, és hosszú élete
És bizva vár egy szebb évezredet!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Áldomás.

(Troll, pécsi nagyprépost gyémántmiséjén 1903. május 22-én.)

Hatvan év! Úr Isten, egy pillanat nálad,
Haj, de lent a földön egész emberélet.
A kereszt feltöri a megrokkant vállat,
A mint elröppennek az iramló évek.
Boldog, aki Eléd bizalommal állhat:
'Várlak, Uram, hiszen Te benned remélek'
Ha rövid pályáját kitartón lefutja,
Dicsőségre fordul nehéz keresztútja.

Nehéz, mert kísértet rémít minden felől,
Nehéz, mert a romlott világ mosolyog rád,
Mikor legédesebb, legkönnyebben megöl,
Júdasként csókolja vértizzadó orcád.
És nem riad vissza semmi gonosztettől,
Hogy kacag a pokol és sír a mennyország.
Óh teher az élet, a jó Isten tudja:
Választott népének mily nehéz az útja!

Az egyik elcsügged s kidől a félúton,
A másik megriad, gyökeret ver lába,
A harmadik pedig — irgalmas Jézusom! —
Dalolva borul a csábító nyakába,

S boldogtalanná lesz. Te tudod, én tudom,
Habár boldogságról mesélget a kába.
Ki élte pályáját vígadva befutja,
Annak legnehezebb még a keresztútja.

Ősz Főpap, válladon nyolevan esztendővel,
Mit bámuljak benned: rendületlen hited?
Mely pálmaként szint' a magas égis nőtt fel,
S te drága gyümölcsét mind közibénk hinted.
E gyümölcseről ismer majd egykoron Ő fel,
A ki a zöldelő fára nem tekintett,
Hanem megátkozta, a hogy megáld Téged,
Hogy hited gyümölcsét csak számunkra téped.

Példáját követed a Mindenhatónak:
Napja egyformán sűt bűnösre igazra.
Az óvatosabbak csoda-e, ha ónak:
Ne fordítsd orcádat, ne fordítsd a gazra.
Te maradsz mindnyánkhoz mindörökké jónak!
A kit lepökdösnek, nálad lel vigaszra,
A kit kitaszítnak, te karodra veszed,
Sohsem tudja balod, mit művel jobbkezed.

Magadtól vontad meg, csakhogy adhass másnak,
Bőjtöltél, hogy jusson árvának, özvegynek.
Nem aggódtál soha, hogy mit hoz a másnap,
Örültél a mának, mint egyetlen egynek,
Hogy száma nőtt újra az égi rovásnak,
Hol mindent, de mindent híven följegyeznek:
Az előcsalt mosolyt, a felszikkadt könnyet —
Ó te teleirtad a nagy életkönyvet!

Járj előttünk soká krisztusi példával,
Mutasd meg az utat, mely az égbe vezet.
A bérci sas, amint a magasba szárnyal,
Maga után vonja mind a kisebbeket.
Ó vonj fel magadhoz, karold lelkünk által,
Hadd járja át szivünk a te szereteted,
Hogy felgyújtsa azt a jéghideg világot,
És szeressen, áldjon ősz Főpap, ó áldott!

Országos Széchényi Könyvtár

Páduai szent Antal.

1.

Együtt a bíróság
Sötét, komor képpel,
Láncok közt a vádlott
Szinét vesztve lépdél.

A hadbíró szeme
Írásokba mélyed,
Ítéletet keres,
Döbbentő keményet.

„Magad is bevallod,
Elhagytad helyedet,
Kezdi a hadbíró,
S már hangja fenyeget.

„Amíg oda jártál,
A házba betörtek,
Gazok gazdálkodtak,
Négy bajtárust megöltek.”

„Ha helyeden maradsz
Nem történik semmi.
Beszélj boldogtalan,
Hogy mertél elmenni?”

„A tengerpart felől
Láng csapott az égre ...
Mintha édes anyám
Házikója égne ...”

„Ugy rémlett, hogy esdő
Szavát oda hallom —
És mentem, rohantam,
És most meg kell halnom.”

„Hazugság,” szól közbe
Az ezredes nyersen,
„Halál a fickóra,
Nehogy kinevessen.”

„Halál, kötélhalál,”
Hangzik az ítélet.
A hadbíró szeme
Írásokba mélyed.

2.

A dóm szentélyében
Festett vakablakba'
Áll Pádua szentje
Márványból faragva.

A kis Jézuskával
Karján mintha várna
Tört szív panaszára:
Özvegyre, árvára.

Estéli szürkület
Ült be a padokba,
Fekete ruhában
Zokogva, dadogva

Szent Antal szobrához
Vánszorog egy asszony:
,Senkim nincs a földön,
A ki irgalmazzon.'

,Nincs ki pártját fogná
Az ügyefogyottnak.
Jaj, halállal lakol
Szememfénye holnap.'

,Halálra ítélték
Katona fiamat,
A király nem érzi,
De nékem ki marad?!'

,Akad elég legény,
A ki helyére lép,
De én honnan vegyem
Szivem egyetlenét?'

,Irtam a királynak,
S nincs ki oda adja.
Segíts te szent Antal,
Védtefenek atyja.'

,Vidd hozzá levelem,
Tán ellágyúl rája,
S nékem fiam marad,
Néki katonája.'

,Ó mert vérbe fulad
Szép alkonyom napja!'
Levelét a szobor
Lábaihoz rakja.

3.

Nyugovóra készül
Nápoly agg királya.
Nagy szárnyas ajtaját
Hirtelen kitárja. —

Egy szóval barát
És némán meghajol,
Írást kotor elő
A csuhája alól.

Szó nélkül átadja,
Elámúl a király.
Olvassa, elakad
Sűrű hibáinál.

Girbe-görbe sorok
— Az a kéz eltikkadt —
A ráomló könyvtől
Alig hogy felszikkadt.

Özvegy asszony irta,
Fiaért könyörög.
Bánata a milyen,
Hálája is örök.

,Irgalom, ó király,
Térden állva kérlek,
Hagyd élni, ne tipord
El a szegény férget.

A király kitekint,
Hű őrsége éber:
„Hogy jutott a barát,
Hozzám e levéllel?”

,Felség, mi semmit sem
Láttunk . . .’ „Lehetetlen,
Menjetek utána,
Nincs még a szegleten.”

Az őrség elszéled,
De senkit sem talál.
Izgatottan nézi
Ablakán a király.

„A kolostorban is
Kijár egy kis üröm,
De az éjszakai
Kóborlást nem tűröm.”

„Reggel a perjelhez
Visz majd első utunk,
Nála e titoknak
Nyitjára rájutunk.”

A király láttára
Megdöbbent a perjel:
„Nem jöttem jó hírrel,
Hanem kemény perrel.”

„Mióta kóboról
Éjjel házi néped
Szint' háló szobámba ?“
A perjel elképéd.

„Felség“ és meghajol
Ősz feje a földig.
„Testvéreim az éjt
Celláikban töltik.“

„Már pedig az egyik
Nálam járt az éjjel,
Hívd ide őket, hadd
Nézzek köztük széjjel.“

„Eladdig az Isten
Házába betérek,
Míg összeverődnek
A jámbor testvérek.“

A dóm szentélyében
Festett vakablakba'
Áll Pádua szentje
Márványból faragva.

Reánéz a király,
Gyökeret ver lába,
„Ez nyitott az éjjel
A hálósobámba.“

„Ez hozott levelet,
Ez, ez kért kegyelmet.“
A barátok kara
A királynál termett.

„Ó nagy a mi szentünk,
Itt áll, mintha várna
Tört szív panaszára :
Özvegyre, árvára.

„Nem kértél hiába
Pádua nagy szentje,
Meg nem fogyatkozik
Szolgád regimentje.“

„A bűnös hallgasson
Ott, hol szentek kérnek.
Vigyétek kegyelmem
Annak a legénynek.“

Fekete Vilmos.

Messze, messze Afrikában
Tanganyika tava mellett
Prédikál az Úr szolgálja.
Visszafojtva a lehellet,
Kipirúlva az orcája,
Úgy hallgatja öreg, gyermek.

Megfogadjuk, szentül tartjuk,
A mit az Ur ránk parancsol.
Levegőben villog kardjuk,
Felleg támad a nyilakból.
Táncra perdül ifja, véne
Zabolátlan örömébe'.

Ellene mond a sátánnak
Mind egy szálíg. Mindhalálíg
A szent keresztvizre vágyik.
Az angyalok ritkán látnak
Feketében ennyi szépet,
Boldognak ily szegény népet.

Nevet választ tetszéseinkint,
Ki rövidet, ki hosszabbat.
A keresztre bízva tekint,
Rá virágot, lombot szaggat.
Átszellemül minden vágya,
Jézust áldja, őt imádja.

A kis Vilmos szorgoskodik
Az Úr körül leghívebben,
Napkeltétől alkonyatig
Sűrög-forog. S mint a madár
Kis fészkére csak visszaszáll:
Az oltárhoz oda lebben.

Sir a madár sárga őszszel:
„Piros tavasz, mikor jössz el?
Nagy hideg van, fázom, fázom.”
A kis Vilmost takargatják,
Melengetik, cirógatják,
De nem fognak ki a lázon.

„El kell mennem, lelki atyám,”
Suttogja a kicsiny beteg,
„Szent kenetjét ó adja rám,
Mert nélküle nem mehetek.”
Felel a pap: „Talán még nem?”
És a beteg: „Végem, végem.”

„Félsz fiacskám?” „Nem, nem félek,
Hisz atyámhoz készülődöm,
Bűnbánatban tisztult lélek
Jobb, ha nem marad a földön.
Hátha újból beszennyezném,
S jajgathatnék örök vesztén?”

„Szent Vilmosnak majd megmondom,
Hála Isten, semmi gondom.
Mily jó lesz fönt, ó milyen jó!
Ott nincs lecke, nincsen irás,
Nincs szepegés, semmi sirás,
Csak örökös vakáció.“

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A lengyel Salamon.

Dél óta irogat Lubomirsky herceg,
Szürke papirosán acéltolla serceg.
Alkonyodik is már, dehogy veszi észre:
Mily sebesen tűnnek az illanó percek!
Szörnyű az írása! Ember meg ne lássa,
Minden egyes sora a sátán szántása,
Az ártatlan lélek nyílt eleven sírja,

Jaj annak, ki írja!

De még annak is jaj, a ki olvassa majd!
„Nincs lélek s ha van is, csak állati pára.”
A lengyel Salamon az élet nyitjára
Bukkant könyveiben. „Egyél, igyál, élvezz,
Ne szegődjél rabúl Krisztus keresztjéhez.
Már hogy' tagadnád meg azt a pár csöp mézet,
A mivel megkinál az anyatermészet.
Éljed a világod, hisz csak egyszer éled,
Ha rád zárul a sir, mindörökre véged.”
Sötét lesz, a herceg kimegy a szabadba.
Hű ebe eléje iramlík szaladva,

Majd körül ugrálja, nyihogva hempereg,
Mint a nagy úr előtt a törpe emberek.
Majd felugrik s csahol a kerítésen át
Dühös ugatással, — jó hogy ott a korlát --
Rongyos koldus asszonyt és görhes szamarát
Ijesztgeti hangja. A herceg csak hagyja.
Utóbb megszólítja: „Hol csavarogsz asszony?”
„Engedd meg uram, hogy bogáncsot szakasszon
Száraz avart szedjen itt az árok szélén
Nyomorúlt szolgálód, — megköszönöm szépen.”
„Nem neked való e foglalkozás. Urad
Persze pálinkázva a csapszékben mulat.”
Az asszony szemébe könny szökik: „Bár élne
E jószág gazdája, az özvegy reménye.
Amig életben volt, kijárt az erdőre,
Várta vacsorára bab puhára főve,
Aranyszínű málé, sok ily pompás étel.
Ah de a betegség, a hideg, az inség
Elvitte szolgálód egyetlen egy kincsét.
Sötét gyászba döntött elköltözésével.
Nincs többé ünnepem, mint csak nagypénteken!
Magam baja hagyján, másért jaj én nekem.
Félesztendeje, hogy megszűnt kinos élte,
S nem tudok mondatni kis misét sem érte.”

A herceg a panaszt figyelve kísérte,
Zsebébe nyúlt: „Nesze, fogd öreg misére.”
Arany volt. Gyökeret vert az asszony lába.
Szíve hangosan vert, szeme könnybe lábadt.
Ajkához emelte ezt a hideg ércet:

De keblében csoda forróságot érzett:
,Van pénzem, nagy pénzem, macikám, ide nézz,‘
Az bambán föltekint és tovább legelész,
.Nem búsulunk többet, nem aggaszt semmi se’.
Örülj, maci, ugrálj, lesz mise, nagy mise.’

Vendégek zaklatták másnap a herceget,
Az egyik kesergett, a másik hencegett,
A harmadik pedig — izetlen vadkörte —
Szembe magasztalta, izenként gyötörte.
Alig várta végét e szép mulatságnak.
„Engem a múzsáim ma hiába várnak,
Estélig nem jutok az író szobámba.“
Oszlik a vendégség, kigyullad a lámpa,
A herceg leülhet, kezében a tolla,
De mintha az ajtó halkán megnyílt volna.
Felpillant, egy muzsik áll előtte némán,
Páros könyecsep rezeg csukott szemehéján.
„Mit akarsz?“ förmed rá a herceg haraggal.
Az a földig hajol s föl sem is kel onnan.
A herceg dühvel a folyosóra nyargal:
„Dobjátok ki innen azt a bugrist!“ „Hol van?“
Indul a cselédség urához rohanva,
S hivatlan vendégnek se hire, se hamva.
Keresik mindenütt: ágy alatt, szekrényben,
Kutatják a pallón, padláson serényen,
De nyomát sem hagyta ott idegen lélek.

A herceg ágyában virrasztva tűnődött,
Súlyos pöröly zúzta lelkében a gögöt
„Ó szótalan paraszt, félek tőled, félek.“

Még jobban rettegett a közelgő esttől.
„Eh hülye álomkép, többé nem keres föl.“
És előtte termett, a herceg megdermedt.
Nem földi ragyogás tölté be a termet,
Az arc sem szomorú úgy, mint tegnap este.
Csupa drágakőtől fénylik megnyúlt teste.
„Jó uram, hercegem, ne ijedj meg tőlem,
Nem koldusként jöttem, égi ünneplőben
Kereslek föl, ó te nagy jót tettél velem.
A tisztító helyen mardosó gyötrelem
Volt az örökségem, s megszabadítottál.
Köszönöm, köszönöm. Közbenjárok érted.
Ha kigyúl az oltár, felhangzik a zsoltár.
Hogy tegye boldoggá Jézus drága élted, —
S meghallgat, megáld majd, e reménység éltet.“
Lubomirsky herceg térdre ereszkedett,
Könynyel, sóhajtással kérlelte az eget.
„Ó nagy az én vétkem, irgalmadnál nagyobb
Teremtő Istenem. Jaj méltatlan vagyok,
Hogy könyörülj rajtam, a káromló férgen.
Megérdemli lelkem, hogy örökké égjen.
Hogy örökké áldjon az öldöklő lángon.
Senki se sirasson és senki se szánjon.“

Tengernyi irását a tűzbe vetette,
Búgó sikoltását semmibe se vette,
Aztán neki vágott nagy Lengyelországnak:
Valakit csak ismert könyörögve kérte,
Feledje botrányát, imádkozzék érte.

Gondolatai a magas mennyben járnak,
S úgy ír éjjel-nappal a bűnbánó herceg,
Dehogy veszi észre, hogyan alkonyodik,
Hogy lopva közelgnek az utolsó percek.
Ima az írása. Isten-ember lássa,
Hogy Krisztus kebelén lesz az elmulása,
Mézédes nyugvása!

Országos Széchényi Könyvtár

Boldog kassaiak!

(1905. március.)

Mi lehet a bűnünk,
Mind azon tünődünk,
Hogy az Úr kegyelme
Oly messze jár tőlünk.

Boldog kassaiak,
Nézzetek meg minket,
Ti tán meglátjátok
Rajtunk vétkeinket.

Leri az orcánkról,
Leolvashatjátok,
Miért ver bennünket
A mostoha átok.

Titeket szeret a
Mindenható Isten:
Két atyátok is van,
És nekünk egy sincsen.

Imádkozzatok, hogy
Pécs is elmondhassa:
Félig oly szerencsés,
Mint a boldog Kassa!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MAGYAR HŰSÉG.

TÖRTÉNELMI SZINMŰ
= 5 FELVONÁSBAN. =

Országos Széchényi Könyvtár

SZEMÉLYEK:

Szilágyi Mihály, macsói bán.

Szilágyi Erzsébet, Hunyadi János özvegye.

Mátyás, fia.

Podjebrád, cseh király.

Katinka, leánya.

Vitéz János, püspök.

Székelv Tamás, }

főurak.

Szentgyörgyi Zsigmond, }

Magyar Balázs, Szilágyi hadnagya.

Lichtenberg Hinko, }

cseh lovagok.

Lippe Franko,

Sternberg Zdenko, Mátyás hive.

Czobor Mihály, a budai csonka torony várnagya.

Apáca fejedelemnő.

Piroska, Szilágyi Erzsébet udvarhölgye.

Marinka.

Ludák, Podjebrád udvari bolondja.

Matyi, Mátyás udvari bolondja.

Páncélos vitéz.

Rézöntő.

Kefekötő.

Radó, íródeák.

Történik az első felvonás 1458. január 23-án délután.
A második ugyanaz nap éjjel. A harmadik egy héttel később.
A negyedik rá három évre s az ötödik még egy évvel utóbb.

ELSŐ FELVONÁS.

(Tér a pesti Dunaparton. A színenéken Budavára. A Duna jegén katonai őrség jár fel-alá. A téren népség sűrög-forog.)

Első jelenet.

(*Szilágyi Mihály és Erzsébet.*)

Szilágyi.

Bízd rám, hugom. Tudom, hogy mit csinállok,
És menj haza nyugodtan, nem neked
Való idő jár most a pesti utcán,
A kandalló mellett a te helyed.

Erzsébet.

Ó rólam szó sem essék, a mikor
A haza sorsa . . .

Szilágyi.

Jó kezekbe' van.

Fogadj szót Erzsikém, mert megharagszom.
Megfázol, megbetegszel. Ez a csúf
Szél még a medvebőrön is keresztül
Talál rést és megráz kegyetlenül.
Szegény vitézeim, ha mondanám,
Hogy menjete haza, két perc alatt
Elszélednének húszezer felé,
Csakhogy meleg tanyára leljenek.
Téged tuszkollak és te csak vacogsz,
Még rád fogom, hogy penitenciából.

Erzsébet.

Melegem van a téli hidegen,
És reszketek a jól fűtött szobában
Lázban vagyok, és jól tudod, miért?

Szilágyi.

Ne félj, ha mondom. Ismerem nagyon
Jól a magyart. Jót állok mindenért.
Ő lármáz, öklét rázza, fenyeget
Sőt esküszik, hogy megmutatja így
Meg úgy, míg éhes, és a jó ebéd
Után keblére öleli halálos
Ellenségét.

Erzsébet.

Halálom lesz bukása.
Ne tedd kockára üdvösségemet,
Ha nem vagy biztos a nyelés felől.

Szilágyi.

Simán nem megy, az több, mint bizonyos.
De mikor tartott össze a magyar?
Én meglepem, mire felocsúdik,
Előtte áll a választott király.
Láttára mást, mint éljent, nem kiált az
Igaz magyar.

Erzsébet.

Én Istenem, ha tudnám,
Hogy éljenez?!

Szilágyi.

Használják karhatalmat?

Erzsébet.

A trón alapja bizalom legyen.

Szilágyi.

Nem a trónusról, rólad szól az ének.

Erzsébet.

Hát minden áron számüzesz magadtól?

Szilágyi.

Mert nem akarlak elveszíteni.

Balázs, kísérd haza nagyasszonyunkat.

Erzsébet.

Erőszakos megyek.

Szilágyi.

Pá, Erzsikém.

Második jelenet.

(Szilágyi és Szentgyörgyi.)

Szentgyörgyi.

Hogy a magyarban nincsen összetartás,

Én nem tudom miféle átok ez

Rajtunk.

Szilágyi.

Megmondom én, barátom. Ott

A baj, hogy nem önzetlen a zöme.

Teli tüdővel hajtogatja, hogy

Dicső haza, holott a nemtelen

Ripőknek legfőbb gondja a hasa.

Szentgyörgyi.

Az éjjel járta a korteskedés.

Még vér is folyt.

Szilágyi.

Budai bikavér?

Szentgyörgyi.

Podjebrád hivei közé került
Nehány Garai párti, s oly csatát
Víttak, hogy nyolcan a fűbe haraptak.

Szilágyi.

Mit mond Horác, hogy mori dulce est?
Ezeknek az édesség, lám, megártott,
Torkukra forrt a potya szekérkenő.

Szentgyörgyi.

Valószínű: akadnak sorsosaik,
Ha elhuzódik e komédia.

Szilágyi.

Te aztán megbecsülöd a gyűlést.

Szentgyörgyi.

Kimagyarázom, nehogy félreérts.
A ki meggyőződése ellenére
Kiált vivátot, az szemembe' rosszabb
A kócnyelő komédiásnál.

Szilágyi.

Meggyőződés? Százerétü köpönyeg.
Te majd kire adod szavazatod?

Szentgyörgyi.

A legméltóbbra.

Szilágyi.

Az természetes,
Mindenki arra mondja a vivátot,
A ki legméltóbb. Nem tudod nevét?

Szentgyörgyi.

Nincs — fájdalom — próféta-tudományom,
A név különben is lényegtelen.

A fő, hogy tudja mérlegelni az
Ember még a vita hevében is.
Ki mennyit ér?

Szilágyi.

És mennyit nyom, igaz?

Szentgyörgyi.

Engedd remélenem, hogy nem czélozol,
De ha igen, akkor sem én reám.

Szilágyi.

De célozok minden tányérnyalóra,
A ki Ezsautól származik, s csupán a
Lencsére sandit és azért eladja
Krisztust, eladja a hazát hasáért.
Én meg remélem, hogy te nem vagy ilyen.

Szentgyörgyi.

Nem vagy te éhes, hogy olyan sűrűn
Említéd azt, a mi korogni szokott?

Szilágyi.

Mire éhezném? Birtokom elég van
Az Isten jóvoltából. Arany és
Ezüst marhám tán több is az elégnél.
Kevéske hadi dicsőséget is
Csak juttatott a seregek Ura.
Mire éhezném, mondd, dicső barátom?

Szentgyörgyi.

Ha tudnám, akkor én sem kérdeném.

Szilágyi.

Jó lesz megrágni minden szót, nehogy
Fulánkös rajt rö pits szemem közé,
S kardom gyógyítsa a szunyogcsipést.

Szentgyörgyi.

Kardodban bizol, én az igazságban,
Sereget hoztál, meg nem ijedünk:
Gyerek fejére nem teszünk koronát.
Mi választunk nem a macsói bán.
Félóra mulva megtudod nevét. (El.)

Harmadik jelenet.

(Szilágyi egyedül, később Balázs.)

Szilágyi.

Mi választunk? Ó, szájas söpredék,
A felszinen uszol és azt hiszed:
Különb vagy, mint a zavaros aszú.
Pedig maholnap mind kihány magából,
Hogy visszanyerje tükrét és ízét.
Látom, hogy a száj ára felszökött,
Különben egy Szentgyörgyi nem mutatná
Magát a lelkes honfiak előtt,
Hanem banyák közt tollat fosztana.
Madarat fogott, azt melleszti most,
Nem gondol arra, hogy a sült galamb
Csak pár napig röpköd a levegőben, —
Aztán a golya elviszi magával,
S ő újra visszahull a semmibe (a visszatért Balázshoz)
Melyből fogant a semmirevaló.
Balázs, kövess, Szentgyörgyre figyelj.
Koppints körmére, hogyha hiveink közt
Megpróbálná zavarni a vizet,
S üsd szájon irgalmatlanul, mihelyt
Magas hangból találna kornyikálni.

Negyedik jelenet.

(Előbbiek és Radó.)

Radó.

Íródeákúl, vígy uram magaddal.

Szilágyi.

Hogy elpletykáld, a mit majd hallasz ott?

Radó.

Hogy minden szót felírjak.

Szilágyi.

És?

Radó.

Neked

Átadjam még a hely színén.

Szilágyi.

Talán

Hogy felfordúljak a sok zöld beszédűl,

Mint a barom, ha bezabál eső

Után?

Radó.

Hogy tudj mindenre válaszolni.

Szilágyi.

Választani megyek én, nem beszélni.

Leirhatod az éljenekeket. (El jobbra.)

Ötödik jelenet.

(Radó egyedül hallgatózik jobb felé.)

Radó.

Zajosan vannak, mint a darazsak,

Mikor fészkökre hág az őz suta.

Terem itt gomba, még pedig bolond,

Tudom, ma annyi, hogy a félvilágot
Megbódíthatnám pusztán a szagával . . .
Palócy hangja! Jóccakát, hazám,
Ha nem akad különb vezér-ürüd.

Hatodik jelenet.

(*A színszéken Kefekötő és Rézöntő.*)

Kefekötő.

Még most sincs semmi?

Rézöntő.

Veszekszenek, mint zsidók a lóbőrön.

Kefekötő.

Mondasz valamit, mert ez a mi bőrünkre
mén, hanem azért majd a szemünk dülled ki
úgy ordítjuk, hogy vivát. Bánom is én, csak
már tudnám, hogy ki hát az a vivát.

Rézöntő.

A német, ki más?

Kefekötő.

De már az ellen protestálok.

Rézöntő.

Pedig az lesz. A korona nála van, csak
tegye a fejére és bármilyen sült német az eb-
adta, mindjárt magyar királylyá vedlik.

Kefekötő.

Nem oda Buda. A korona magában semmi,
a mint hogy ő is korona nélkül senki. Ha nem
a primás teszi a fejére, akkor akár a németen,
akár Bolond Istókon fityeg, egyre megy az.
(Fúj.) Így ni.

Rézöntő.

No bizony az öreg primás sem igazítja oda valami erősen, lám a halál már háromról lefújta.

Kefekötő.

A halál, komám, az olyan úr, hogy még a török szultán is megsüvegei, pedig egyébként éjtszakára sem veszi le fejéről a turbánját. Én inkább a Potya Barátot kívánom.

Rézöntő.

Onnan sem néz ki semmi áldomás. Potyára álldogálunk itt mi, pajtás. Német, cseh. Egyik kutya, a másik eb. Magyar kell nekem, akkor hallgasd majd a vivátot: ránk szakad a mennyboltozat.

Kefekötő.

A német olyan fősvény, hogy még a vizet is sajnálja magától; a cseh meg annyira éhes, hogy a nadrágszíjját is megenné szalonnabürke helyett. Én is magyarra szavazok.

Rézöntő.

De hát kit válasszunk? Garait? Az fősvényebb a németnél. Ujlakit? Az kevélyebb az ördögnél. Cilleyt? Az félnémet, kutyanak való. Szapolyait? Az félig zsidó, lenyúzná a bőrünket is. Szentmiklósit? Az tisztára koldus, még tőlünk kérne áldomást. A katonák kinek a pártján vannak?

Kefekötő.

Az öreg Szilágyi Mihályén.

Rézöntő.

És az öreg hallgat, csak a bajuszát sodor-
gatja.

Kefekötő.

Te utóbb is az öregre száll a füst. Kiáltsuk
rá a vivátot, nem lesz ingyen.

Rézöntő.

Hogy a katonái jól elpáholjanak, de már
azt nem teszem. A kilenc perlekedő közé én
nem állok be tizediknek, mert esetleg mind-
annyian nekem esnek.

Kefekötő.

Igaz. Hanem annak a fele sem igazság,
hogy az orrom az istentelen hidegen paprikává
fagyjon. Hagyján, ha szalonnát osztogatnának
hozzá, a butykos meg altatót kotyogna a
fülembe; de tisztetelen tisztára ingyen? Ej,
menjünk haza.

Rézöntő.

Te, az lenne a legszebb, ha hármat válasz-
tanának. Egyet Budán, a másikat ezek, a har-
madikat a katonák a jégen.

Kefekötő.

Ne mesélj Eldorádóról. Három helyen por-
tyázni! Még az örök üdvösség sem fősthet
szebben.

Rézöntő.

Az orrodát a bor föstené pirosra, nem ez
a mérges fürgeteg.

Kefekötő.

Csak már föstené akár hupikékre, de attól tartok, hogy felkopik az állunk, éhen veszünk, szomjan pusztulunk, hegyiben még meg is fagyunk. Menjünk haza.

Radó.

Megálj, olyan tüzes beszéd van a Zsebemben, hogyha elszavalom, a Dunán megindul egyszeriben a jég, S dolmányodat menten kigombolod.

Kefekötő.

Akkor csak hamarosan gyűjts rá, mert én nagyon fütőzném.

Radó.

Még nem tudom, hogy kit is ünnepelek.

Rézöntő.

Akkor hát hogy' lotyoghatsz kész beszédről?

Radó.

Paraszt, az más. Neked nagyon magas A tarsolyom, hát még az ünnepi Beszédem. Orrodát hiába dugdosod Vén vizslaként minden bokorba, az én Igém nem nyúl, hogy kedvéért inaljon.

Rézöntő.

Paraszt a nagyapád. Nemes volt minden iva-
[dékom.

Radó.

A voltra a zsidó nem ad egy üres Kilyukadt disznóhólyagot.

Rézöntő.

Pedig én nemességemet oda nem adom
hetvenhét üres kutya-, disznó-, ló-, és marha-
bőrért együtt véve.

Kefekötő.

De egy teli kecsketömlőért akár az üdvös-
séget, mert a hazafiság nem kenyered, mint
nekem. Radó mi lesz a köszöntővel?

Rézöntő. (méltatlankodva.)

Lókötő vagy te, nem kefekötő. (El.)

Radó.

Menj, biztasd fenn az urakat, hogy egy
Kissé siessenek, s eláll szemed, szád,
Még Ciceró sem vágott ily rezet.

Kefekötő.

Ha kész, add ide, elolvasom én azt úgy,
hogy a nádor sem különben.

Radó.

Deákul van a java, az pedig
Neked arabusul lesz, honfiú.
Aztán a pontokat, a kihagyást
Mivel pótolnád? Ez politika.
Ahhoz kevés az írás-olvasás.
Tanulj meg költeni s hazudni úgy,
Hogy meg ne csipjenek, de közbe' folyton
Üsd a melled, forgasd szemeidet.
Minden mondatba szőjj belé hazát,
Szerelmet, szent meggyőződést, halált.

Belőle oly pompás gunyát csinálsz
— A fölfeszített igazság gúnyjára —
Hogy megleszesz az ítéletnapig
Vele. Jöhet zivatar, vész, neked
Ugyan nem árthat a bő köpenyeg
Alatt. Érted, nem érted, én barátom
Izzadva ültem és politikusan
Csináltam meg remek beszédemet.
Ki lesz? Részemről teljesen közömbös
Kérdés, csupán a dikcióm miatt.
Szeretném tudni mégis a nevét,
A származását, tán korát, családi
S más állapotját, mert a baklövés
Egy kissé fránya lenne helyzetemben,
Mikor kikoptam mindenből: ruhámból,
Hivatalomból és királyi kegyre
Sanditok, hátha kárpótlást lelek
A trónus mellett?!... Fortuna kisasszony
Súgd meg legújabb kedvesed nevét!
A kelyhes? Annál huszita leszek,
Akós kupát csináltatok hozomra,
S azzal köszöntöm rá az áldomást.
A pelyhes? Azt nagyon könnyen csapom be.
Tizenöt költőt, húsz filozofust
Dobok a kalapomba, összerázom
Magyarmiskásan és eléje öntöm.
Sem ő, sem én nem értünk majd belőle
S mindketten hisszük: nagy tudós vagyok,
A mi az ifjuságnak imponál.
A kehes? Ez legtöbb gondot okozna.
Fösvény bitang, s a nyelvén sem tudok.

Mihaszna rikatnám meg, hogyha pénzét
Morogva őrzi, mint koncát az eb.
Hej emberek, ugy-e, hogy németet
Meg nem süvegelünk?!

Kefekötő.

Nem azt, habár
Sipkámmal a fejem leütteti.

Radó.

Komám, belőled még politikus lesz,
Kivált ha bajban mindent visszaszívsz (Piroskához)
S te, szép hugom, kinek pártjára állsz?

Piroska.

Szilágyi pártján.

Radó.

Ujságot beszélsz.

A hadverő trónusban vágy pihenni,
És álmát őrzi majd e hadsereg?
No lám, vén Szólon, mily igaz beszéded,
Hogy senki sem boldog halála előtt.
Bizonyságul itt e boldogtalan
Öreg Szilágyi, a legeslegifjabb
Trónkereső. Ad notam vesszük ezt is.

7. Jelenet.

(Előbbiek és Balázs.)

Te tán okosabb dolgot is tehetnél
Emberszólásnál ily pogány időben?!
Jusson fülébe e rút rágalom,
Szádat Szilágyi úgy tapasztja be,
Hogy sírva kéred a Mindenhatót,
Tegyen csodát és nyissa ki kegyesen.

Radó.

A bűnös itt áll, ő Szilágyi párti.
Fedd őt, ne rajtam élesítsd a nyelved.

Balázs (kardot ránt.)

Pusztuljatok nadrágba bújt kofák.
Vagy hátatok lesz a köszörűkövem.

Kefekötő.

A szegény ember sem kutya.

Balázs.

Rosszabbak vagytok annál is, cudarok,
Kik megmarjátok jótevőtöket,
Pusztuljatok, a míg szépen beszélek.

Radó.

Képes beszéd, virágos dikció,
Gyönyörű jelzők, új metaforák,
Hatalmas hang, remek előadás.
Mehetünk, majd csak onnan tapsolunk,
Hol nem tart fogva kéjes bűvölet. (El.)

Nyolcadik jelenet.

(*Balázs és Piroska.*)

Piroska.

Nem félsz, Balázs, ezeknek boszujától?

Balázs.

Nagyon. Nézd kocsonyává változom.
Jaj, bújtass el, hogy meg ne leljenek,
Mert felfalnak szemed láttára e
Rőt farkasok.

Piroska.

Én nem jót olvasok

Szemökből.

Balázs.

Az természetes. Ezek
Tetőtől talpig romlott cimborák.
Nincs hármójukban egy mákszemnyi jó,
Így hát csupán a bűn rihat le róluk.

Piroska.

Most annál jobban féltelek dühöktől.

Balázs.

Egy szóra sem méltó e pereputty,
Ne aggódjál, hagyd őket rám, s magad is
Úgy bizzál bennem, mint én önmagamban.

Piroska.

Kezd visszatérni bátorságom újból.

Balázs.

S én félni kezdek.

Piroska.

Mondd még egyszer és
Veled futok. A pálma az enyém lesz.

Balázs.

De téged féltelek.

Piroska.

Kitől-mitől?

Balázs.

E rettentő hidegtől.

Piroska.

Én nem érzem.

Balázs.

Csak menj haza, Piri. Jer, elkísérlek.

Piroska.

Nagyasszonyom rendelte, hogy kivárjam
A választást.

Balázs.

Ő nem gondol reá
Nagy izgalmában, hogy e fürgeteg
Követ repeszt, a mint végig sívít
A csonton és velőn. Haza megyünk,
Nem akarok özvegygyé lenni, nem én
Az esküvőm előtt.

Piroska.

Én Istenem
Mit mondok majd úrnőmnek, hogyha kérdez?

Balázs.

Csak annyit mondj: Éljen Mátyás király.

Piroska.

Hát ő lesz? Akkor már én sürgetem
Fussunk megvinni ezt a drága hírt. (El mindketten.)

Kilencedik jelenet.

(Jobbról Szilágyi és Székely Tamás jön.)

Szilágyi.

Megpukkadok. Lelkemre, szétesem
Ezer darabra bombaként, ha még
Sokáig hallgatom azt a megvadult
Lovat. De akkorát nyeríteni.

Székely.

Bolond lyukból bolond szél fúj, uram.

Szilágyi.

Frigyes a legnagyobb magyar közöttünk,
Tehát legméltóbb arra, hogy a szent
Korona ékesitse homlokát, —
Azt az ezerránc birka-homlokot.

Székelly.

Ugy látszik: tudja Pál, hogy mit kaszál.

Szilágyi.

Szénát neki; de azt sem a javából,
S jászol mellé mindkettőt — frigyesül.

Székelly.

Lesz két bolondból összeillő pár.

Szilágyi.

Különben Gráci is hallgathatott
Vón'. Azzal, a mit iskolás fiú
Gyanánt hebegett, csak rontott ügyünkön.

Székelly.

Akart a szarka s gyöngé volt a farka.

Szilágyi.

A gráciából édes-keveset
Markolt, mikor az Isten osztogatta,
Azért maradt, mint hallád, félkegyelmű.
Csak Rozgonyi ne hagyta volna abban
Olyan hamar a pompás dikiót.

Székelly.

Rövid volt és velős.

Szilágyi.

Hosszabra szánta,

De Ujlaki gúnyos pofája úgy
Kihozta sodrából, hogy a felét
Mérgében elfeledte. Én, barátom,
Nem tétovázok, nem köhécselek:
„Hogy így, vagy úgy; de hátha mégis akként,
Avagy teszem, hogy példának okáért.”
Ha négy óráig nem választotok,
Szilágyi ad az országnak királyt.

Kiáltsd ezt a siket fülükbe úgy,
Hogy csendüljön bele öreg harangként.

Székelly.

Talán hatásosabban mondanád
Magad ?

Szilágyi.

Én nem beszélek, csak cselekszem.
Fél óra múlva rám kerül a sor.
Szegény vitézeimet megveszi az
Isten hidegje, hogy ha nem sietek. (El.)

Székelly.

Megmondom, ámbár nem leszen külömbség
Akár a dült fának, akár ezeknek
Dörgöm fülökbe az üzenetet. (El.)

Tizedik jelenet.

(Hinkó, Frankó.)

Hinkó.

Elbukunk, nincs egyetlen emberünk,
Meglásd az a gyerek lesz a vivát.
Hitemre, én lelkemből örülök,
Ő régi lekötelezettem.

Frankó.

Ej,

De lelkes hive vagy a cseh királynak.

Hinkó.

Quisquis sibi est proximus, ez olyan
Igazság, mint hogy kétszer kettő négy,
Pedig én nagy bolondja vagyok az
Igazságnak, uti figura docet.
De kérlek, hagy magamra most. Vadászni

Óhajtók, azt legjobb tanútlanúl
Végezni már a csütörtök miatt is.

Frankó.

Talán pacsirtát látott sas szemed?

Hinkó.

Pajtás, bocsásd meg, el nem árulom,
Ne hogy kövess, holottan irva van:
Si duo faciunt idem, non est idem.
Menj vissza és figyelj az ügymenetre
Én meg megyek az én ügyem után.

Frankó.

Félek, hogy mind a ketten orrt kapunk. (El.)

Hinkó.

Neked ugyan bőven jutott belőle,
Azért ütöd mindenbe, csakhogy én
Viszont reá koppintok, hogyha tán
Kíváncsian szaglálódik körülem.

Tizenegyedik jelenet.

(Hinkó és Marinka.)

Marinka (repesve.)

Megleltelek. Ó mégis jó az Isten.
Hiába bujdosol előlem, én
Utánad mék a másvilágra is.

Hinkó.

Ragaszkodásod megható, Marinka,
Lelkemre megható, csak egy a baj,
Hogy tudniillik hűséges szerelmed
Jövőmnek útját rakja ki tövissel,
S nem kárpótol a rózsza ajkadon.
Tudod, mi vitt a nagyvilágba tőled:

A hir, a kincs, a minden jó alapja.
Nyomon vagyok, ne téríts el utamból,
Őrizd a titkot bűvös szer gyanánt
Mihelyt kipattan, vége a világnak —
A drágakőt megütheti a mennykő,
Kavicsesá változik lábunk alatt.
Pedig szegényen, pusztá szerelemmel
Jól nem lakunk, mint a szamár bogáncsesal.

Marinka.

Nekem elég híres vagy, s kincsemül
Nem vágyom másra, mint szivedre csak.
Minek mutattad, hogy ha visszakéred?

Hinkó.

Ellenkezőleg biztositanunk kell
Magunkat, ép azért járok-kelek
A nagyvilágban és sóhajtozom
Marinkám éjjel-nappal.

Marinka.

Ezt se' bánom.

Járj hir után, gyűjts kincseket; de engedd,
Hogy melletted maradjon kedvesed,
Osztozva gondjaidban.

Hinkó.

Bár lehetne.

Tudod, hogy a világ milyen gonosz,
Nyelvére venne s tönkre tenne most,
Mikor már látja két szemem a partot,
A parton azt a szép kicsiny lakot
S a lakban ezt a páros csillagot, (megesókolja a
szemét.)

A mint szerelmesen reám figyel,

S behinti fénynyel bús ösvényemet,
Marinka, kérlek türtőztess magad.
Egy év, legfőlebb másfél esztendő
Nem a világ.

Marinka.

Tizennyolc hosszú hónap.

Hinkó.

Órára óra, napra nap mulik,
Egy hétre hét, olvasgasd, drágagyöngyöm,
Még ennyi nap s felén már túl leszek,
No most csak pár hét és övé leszek.
Ah, holnap megjön és enyém marad,
Enyém örökre.

Marinka.

Megkísérlem.

Hinkó.

Úgy, úgy,
Szerelmem, én is olvasom veled
Majd minden este, s hogyha elhibáznám,
Te megírod s keményen rám pirítasz:
Hohó uram, nem jó az egyszeregye.
Siessen hozzám, én majd megtanítom,
S minden hibáját csókkal büntetem,
Tehát vigyázzon. Én konok leszek,
És nem tanulok, várom büntetésem,
S te pontosan, mint illik, rám szabod.

Marinka.

Csak hangodat hallhatnám minden este,
A mint enyelgve súgnád a fülemben:
Jó éjszakát, minden könnyebben esnék.

Hinko.

Jó éjszakát, jó éjszakát, szívem,
Ismételd, próbáld jól szivedbe vésni:
Jó éjszakát.

Marinka.

Hinko, jó éjszakát.

Hinko.

Jó reggelt mondok, hogyha megjövök.

Marinka.

Ugy bízom benned, mint a szentírásban.
Budán találsz az orsolyaszűzeknél. (El.)

Tizenkettedik jelenet.

(Hinko egyedül.)

Hinko.

Budán? Elválik. Hé izé, barátom.

Rézöntő.

Nekem szól az izé?

Hinko.

Neked barátom.

Te rézöntő vagy, nemde eltaláltam?

Rézöntő.

Az volnék, hogyha volna még rezem,
Nem számítván az orromon levőt.

Hinko.

Aranymivessé teszlek, hogyha . . .

Rézöntő.

Hogyha?

Hinko.

Kemény fickó vagy.

Rézöntő.

Elhiszem uram.

A faltörő kos, a somogyi csákány.
A bakonyi betyár koponyája és
A radnai öreg harang szive
Mind együtt véve nem olyan kemény,
Mint én, mert én már csak ilyen vagyok.

Hinkó.

Ez már beszéd. Téged kereslek én
Hetedhét országon.

Rézöntő.

Szóllj, hallgatok,

Mert ha tenni kell, mi haszna a
Beszédnek.

Hinkó.

Adsza jobbodat. De most
Esküdj meg, hogy sötét és néma sir
Leszesz, ki nem adod halottadat,
Esküdj meg, hogy meghalsz, de titkomat
Ki nem szalasztod még a kínpadon sem.

Rézöntő.

Előbb hadd hallom, hogy becsületem
Nem bánja-é, ha szerződöm veled.
Mert hát előbb jól meg kell hányni-vetni.
Egyet aludni s újra megbeszélni
A dolgot, aztán még két éjtszakát
Rászánni, hogy úgy érjen, mint a tök
Szép csöndesen az elhatározás,
Mert lassan járj, tovább érsz, így tanultam
Apámtól, mesteremtől és egyéb
Okos embertől ezt a jó tanácsot.

Hinkó.

És tök maradtál. Elmehetsz, csupán
Időtöltésből volt hozzád szavam,
De hát a szarka majd bután csörög,
Majd meg tűnődik bamba pislogással,
S marad a szarka ostoba madár.
Lásd, ezt a titkot sugom a füledbe
Psztt, el ne áruld ám a többinek.

Rézöntő.

Buda polgára szarka nem lehet,
Ne sértegesd a céhet és tanácsot.

Hinkó.

Szép céh, okos tanács, lódulj utamból,
Terhemre vagy, mint a piaci légy,
Ne röpködj, dongó, a fülem körül,
Mert megtáncoltatlak a muzsikádért —
Leráz nyakamról majd a tenyerem.

Rézöntő.

Számolsz ezért.

Hinkó.

De számozatlanúl. (El Rézöntő.)

Sokat fecseg, cseppet sem bízhatom,
A fráterben, majd megteszem magam. (Üveget
von elő.)

Dicső üveg, őrizd tartalmadat,
Te súgj fülébe örök éjtszakát.
Jól láttam, erre ment. De merre tért?
Majd visszajön, nagy mágnes a hiú
Kinváncsiság. Vanitas vanitatum!
Hozd vissza őt minél előbb ide (Piroska Balázsszal.)
Lupus in fabula. De róka van

Mellette, azt kissé megugratom.
Előbb azonban úgy teszek, hogy egykor
Azt irhassák felőlem: circumspexit. (félrehuzódik.)

Tizenharmadik jelenet.

(*A színpadon Radó, Kéfekötő, Rézöntő és nép.*)

Radó.

Találjátok ki, hogy a vén Szilágyi
Mit művel?

Kéfekötő.

Dikciózik kézzel-lábbal.

Rézöntő.

Az eszed tokja; úgy káromkodik,
Hogy leszakad a menny és beszakad
A jég.

Radó.

A szarva közt a tőgye.
Azt próbálgatja, hogy nem tudna-e
Ketté repedni, mert a kezeit
Most mindjárt áthajítja ős Budára.

(*A katonaság a színpalak közt éljenez.*)

Éljen, éljen, éljen Mátyás király.

Tizennegyedik jelenet.

(*Előbbieket és Balázs Piroskával.*)

Balázs (futva a katonák felé.)

Éljen Mátyás király! Piroska éljen...

Piroska.

Éljen Mátyás király.

Hinko.

Piroska éljen!

Piroska.

Ne engemet, éltesd Mátyás királyt.

Hinko.

Mit nékem Mátyás? Csak te élj galambon.

Piroska.

Ne mondd még egyszer, mert kikaparom
Galambkörmömmel mind a két szemedet.

Hinko.

Halálos bünt követnél el vele,
Megfosztanád a boldog üdvözültet
Attól, hogy színről-szinre lássa mennyét.

Piroska. (nevetve.)

Előbb galamb, most meg menyét. Utóbb
Kisül, hogy a királyi áldomás
Szállott fejedbe pusztá hirire.

Hinko.

Részeg vagyok; de az a te bünöd
És vétkeimben egyre süllyedek,
Leorzom ajkadról bocsánatod',
És homlokodról a feloldozást. (megesókolja.)

Piroska.

Utonálló. Balázs, Balázs boszulj meg.

Tizenötödik jelenet.

(Előbbiektől és Szilágyi kísérettel.)

Szilágyi.

Mit kell, leányom megboszúlni, mit?

Piroska.

Nagy uram, ez a fickó meggyalázott.

Szilágyi.

Ki vagy tulajdonkép, gyalázatos,
Hogy egy hölgy ajkát készteted panaszra ?

Hinkó.

Hinkó vagyok, Podjebrád embere.

Szilágyi.

S mind ilyen a Podjebrád embere ?

Hinkó.

Sértő szándékkal kérdezed ?

Szilágyi.

Lehet

Hát a magad szőrűt megsérteni ?

Hinkó.

Lovag vagyok.

Szilágyi.

Ilyen a cseh lovag ?

Hinkó.

Nemes vagyok.

Szilágyi.

Nemes ? Ó nemtelen

Fattyu, kit a szeméten szült szuka,

Magyar hölgyet merészlél megharapni ?

Pecért ide. Vitézek, hívjatok

Pecért, bunkózza le ezt a veszett

Ebet.

Hinkó.

Ez a magyar vendégszeretet ?

Veszett eb nálatok az idegen,

Kit a sintérhez küldtök vendégségbe ?

Köszönöm. Otthon eldicsekedem

Majd: milyen pompás volt a lakoma,

Mikor Mátyást kiáltották királylyá —
Még a kutyák is a nevét tutulták.
Tudjátok meg, ha nem tudtátok eddig
Cseh véreim, hogy Hunyadi miatt,
S hogy önfeledt szent lelkesültségemben
Magyar hölgy ajkát érte ajakam,
Holott a csókot a királynak szántam
Jobbágyi hűségem örök jeléül,
Kimondták rám, s nem vonta vissza senki,
Hogy megveszett kutya vagyok. Köszönöm
Magyar urak, hálásan köszönöm.
No de azért: Éljen Mátyás király!

Mind.

Éljen, éljen, éljen Mátyás király.

— Vége az első felvonásnak. —

Országos Széchényi Könyvtár

MÁSODIK FELVONÁS.

Első jelenet.

(Éjjel havazás. Az Orsolya apácák kolostora előtt.)

Fejedelemnő. (Marinkához.)

Megállj, leányom, elhatározásod
Talán nem érett. Fontold meg előbb,
Hogy e magas falon túl más világ van.
Mi ott magunk keressük a keresztet,
S vigan vagyunk, ha nyomja vállainkat
S szomorkodunk, ha leveszi az Őr
Keze fejünkről a tövis koronát
És szent Simonként súlyosabb felét
Magára veszi Golgota-utunknak.

Marinka.

Szenvedni vágyom, a világ sebét
A szent mirhával gyógyitgatni bent.
Fejedelemnő, jobbágyod leszek.

Fejedelemnő.

Tudod-e, hogy kemény fogadalom
Igája vár. Szegény és engedelmes,
Szűztiszta, szent, türelmes és magával
Szemben kiméletlen, a más hibája,
Bűne kegyes védőügyvédje legyen,
A ki áhítja az apáca-fátyolt.

Marinka.

Készen vagyok mindenre, csak fogadj be.

Fejedelemnő.

Akkor mondd el a sebed történetét.

Marinka.

Szerettem . . .

Fejedelemnő.

És csalódtál?

Marinka.

A tizenhat

Éves szív minden gyötrelmével és

Lelkem egész hevével. Úgy szerettem,

Hogy nem láttam mást, csak az ő alakját.

Nem hallottam, csupán az ő szavát.

Bármerre jártam, ő kíséretett . . .

Fejedelemnő.

És elhagyott?

Marinka.

Hűséget esküdött.

Fejedelemnő.

S megszegte?

Marinka.

Ó, ő nem képes gonoszra.

Atyám megtudta, hogy mi van közöttünk

S megesküdött, — jaj, szörnyű eskü volt az —

A meddig ő él, nem leszek azé.

A kié lelkem minden porcikája.

Hiába mondtam, esküm köt le hozzá,

Zordul felelte: Válassz hát közöttem

És közte, — választottam, és azóta

Apátlanúl, anyátlanúl bolyongok.

Fejedelemnő.

És ő?

Marinka.

Szegény lovag, a ki

Fejedelemnő.

Ma itt

És holnap száz mértföldnyire. Azonban
Kiverted-e fejedből?

Marinka.

Hát lehet azt?

Fejedelemnő.

Jól van, leányom, megpróbálhatod e
Magas falon túl, — mely mint a világos
Felhő utat mutat a választottnak,
De Faráót villámával riasztja, —
A pusztaságot megszeretni, a
Felejtést megtanúlni, ám előbb
Csupán nevedet mondd ki itt kívül,
Ott benn úgy is máskép szólítalak.

Marinka.

Fehérítője az anyám fejének,
S halavány arcának pirosítója,
Nemes atyának nemtelen leánya,
Ez a nevem, válassz a sok közül.

Fejedelemnő.

Eheu, te miseram! Misera leszesz.

Második jelenet.

(Előbbie, Szülőgyi és Erzsébet.)

Erzsébet.

Jókor jövök, Dolores?

Fejedelemnő.

Édesem,

Te rosszkor nem jöhetsz.

Szilágyi.

Nekem ne mondd

Ezt. Margit, én csak Cunctator maradtam
S lekéstem.

Fejedelemnő.

Bán, ne emlegesd a múltat,
S ne szólítsd Margitot, Margit halott.

Szilágyi.

Tudom, hisz én vagyok a gyilkosa.

Fejedelemnő.

Nem bán, ez ellen tiltakozom.

Szilágyi.

Pedig én

Vagyok a gyilkosod.

Fejedelemnő.

Ujjászülettem

Krisztus kebelén, s habár Dolores a

Nevem, az üdvösség előizét

Kóstolgatom az Úr szolgálatában.

Boldog vagyok. Istennek hála érte.

Erzsébet.

Azért kerestelek, hogy megfelezzem

Örömet és boldogságomat.

Fejedelemnő.

Kerülj hát beljebb.

Szilágyi.

Én strázsáljak addig?

Megnézem, mit művelnek tisztjeim.

Egy óra múlva itt lelsz, Erzsikém.

Erzsébet.

De biztosan.

Fejedelelemnő.

Két óra múlva, bán.

Szilágyi.

Fejedelemnő, nincs hivelőbb cseléded
Szilágyinál. Parancsolj s úgy leszen. (El.)

Harmadik jelenet.

(Előbbieket Szilágyi nélkül.)

Erzsébet.

De nem leszek terhedre a zsolozsma
Miatt?

Fejedelemnő.

Velünk szoktad végezni.

Erzsébet.

Igaz,

S ma van miért dicsérnem az Urat,
Levethetem előtte gyászruhámat,
S úgy zenghetem : Laudate Dominum,
Ki fölmagasztalá a kisededet
És megalázta az erősöket. (Be mindhárman.)

Negyedik jelenet.

(Hinko, Franko.)

Franko.

Profeciám fele beteljesült,
Én hosszú orral távozom hazámba.

Hinko.

No érdemes a más kárán busúlni.

Franko.

Talán örüljek?

Hinko.

Tépd a hajadat,
Kopaszodj meg, mint Plátó embere.
Törődöm én a te bajoddal.

Franko.

Ez

A részvétlenség új erény előttem.
Én a bajtárssal sirok, vigadok.
S átérezem uram aját-baját.

Hinko.

Pedig nem méltó férfihoz e lágyság.
Az asszony-állat az legyen puha,
De a lovag szívét ércből faragja,
Ha azt akarja, hogy kezét szorítsam.

Franko.

Hogy nincs szíved, azt régtől fogva látom,
De most lelkedben is kételkedem.

Hinko.

Ne kételkedjél, tudd meg biztosan:
A lélek a henye papok meséje.
Csak pára van, mihelyt végsőt lehelsz,
Kampec örökre. Fújt a szél s elült,
Titokban jött, titokban távozott,
De vissza nem jó, még ha megfeszülsz sem.

Franko.

Hát akkor mért imádkozol?

Hinko.

Quia

Mundus vélt decipi, decipiatur
Ez az egyetlen indító-okom.
Különben is csak ajkam mozgatom,

De biztosítlak, hogy szívem üres,
Mint, nézd, a tenyerem. S míg zsebjeim
Koldustarisznya formán tátogatnak,
Üres marad becsületes szívem.
A babonával nem barátkozik,
De feldobog az arany borjuért.
A mely elvégre közös ideálunk.

Franko.

Te pecről percre hódítóbb leszesz.
Ha én ezt elbeszélem a királynak,
S ő úgy tesz, mint Konstantin, a magad
Szőrű aposztatákkal tett, dühös léssz.
Pedig bölcsőbbet nem tehetne ennél.

Hinkó.

Fehér holló, károghatsz én felőlem.
De ha párbajra visz kofázkodásod,
Nyugodt légy, elnémitalak örökre.

Frankó.

Meg nem rémítesz, és ha elbukom is:
Igaz ügyért elesni nem gyalázat,
Próféta munka és martir-halál.

Hinkó.

A prédikálók rendjéből való vagy?
Igen? Nos, én a nyájas hallgatók
Közé nem tartozom. Jó lenne tán
Alkalmasabb helyet keresned a
Tyúkbölcseséged záptojásainak
Fészkül, mint ép az én szegény fületem.

Frankó.

Együgyü csirke szívesen vagyok,
De Üdvözítőm szárnyai alatt.

Hinkó.

Csirkével nem barátkozik a sas,
Fuss, mert utóbb lecsap rád a magasból.

Frankó.

Jól mondod. Utaink elágazának.
Ne adja Isten, hogy örvénybe hullj. (El.)

Ötödik jelenet.

(Hinkó egyedül.)

Hinkó.

Milyen kegyes, akár egy vén apáca.
Törődöm én más ember tyúkszemével,
Ha nem szorít a csizmám, s ha szorít
Felképelem vargámat inasostúl,
Szeme közé dobom a rossz sarut,
De nem pörölök a szűk bocskorért,
Mely nem a magam talpát égeti.
Ha itt van, akkor nyert ügyem vagyok.

(Énekel.)

Árva gerle, miért zokogsz az ágon?
— Nincs senkim ezen a nagy világon —
Reám vadász a keselyű, a holló —
Ne keseregj, sorsom hozzád hasonló.

Engem üldöz minden ember kegyetlen,
Nincs pártfogóm, nincs szószólóm egyetlen,
Repülj hozzám, vigasztalj meg, gerlicém
— Eljövök hát fészket rakni, el bíz én!

Hatodik jelenet.

(Hinko és Marinka.)

Marinka.

Nagyot vétkeztem, hogy a szent falat
Ott hagytam éjnek éjszakáján,
De hát azt hittem, angyal ösztökél,
Oly édesen hívogatott dalod.

Hinko.

Marinkám, üdvöm, itt a bájital
Ha fölhajtod, mindig veled leszek.
Nappal füledbe sugdosom: szeretlek,
És alkonyatkor azt: Jó éjszakát.
Veled töltöm az éjjelt és napot,
Veled mosolygok, hogy ha felderülsz,
Veled borongok, hogy ha elborulsz,
Veled szivom a tömjén illatát,
Veled repülök a felhők fölé,
Hogy megköszönjem boldogságomat
Istennek, ki téged nekem adott
És kérjem, hogy örökre az enyém légy.

Marinka.

És mindez ebben a kicsiny üvegben?
Mondd, hol találtad azt a csoda forrást,
Melyből merítve üdvbe elmerítsz?

Hinko.

Egy szent zarándok jött meg napkeletről,
Attól szereztem száz öreg miséért.

Marinka.

És ő?

Hinko.

Ő Betlehemből hozta, hol
Karácsony éjtszakáján összejönnek
Az istálló fölött az angyalok
És énekelnek glóriát az Úrnak:
Közben szemökből hull a permeteg.
Ha elgurúl a tengerig, gyöngygyé lesz,
De hogyha van közelben olyan ember,
A ki sohsem káromkodott, sohsem
Haragudott, sohsem bujálkodott,
És negyven évet a pusztába' töltött,
Sáskát evett, tányérja egy lapu volt,
Ivócsészéje fél kókuszdió,
Akkor az angyalok köréje gyűlnek
És könyüket mind csészéjébe sirják.
Ez a zarándok jött Budára ma
Attól szereztem e csodás italt.

Marinka.

Súgd hát: Szeretlek és jóéjtszakát,
A míg iszom az üdvösség vizét. (Iszik.)

Hinko.

Szeretlek, édesem.

Marinka.

Ez éjtszaka. (Leroskad a fa alá.)

Hinko.

Bíz az galambom, hát jóéjtszakát. (El.)

Hetedik jelenet.

(*Marinka egyedül.*)

Marinka.

Jó éjtszakát. Fehéren megvetettem
Az ágyat, súgd fülembe, hogy szeretsz.
Szeretlek, Hinko, hagyj aludni most . . .
Jó éjtszakát . . . (Meghal. A hó betakarja.)

Nyolezadik jelenet.

(*Marinka holtan, Rézöntő és Kefekötő.*)

Rézöntő.

Hallod, pajtás, ez gyöngé áldomás volt.
Ha én a magam becsületéből haza tudok botor-
kálni, akkor az nem becsületes mulatság. Gye-
rünk vissza.

Kefekötő.

Hogy másodszor is kilódítsanak?

Rézöntő.

Másodszor? Hát először kit lóditottak ki?

Kefekötő.

Legelőször téged.

Rézöntő.

Micsoda? Engem kidobtak?

Kefekötő.

Ki ám, hogy a lábad sem érte a földet.

Rézöntő.

Engem? Budának szabad polgárát?

Kefekötő.

Téged ám. Hozzá nem is a folyosóra,
hanem a — szabadba.

Rézöntő.

Akkor visszamegyek és valamennyit oda küldöm, a hol fogcsikorgatás lesz.

Kefekötő.

Ha jót akarsz, haza mégy.

Rézöntő.

Én nem akarok jót, én vérre szomjazom.

Kefekötő.

Majd ott megcsapolnak és ihatod a magad vérét, mint a lópióca.

Rézöntő.

De csak nem szárad a becsületemen ekkora gyalázat.

Kefekötő.

Ne a becsületedet, a zekédet szárogasd, mert az csupa hólé.

Rézöntő.

Aztán mért rugaszkodtak annyira nekem, hogy a faképnél hagytam őket?

Kefekötő.

Mert eljárt a száz. Azt mondtad, hogy nincs még egy becsületes ember Budavárában kivüled. Azért kerültél aztán kívül.

Rézöntő.

Azt mondtam? Jól tettem, ha mondtam. Úgy kell nekik, mégis enyém az igazság. Hej, én az igazságért meghalok, ha muszáj. Te, ez nem az apácák klastroma? Hátha ezek is áldomásoznak? Nézzünk be egy kicsinyég.

Kefekötő.

Nem én, mert ha az asszonyok is kiakolbólítanak, akkor bízvást világgá bujdoshatunk szégyenletünkben.

Rézöntő. (Felfödözve Marinkát.)

Fikomadta, itt egy elázott atyafi szuszog. Világits a képibe, ez, úgy látom, becsületesen mulatott.

Kefekötő.

Ember?

Rézöntő.

Hát mi más lenne, ha részeg.

Kefekötő.

Asszonyi állat ez, komám, nem ember.

Rézöntő.

De már ha elázott, ember ez a talpán. Keltsük föl. Hé hugom, kifut a leves izibe. Húzd kijjebb azt a rotyogó fazekat. Pajtás, ez emberül felöntött a garatra, ez holtrészeg. Most már nem hagyom békén, míg meg nem mondja, merre itta azt a nemes levet, hogy így elkészült tőle. Azt még ma megkóstoljuk.

Kilencedik jelenet.

(*Előbbie. Szilágyi.*)

Szilágyi.

Mit ólálkodtok itt gézenguzok?

Rézöntő.

Szabad polgára vagyok én Budának,
Ne sértegesen engemet az úr.

Szilágyi.

De kóborolni néked sem szabad.
Ha rajtad üt az őrjárat, bizony
Nem kérdezi, hogy hát szabad-e, nem,
De bizonyos, hogy nem leszesz szabad
Úgy délig.

Kefekötő.

Én is egyre ezt beszélem,
A ki különben kézműves vagyok.
Mátyás királyra mondtam áldomást,
S így kissé későn ballagok haza
Szokásom ellenére. A csibékkal
Megyek nyugvóra tudniillik.

Szilágyi.

S a harmadik?

Kefekötő.

Ezt úgy találtuk itt.
Úgy látszik, hogy kissé többet ivott
A kelleténél.

Szilágyi.

Mit beszélsz, hisz asszony.

Kefekötő.

Az én oldalbordám is asszony, ámde
Tanúlhat tőle a tanúlt gödény is
Ital dolgában, olyan cúgja van.

Szilágyi.

Ne rontsd a levegőt, csöngess be rögtön.
Szegény apáca, tán életre hozzuk.

Tizennyolcadik jelenet.

(Előbbiek, Fejedelemnő és Erzsébet.)

Erzsébet.

Megúntad már a várást, jó Mihály,
Azért csöngettél? Épen indulóban
Voltam.

Szilágyi.

Baj van. Egy félig megfagyott
Apáca fekszik itt a fa alatt.
Fogd meg szabad polgára ős Budának.

Rézöntő.

Nem én, ha megtudná a feleségem,
Hogy idegen asszonyhoz nyúltam, akkor
Földindulás

Fejedelemnő.

Misera, hogy kerülsz
Ide? Ó, őrző angyalom, halott?
Szegény teremtés megfagyott.

Kefekötő.

De hátha
Van még kevéske élet benne, hej
Ha most itt volna a borbély öcsém,
Az ért az érvágáshoz úgy . . .

Szilágyi.

Halott!

Erzsébet.

Hogyan történhetett?

Fejedelemnő.

Megfoghatlan.

Most öltözött be és elköltözött
Gyónatlanul. Talán az Üdvözítő
Irgalmasan fogadta ?!

Erzsébet.

Megfagyott ?

Fejedelemnő.

Nem értem. Oly zavart vagyok, bocsáss meg,
Ez a halál vesémig rendített meg.
Hogyan jutottál hóba-fagyba, lányom ?

Szilágyi.

Ez majd csak ott derül ki.

Fejedelemnő.

Emberek,

Segítsetek, vigyük a ravatalra.

Rézöntő.

Halotthoz én vaklóért sem nyulok.

Kefekötő.

Bíz jó magam is sietek haza,
Megfáztam s a halott nagyon hideg.
Itt jön valaki, az segít talán.
Atyafi, hé, itt szükség van reád
Ide, ide szaporán !

Szilágyi.

Hord el magad

Emberpofájú vad ! (Rézöntő Kefekötővel el.)

Tizenegyedik jelenet.

(*Szilágyi, Erzsébet, Fejedelemnő, Hinko.*)

Hinko.

Ki ordít úgy,
Mint hogyha háza égne.

Szilágyi.

Ne kutasd
Hanem ha van keresztény érzület
Benned, segítsd bevinnem e halottat.

Hinko.

Halott? Talán egy részeg kézműves?

Szilágyi.

Akárki is, fogd, hogyha van szived.

Hinko.

Igaz. Beati sunt misericordes!
Mit látok? Jaj nekem, te vagy szivem?
Téged kereslek én, Erzsikém?
Hetedhét országon zokogva, sirva.
Ó szólj, te vagy? Így látlak-e viszont?

Fejedelemnő.

Úgy látom, ismered.

Hinko.

Hugom beszélj.
Borulj nyakamba és kacagj ki, édes.
Beszélj: ugy-e megijesztettelek?
Hugom, tekints rám, mondd, hogy tréfa volt.
Aranyos, drága Erzsikém, beszélj.

Fejedelemnő.

Édes hugod, vagy mostohád csupán?

Hinko.

Egyetlenem.

Fejedelemnő.

Azt mondod, hogy kerested.

Hinko.

Atyám kemény volt, lánya sem különb,
Egyik sem engedett és most halott
Mindkettő. Erzsikém, tekints reám,
Bátyád van itt, ki mindig pártfogolt.

Szilágyi.

Ne keltegesd, hiába, vége van.

Hinko. (Kardot ránt.)

Akkor nekem is consummatum est,
Megyek utánad, meggyötört hugom.

Szilágyi.

S te férfi vagy ?

Hinko.

Kételkedel ?

Szilágyi.

Ha az vagy,
Túrd némán, mit a sorsharag reád mért,
S ha a halált kívánod, elvezetlek
Oda, a hol dicsőség, nem gyalázat
Övezi kardod' : a török elé.

Hinko. (Megcsókolja kardját, aztán Marinkát.)

Vezess, uram, s ha rám szakad az éj
A harcmezőn, te jöjj, hugom, élém
S vezérelj hozzád vérző lelkemet.

Fejedelemnő.

Hozzátok, jó urak, a holttetemet.
Testvéreim a kápolnába gyűlnek,
Hadd sirjon fel ajkunkon a zsoltosma
Szegény váratlan elhúnyt Miseraért.

(A kolostorban gyászdal hangzik.)

— Vége a második felvonásnak. —

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HARMADIK FELVONÁS.

(Terem a prágai királyi palotában.)

Első jelenet.

Katinka. (Énekelve.)

„Kakuk madár, jaj de rossz vagy kakuk madár“
De nem tudom tovább, jaj merre vagy
Bátyám?

Mátyás. (A könyvszekrény mellől.)

Parancsolsz?

Katinka.

Kérlek énekeld el

A rossz kakuktól azt a megható

Mátyás.

Rekedt vagyok.

Katinka.

De nékem szép lesz az,

Ha csak súgod, mond el, bácsikám.

Mátyás.

Kakuk madár, jaj de rossz vagy kakuk madár,
Szegény árva fecske zokogva szálldogál
Eresztől-ereszig, kis fészketől messze,
S nincs ki visszahívja, anyjához ereszsze.
Záporosó esik, hideg szél fujdogál,
Kakuk madár, jaj de rossz vagy kakuk madár.

Az anyatej méze soh'sem érte ajkát,
Ápolták is, nem is vad-idegen dajkák,
Mindenütt aggatott, mindenki löködte:
Árva fecske fiók kidobva a ködbe.
Fészkét nem találja, anyja elköltözött
S nincs ki pártját fogná annyi madár között.
El kell pusztulnia étlen, szomjan, fázva,
Vagy raboskodnia cifra madár-házba'.
Kakuk madár . . . de nem, nem folytatom
És mától fogva többé nem tudom,
Katinka, ezt a bús dalt elfeledjük.

Katinka.

De nem föltétlenül, csak úgy, ha másra
Tanítasz és igazán megtanulom.
Kezet rá bátyám és csücsülj le mellém:
Mesélj valamit

Mátyás.

Édesem, kifogytam
Minden meséből.

Katinka.

Azt a bús lovagról
S elátkozott királyleányról, azt
Mondd el még egyszer, olyan gyönyörű,
Hogy elhallgatnám mindörökre azt.

Mátyás.

Vívó óráim lesz, majd ebéd után,
Ha kinn ülünk a téli kertben, ott
Elmondom.

Második jelenet.

(*Mátyás, Katinka és Podjebrád.*)

Podjebrád.

Mindenütt keres anyád,
Siess hozzá, mert megharagszik; én is.

Katinka.

Futok, repülök. (El.)

Harmadik jelenet.

(*Mátyás és Podjebrád.*)

Podjebrád.

És te ne csavard el
Sok ostoba meséddel a fejed.

Mátyás (higgadtan.)

Nincs a mesében nagy filozofia,
De mikor szórakozni vágy az ember,
Ne bölcselkedjék, mert belébolondúl.
Ha nem vidítja fel az ostoba
Mese, bizony megárt a szent igazság;
Azért mesélnek klastromokban is.

Podjebrád.

Menj hát barátnak, ott mesélj; de míg
E házban én parancsolok, s a míg
Te szót fogadni tartozol, el addig
Megtiltom, hogy mesékkal rontsd leányom!
Más szóval: többé nem érintkezel
Vele.

Mátyás (hidegen.)

Kimondtad, úgy lesz: biztosítalak.

Podjebrád.

Elvárom is. Vár vivó-mestered, (Mátyás el.)

No persze majd egy lézengő lovag

Vezet oltárhoz, abból nem eszik

Vagy trónba ülsz, vagy pártában maradsz,

Katinkám...!

Negyedik jelenet.

(*Szilágyi Erzsébet betoppan.*)

Podjebrád.

Istenemre, meglepetés,

Hozzá a legremekebbek közül.

Honnan kedves rokon?

Erzsébet.

Hazulról.

Podjebrád.

És

Minden kíséret nélkül?

Erzsébet.

Egynehány

Derék magyar számit nagylelkű és

Kegyes vendégszeretetedre.

Podjebrád.

Szíves —

Örömet tárok fel minden kaput.

Prágában a magyar otthon legyen.

Azonnal küldöm kedves fiadat. (El.)

Ötödik jelenet.

(Erzsébet egyedül.)

Szívem csitúlj le, bár szokatlan az,
Hogy benned az öröm virága hajtson,
És ne hasadj meg az édes teher
Alatt, ha elbirtál egy Golgotát.

Hatodik jelenet.

(Erzsébet és Mátyás.)

Mátyás.

Anyám, szerelmes édes jó anyám!

Erzsébet.

Ugy-e nem vártál, édes magzatom?

Mátyás.

De vártam is, nem is, mert álmaim
Hol megcsálnak, hol megvalósulnak.
Az éjjel együtt ültünk Hunyadon
A hárs alatt: apám, anyám s Laci.
Apám mesélt, Laci figyelmesen
Hallgatta, én meg jó anyám ölében
Elszenderültem s hogy magamhoz tértem,
Egy csíz csicsergett ablakom alatt,
De ez már ébren történt. Oly kitartón,
Olyan erővel zengte reggeli
Dalát, hogy önkéntelen anyámra
Gondoltam és vele imádkozám.

Erzsébet.

De nem magam vagyok, fiam. Sokan
Leszünk ma itt mi magyarok. Királyunk,
A főurak és főpapok közül
Szine-java édes magyar hazánknak.

Mátyás.

Hát van királyunk?

Erzsébet.

Van. Találd ki hogy

Kicsoda?

Mátyás.

Tán Podjebrád?

Erzsébet.

Nem; magyar.

Mátyás.

Magyar? Szapolyai? Garai? Vagy
A büszke Ujlaki?

Erzsébet.

Jelenleg épen

Külsőföldön tartózkodik.

Mátyás.

No akkor

Hiába is találgom. (Kinn felharsan a Hunyadi-induló.)

Erzsébet.

Te vagy

Fiam, szerelmem, a magyar király.

Mátyás.

Ébren vagyok? Még mindig álmodom?
Anyám, beszélj, hadd hallom hangodat.

Erzsébet.

Bátyád, — Mihálynak mesterműve ez.
A rendek mind örömmel elfogadtak
Uruknak. Itt lesz mindjárt a követség.
Ó Jánosom, ó Lászlóm, vértanum,
E szép napot nektek köszönhetem.

Hetedik jelenet.

(Előbbiek, Podjebrád, Katinka.)

Podjebrád.

Felség, üdvözlöm hajlékomban és
Szivből kiáltom: ad multos annos!
Mi az, Katinka, sirsz?

Katinka.

Bocsánat, én
Örülök, ó nagyon örülök. A bús
Lovag sohsem búsul többé. Ugy-e
Mátyás, neki végtére kiderült?

Mátyás.

És nem mesél.

Katinka.

Hát az elátkozott
Királyleánynak jut majd egy sugár?

Mátyás.

Abból királyné lesz.

Katinka.

Ó szép meséd
Nem úgy végződik.

Podjebrád.

Hagyjuk a mesét
Dajkáknak és álmatlan gyermekeknek,
S örüljünk annak, hogy a kötelék,
Mely eddig egymáshoz fűzött, szorosabb,

Ne mondjam, oldhatatlan lesz, mihelyt e
Két szív egygyé forr az oltár előtt,
Akkor ismétlem majd: ad multos annos!

Mátyás.

Való, nem álom. Isten el ne hagyj!

Katinka.

Dúsgazdag a szegény királyleány.

Nyolezadik jelenet.

(Előbbiektől s a magyar követségtől.)

Vitéz János.

Felséges úr! Magyar hon rendei,
Főpapjai és zászlós urai
Szilágyi Mihály, a macsói bán
Ajánlatára megválasztották
Közös akaratból magyar királylyá
Hunyadi Mátyást, a beszercei
Grófot, Fölségedet, mától Urunkat.
Felség! Fogadja el a szent koronát
És legfőbb ékét, hű magyar szivünket.
Fogadja ifju vállaira a
Királyi gondokat az ős paláستtal,
S szent István kardjával a szellemét is,
Hogy böles uralkodása idején
Boldog legyen a Duna—Tisza tája
S hatalmas, nagy a magyarok hazája.

Kiséret.

Éljen, éljen, éljen Mátyás király.

Mátyás. (Meghatottan.)

Legyen meg rendeim s főpapjaim
Akarata, kikből az Úr beszélt.

Magamra vállalom a szent korona
Terhét, bízván Istenben, hogy megadja
Az óriás erőt, hogy úgy viseljem,
Mint nagy elődeim, kiknek nyomába
Iparkodom szívem egész hevével
De bízván rendeimben is, kipróbált
Hűségükön építve fel a trónust
Hogy így király és népe egybeforva,
Belül szilárd, kívül félelmetes
Legyen hazánk az idők végeiglen.

Podjebrád.

Csupán egy szóra kérlek, főurak
Legyetek mind kedves vendégeim.

Követség.

Éljen Mátyás, éljen Podjebrád. (El.) Induló.

Kilencedik jelenet.

(Szilágyi és Mátyás.)

Szilágyi. (Rosszkedvűen.)

Néhány kemény határozatja van
A királyválasztó országgyűlésnek,
Először, hogy nagykorúságodig
Öt éven át én kormányzok helyetted.

Mátyás.

Remélem, ez egyőnkre sem kemény.

Szilágyi.

Nyugtával dicsérd a napot, öcsém.
Másodszor a hazát megvédeni
Te tartozol tulajdon seregeddel.

Mátyás.

Ez már kemény.

Szilágyi.

Nem, húszezer katonánk
Van fegyverben. És harmadszor: a pénzen
Nem változtathatsz, egy forint marad
Kétszáz fillér a végitéletig.

Mátyás.

Csak ezt az egyet nem szabad olyan
Határozottan hangoztatni, mert
Drágább is, olcsóbb is lehet a pénz
Idővel.

Szilágyi. (Növekvő izgatottsággal.)

Már minálunk szó se' lesz
Változtatásról, megszabott az ára
Ezüstnek is, aranynak is.

Mátyás.

De hátha
Valami gazdag érre bukkanunk?

Szilágyi.

S ha oly kövérre, mint a vén Duna,
Mig én kormányzok, nem változtatunk
A jón.

Mátyás.

Ha jó lesz, akkor semmi baj.

Szilágyi.

Én megszavaztam és kezeskedem,
Hogy jó lesz.

Mátyás.

Bátyám, mért vagy ingerült.

Szilágyi.

Én ingerült? Bárány vagyok, öcsém,
Vagy mondjuk inkább: birka, s az türelmes.

Mátyás.

De, édes bátyám, fájlalsz tán valamit?

Szilágyi.

Mit fájlalnék? Jóért jót sohse várj,
Ez régi mondás; megvigasztalódom.
Legfőbb fájlalom: mért nincs hatalmam
Rá, hogy megváltoztassam a világ
Cudar ábrázatát.

Mátyás.

Nem értelek.

Szilágyi.

Csodálom.

Mátyás.

Megzavartál.

Szilágyi.

Zavart, feledékeny és hálátlan is
Felséged.

Mátyás.

Bátyám, hogyha próba ez,
Valószínűleg túltesz a valón.
Ennél szúrósabb tövise nem lehet
A koronának. Ó mondd, hogy nem is lesz.

Szilágyi.

Nem próba, de a meztelen való,
Hogy szót sem szóltál rólam az uraknak.

Mátyás.

Ha megdicsérlek, az izetlenül
Hangzik vala, beláthatod magad is.

Szilágyi.

Én nem látok be semmit sem, öcsém.
Hugom volt az, ki szült és fölnevelt,
Az mondhatom, neki köszönheted,
Hogy élsz, nekem pedig, hogy trónon ülsz.

Mátyás.

Isten kegyelméből vagyok király.

Szilágyi.

S kissé bátyádéból.

Mátyás.

Aláírom.

De hogy megérdemeltem volna ezt
A szemrehányást, azt bátyám, halálig
Tagadom, s kérlek is, kimélj meg a
Jövőben az ilyen kifakadástól.

Szilágyi.

Te meg ne kiméld ott a szót, öcsém,
A hol az érdemest ki kell emelned.

Mátyás.

Egyetértés, jöjjön fel szép napod,
Megsebzett lábbal éjszakába' járok!

Tizedik jelenet.

(Előbbiektől Marin atya.)

A szent atyától Rómából jövök,
E levelet és legeslegmelegebb
Üdvözlét hozom.

Szilágyi.

Nekem nem hoztál

Üdvözlét?

Marin.

Aldását küldi az
Egész országnak és ígéretét,
Hogy nem szünik meg rólatok naponkint
Megemlékezni szent miséiben.

Mátyás.

Köszönöm, ezerszeresen köszönöm,
Oly jól eset az atyai levél.
Jer, jó atyám, beszélj a szent atyáról,
Pihend ki az ut fáradalmait
S te vidd meg majd fiui köszönetem
A szent városba.

Mihály.

Kérem a levelet.

Mátyás.

Olvasd bátyám. Örülj velem s anyámmal. (El.)

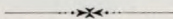
Tizenegyedik jelenet.

(Szilágyi egyedül.)

Szilágyi.

Ó bamba fráter, tollában rekedt
S nem irta meg a szent atyának azt,
Hogy a kormányzó én vagyok, s ihol
Felőlem szó sincs a levélben, egy
Szó sincs, egyetlen egy betücske sincs.
Kilóditom, hogy a nyakát töri,
Ugy elcsapom hivatalából azt
A cimeres tinót, hogy kukta sem

Válik belőle a vörös barátok
Alsó konyhájában, s magam irom meg
Rómába a rendek határozatát.
Ilyen fontos dolog a szent atya
Előtt ne maradjon percig sem titokban.

— Vége a harmadik felvonásnak. —

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

NEGYEDIK FELVONÁS.

(Spielberg várában a fegyverterem. Szemben a közönséggel szárnyas ajtó. Jobbról-balról szintén ajtó.)

Első jelenet.

(Szilágyi és Erzsébet.)

Szilágyi.

Beszélj, hugom, lelkére a fiadnak,
Mert, meglásd, ennek nem jó vége lesz.
Budán az a sok talián mihaszna
A naplopásért kap busás fizetést,
Itt meg ez a töméntelen cseh pimasz
Eszik potyára, hanem a katonák
Zsoldját fizesse a „kormányzó úr.”
Ezeknek ebédet? Beléndeket!
Tokai bort? Azt, választó vizet.
Én már kilármáztam keshedt tudómet,
Te anyja vagy, próbálj csodát te tenni.

Erzsébet.

Ne fújd elefánttá a szúnyogot.

Szilágyi.

De fújd bizony ha szádat égeti.
Ma holnap az országot gyújtja lángra
A cukros kása, mit másokba töm
És jaj neki, ha az elégedetlen
Népség moraja lázadásba tör,

Lefújja gondtalan fejéről a
Királyi koronát, akár a pelyhet
S utána még egyéb is porba hullhat.

Erzsébet.

Ugyan Mihály, a születése napján
Sem adjon vendégséget? Hát mikor?

Mihály.

De hosszú ez a születése napja,
Már három éve tart s mi lesz azután
Ha nem leszek az oldalán? No arra
Gondolni sem merek a borzalomtól.

Erzsébet.

A jó Istenre nem hagyatkozol?

Szilágyi.

Csodát ő tőle sem kívánhatunk.

Erzsébet.

De én tegyek?

Szilágyi.

Megsütheted csodádat,
Ha idején meg nem javul a gyerek.
Nagygyá óhajtom tenni a hazámat.
Olyan nagygyá, hogy Nagy Lajos kora
Kis Miskává törpüljön a mienkhez
Képest; de tőle nem lehet, de hogy
Lehet.

Erzsébet.

Ne tüzelj, Miska, ne tüzelj.

Szilágyi.

Sajnálom, hogy fiadat kell gyaláznom,
De az igazságot nem hallgatom el,
Nem Pontius Pilátus szép szeméért.
Mikor Besztercén megleckéztetém
A szászokat, milyen lármát csapott.

Erzsébet.

Hallod, Mihály, az véres lecke volt.

Szilágyi.

Hogy egy-nehány szászszal több vagy kevesebb
Vicsorog ránk, az szót sem érdemel.

Erzsébet.

Nehány százzal, Mihály, s az emberélet
Olyan kincs, mely ha egyszer elveszett
Meg nem szerzed kerek a nagy világért.

Szilágyi.

Jól van, hát mondjuk, ott kissé keményen
Adtam fel a leckét, ámde máma is
Ugy rám mordúlt, mint én vadász-kutyámra
Szoktam. S miért? Okos tanácsomért.

Erzsébet.

Maradtam volna odahaza inkább,
Ha így mulattatsz ezen a napon.

Szilágyi.

Én meg okosabban tennék, ha haza
Mennék, ha senki sem hajol szavamra.
Mert nézd, mit súgtam a fülébe, mikor
Ez a sok cseh megkoplalt csürheként
Rohant a várkapun a váluhoz,
Terített asztalunkhoz: „Ej, öcsém,
Egy kis disznótor elkél a seregnek,
Ezeket én halomra kaszabolom.“

„Hóhér munkára nem vállalkozom‘
Kiabált, még a süket ágyu is
Megrezzent rá, „s te nem leszesz pribék.“
Egy szóval: nékem sohsincs igazam.

Erzsébet.

Gyerünk a Tedeumra, mert lekésünk
Tudod a püspök pontos, mint az óra.

Szilágyi.

Lekésünk mink mindenről, Erzsikém. (El.)

Második jelenet.

(Radó, utóbb Hinko.)

Radó. (Egyedül.)

Ez sem nekem való kenyér, keserű,
Merő konkolyból készül. Trombita
Szavára kelni, trombita szavára
Kiöltözködni, trombita szavára
Bolondokat beszélni és még bolondabb
Beszédet megemésztetni, nem erre
Születtem én és erre fanyalodtam.

Hinko.

Magunk vagyunk, Radó s tanútlanúl?

Radó.

Te az én, én a te tanúd vagyok.

Hinko.

Consentiens est testimonium.

Radó.

Egymás javára, áll az alku, szólj.

Hinko.

Kezet, bajtárs, hogy nem leszesz Midás.

Radó.

Tehát titok? Ura vagyok a számnak.
Beszélhetsz bátran, nincs számárfülem.

Hinko.

Nekem levélre van szükségem, ebben
Magister es, rogo, fac ut fiat.

Radó.

S ki írja azt a levelet? Fiad?

Hinko.

A vén mogorva medve a barátinak.

Radó.

És mit?

Hinkó.

Csak ezt a pár rövid sorocskát.

Radó.

Mázsás szavak ezek, nem bírja el
A lelkem terhöket.

Hinko.

Csak több ne legyen
A lelkeken s barátom, üdvözülsz.

Radó.

Eretnek vagy, te könnyedén veszed,
De én ha vétkezem, vezekelek,
Alamizsnát adok, szentelt viasz
Gyertyát gyújtok és bőjtölök, mi egymás;
Ez mint költséges ájtatoskodás.

Hinko.

Magamra vállalom költségedet.

Radó.

Midás vagyok, aranyat szimatolok,
Mutasd a tenyered, mutasd, kísértő . . .
Egy-kettő-három. Ennyi az egész?
Ezért magát a címet sem írom meg.

Hinko.

Omne trinum perfectum, nem tudod?

Radó.

Szent szám a tiz. Adj tizszer háromat,
Aztán beszélünk majd a többiről.

Hinko.

Mióta vagy zsebmetsző?

Radó.

A mióta

Te nem vagy úr.

Hinko.

Adok tizet. Ezért
Lemásolhatnál minden klasszikust.

Radó.

Ez másolás, de meg eredeti is.
Ha sok a harminc, adj hát negyvenet.

Hinko.

Adok tizenötöt, egy polturával
Se toldom meg.

Radó.

Én meg most ötvenen
Alul nem alkuszom.

Hinko.

Itt van hát húsz.

Radó.

Süket vagyok, rézágyunál süketebb,
Csak az aranycsengést veszi be fülem.

Hinko.

Ha huszonöt aranyat is keveselsz,
Megérdemelsz kétszer huszonötöt.

Radó.

Olvasd a tenyerembe és szaladj
A sekrestyébe, mondj egy miatyánkot
Értem, de magadért egy olvasót.

Hinko.

Te meg siess vele. (El.)

Radó.

Ha bajba jutsz
És rám háritod, majd akkor sietek.

Harmadik jelenet.

(Radó és Erzsébet.)

Erzsébet.

Te is ?

Radó.

A tömjén füstje úgy megártott,
Hogy támoilyogva mentem a szabadba.

Erzsébet.

A faggyugyertya füstje az nem árt?
Éjfél tájon hallottam hangodat.

Radó.

A sok részeg csehet kergettem ágyba.

Erzsébet.

Dalolva ?

Radó.

Másképp nem birtam velök.

Erzsébet.

Félek, hogy már is sok van a rováson,
A Fölség nem tűr templomkerülőt. (El.)

Radó.

Én meg nem tűröm a szenteskedőt
Jó lesz az útra ez a pár garas,
A fényes udvart elcsapom magamtól. (El.)

Negyedik jelenet.

(*Mátyás, Podjebrád, cseh és magyar urak a szárnyas ajtón be.*)

Mátyás.

Zdenko, ismételd indítványodat.

Zdenko.

E két suta tusája döntse el,
Kinek felén van a jog és igazság.
Justicia szemét bekötözi,
Mikor kezébe fogja mérlegét.
Sűrű fátyol a lelki szemökön,
Tán föllebbentik ők az igazat.

Mátyás.

Helyes részemről.

Podjebrád.

Jó, én sem szabódom,

De kikötöm, csak ők harcoljanak,
Ha bárki is beléavatkozik,
A döntés semmis.

Mátyás.

Ugy van, elfogadjuk.

Zdenko.

Ludák, Matyi, ki a porondra most.
Két ország sorsa függ a győzelemtől,
Tehát kiki vitézül víjja harcát.

Ludák.

Hén húgy vág za földhő Matyi, 'ogy azt
se nem mondd: nyek!

Matyi.

Nye krics! Jól pökd meg a markodat, mert
ha én megmarkollak amúgy magyarmiskásan,
véreset köpsz három hétig.

Ludák.

Hén 'arapok. Megeszik Matyi disznó'ust.

Matyi.

Harapj, harapj; de akkor többet nem ha-
rapsz, mert úgy szájon töröllek, hogy orrodon,
füleden keresztül potyog ki a fogad, mint a
lyukas mogyoró az iszákból.

Ludák.

Húgy nem szabad hűtni.

Matyi.

Azt nem tüled kérdem. Csülökre cseh!

Ludák.

Pocem, 'át kezdél hel.

Matyi. (Megfogja Ludák üstökét.)

Folytasd.

Ludák.

Hazt nem szabad. Ajamat bántanyi fáj.

Matyi. (Megfogja Ludák orrát.)

Hát ezt a buborkát szabad leszakítani?

Ludák.

Bolond, nincs nekem szufla, hereszd.

Podjebrád.

Majom, hát neked nincs kezed?

Ludák.

Ketti; hős mit csináljam?

Podjebrád.

Fogd meg, hogy a bordái is ropogjanak.

Matyi.

De csak úgy, ha lehet.

Ludák.

Matyi, pszt! Hereszd, 'ogy hátölellek tégednek.

Matyi.

Előtted állok, fogj meg, mert ha én kapaszkodom beléd, hát görcsnek nézesz, úgy összevissza rázlak.

Hinko. (Átöleli Matyit.)

Ugorj ide. Ludák.

Szilágyi. (Meglöki Hinkot.)

Nem úgy verik a cigányt. Odább, zsiros.
(Hinko elesik.)

Podjebrád.

Ez szerződés szegés.

Csehek.

Nem tűrjük, ez erőszak, árulás.

Mátyás.

Ne oly tüzesen jó urak.

Podjebrád

Erőszak.

Mátyás.

Föltéve, hogy erőszak, akkor is
A te javadra és nem az enyémre.

Podjebrád.

Kelepce, cselszövés, ez nem rokonhoz
Illő viselkedés.

Mátyás.

Ne sértegetess.

Podjebrád.

Lábbal tiporsz minden jogot.

Mátyás.

Nem igaz.

Szilágyi. (Magában.)

Iszod, nyeled a keserű levét
Gyönyörűséges szép vendégkoszoru.

Podjebrád. (Kardot ránt.)

Hát akkor állj ki.

Mátyás.

Vérem szomjazod?

Podjebrád.

Ha nincsen bátorságod, hogy kiállj,
Akkor te vagy a gyáva és hazug.

Mátyás.

Nyergeljétek meg a fakót s a bársonyt,
Királyok nem vivhatnak meg gyalog.

Podjebrád.

Kopasz mentség, én nem vivok lóháton.
Urak, utánam, ágyuinkra bizzuk
A perdöntést. (Csehek mind el.)

Szilágyi.

Pitymallik én nekem, a
Viszontlátásra, jóllakott urak!
Kiki helyére jó magyar vitézek. (Magyarok el.)

Ötödik jelenet.

(*Mátyás és Szilágyi.*)

Mátyás.

Ettől megkimélhettél volna, bátyám.

Szilágyi.

Hét országon sem fogsz ily bűnbakot,
Rakd rám még a csehek bűnét is, én
A mekkora mula vagyok, viszem,
Ha megszakadok, hurcolom vigan.

Mátyás.

Bolondok küzdelmébe nem vegyül
Az okos.

Szilágyi.

Ezt Hinkódnak prédikáld.

Mátyás.

S lovagot nem sért ok nélkül lovag.

Szilágyi.

Egy cenkért vonsz kérdőre? Szép derék.

Mátyás.

Bátyám, te elfelejtetd, hogy királylyal
Beszélsz.

Szilágyi.

Ó vén számár fej, megjegyezd,
Hunyadi Mátyás volt csupán öcséd,
Honores mutant mores, most királyod,
Ki megtanít móresre, ne feledd!

Mátyás.

Öcséd, s királyod ki szeret, s becsül,
Ha kell tanács, te hozzád fordulok
Először, aztán kérdek másokat.

Szilágyi.

Köszönöm, felség, hogy kegyeskedel
Reám szorúlni.

Mátyás.

Félre értesz és
Kisértetet látsz fényes nappal is.

Szilágyi.

De nem nézem báránynak a bakot.

Mátyás.

Már elbeszéltem, most ismétlem,
E cseh lovag szépen viselkedett
Velem szemben, hogy egykor, a fehér
Hegyen néhány ripők megtámadott.
Gyerek valék, s ha nincsen ő, talán
Sohsem vált volna férfiú belőlem.
Ha láttad homlokán a sebhelyet,
Tudd meg, hogy azt érettem viseli.
A gyermeket kardjával védte meg,
Ezt viszonzozza a király jogara.
Végül csak annyit, majd ha rád szorulok,
Tudom, hogy hol keresselek, de addig,
Bocsásd meg, a magam feje szerint
Cselekszem és talán elég okosan.

Szilágyi.

Te elfelejtet az országgyűlést,
S Magyarországnak rendei, miként
Határozának. Hadd melegitem föl.

Hunyadi Mátyás a király, Szilágyi
Mihály a kormányzó, s az én vagyok,
Ha valami zsebrák el nem lopott
S ki nem cserélt a tegnapi murin.

Mátyás.

Lesz gondom rá, hogy elfeledd, mi voltál,
Ha egy nap hetvenhétszer emlited.

Szilágyi.

Voltam? Vagyok az ország rendei
S Isten kegyelméből a második
Utánad.

Mátyás.

Amde nem sokáig,
Ha így viselkedel.

Szilágyi.

Mig nagykoruvá
Nem fejlődöl, akármilyen leszek is
Maradok kormányzó ős Pest-Budán.

Mátyás.

Ihol tehát kihirdetem előtted,
Hogy mától fogva nagykoru vagyok.

Szilágyi.

Rád cáfol a keresztleveled.

Mátyás.

Ugy látszik, hogy te nemcsak kardodat
De nyelvedet is köszörülteted.
Töltsd kedvedet, ám nékem semmi kedvem,
Hogy nyelvvel víjjak páros viadalt.

Szilágyi.

Fiam. az ifjuság szép és dicső
Dolog, de akkor hogyha dísz is
Megvan, miként az illat a virágban.

Mátyás.

Tudtommal nincs most leckeórám és
Ha lenne is netán, azt meg te tudod,
Hogy gyűlölök minden leckéztetést.

Szilágyi.

Tudom, tudom, hisz illatod nem érzem.

Mátyás.

Bátyám, ne ingerelj haragra, ismersz.

Szilágyi.

Ismerlek, ép azért beszélek, az
Illat, mely mindenkit önkéntelen
Elbűvöl ifjában, az a szerénység.

Mátyás.

És az öregnek dísz az okosság.
Bátyám, úgy látom, hogy te díztelen vagy.

Szilágyi.

Legdísztelenebb akkor voltam, a
Mikor hazámnak boldog uj esztendőt
Igy kívántam: Éljen Mátyás király!

Mátyás.

Majd én eszedre téritlek. Világos
Várában tán tenéked is kiderül.

Szilágyi.

Bátyáddal bánnál, mint cudar fogolylyal?

Mátyás.

Pityi Palkó, vagy Szilágyi Mihály
Ha fölségsértő, hát lakoljon is meg.
A jó Szilágyi hozzá kétszeresen,
Mert kétszeres kötelék fűzi hozzám.

Szilágyi.

Föltéve, hogy Szilágyi vétkezett,
A kétszeres kötelék menti bűnét.

Mátyás.

Mentséged nincsen, itt maradsz, de rabként.

Szilágyi.

Ó jó király, dicső király, kiben
Nincs más, csupán igazság, élj soká.
Kár, hogy nincs itt a budai seregem.
Hogy az is éljenezne ily derék
Királyt, ilyen páratlan jó urat.

Mátyás.

Bátyám, ne súlyosbitsd a helyzeted,
Mert félek, hogy rabságod kurta lesz.

Szilágyi.

Szerelmes szép öcsém, lelkemre, szépen
Fizetsz, lesz bár miről dalolniok
Az igriceknek, még talán magam is
Vén fejjel hárfázásra fanyalodom,
Hogy zengjem Mátyást, a háládatost.

Mátyás.

Bátyám ismétlem, hogy ne ingerelj.

Szilágyi.

Felséges úr, miért agyarkodol?
Szekéren jöttem, van kerékkötőm,
Oldozd le, s rakd a vén Szilágyira.

Ha meghalok, akaszd nyakadba, csak
Aranyoztasd meg majd kissé előbb,
S begyesen járhatsz, fogd rá, hogy a pápa
Azért küldötte, mert apostoli
Munkát végeztél: egy pogányölő
Öreg bünöstől mentetted meg a
Világot. Ó mily nagy lesz a hired,
Hát még a boldogságod, hogy a vén
Medvétől megszabadúlsz mindörökre.

Mátyás. (Kiszól.)

Legények!

Katonák. (Bejöve.)

Felség, halljuk a parancsot.

Mátyás.

E foglyot jó erős fedezet alatt
Vigyétek. . .

Szilágyi.

Én fogoly? Öcsém, eszeden
Vagy? Én fogoly?

Mátyás.

Világos vára lesz
A célotok. Levelem majd követ.

Szilágyi.

Éljen Mátyás, és éljen az igazság!
Kutyák, hallgattok? Éljenezzetek! (El.)

Hatodik jelenet.

(*Mátyás, Hinko.*)

Hinko.

Felség, szabad beszélnem?

Mátyás.

Nincs időm.

Hinko.

Felség, periculum in mora, morsque.

Mátyás.

Nem hangzik épen biztatón, beszélj.

Hinko. (Írást nyújt át.)

Beszél helyettem ez.

Mátyás.

Mikor találtad?

Hinko.

Múlt héten még, mikor Marin atyát
Vitézeimmel elkísértem a
Határig.

Mátyás.

És máig mért hallgatál

Vele?

Hinko.

Mem volt időm, hogy átlapozzam.
De most, hogy megvérzett szivem sebére
Kolostorban keresek balzsamot,
S írásaimat rendezgetve reá-
Bukkantam, átadom, nem boszúból,
Hanem mert erre kötelez a hála.

Mátyás.

A kormányzó írása . . . „Tisztelendő Atya!
Kétségeimben Tisztelendőséged bölcs tudománya-
hoz fordulok. Röviden kérdelem, ám Isten előtt csupán: ha megölöm azt, a ki
hazámnak ártalmára van és ha vérem is,
még ha koronás is, a közös jóra irányult

szándék mentségem-e Krisztus ítélő-széke előtt? Lelkemet üdvözíthetem-e, persze kellő penitencia után? Világos és határozott választ kér Krisztusban engedelmes gyónó-fia, a kit havi gyónásai után kívül-belül ismer.“

A kormányzó írása ez, vagy Káprázat? Hinko, nézd meg jól ez írást.

Hinko.

A kormányzó nem írhat így, uram.
Nemes lelkétől ilyen nemtelenség
Ki nem telik.

Mátyás.

Az írás az övé.

Hinko.

Valóban! Ah, a párduckacagány
Vért szomjazó tigrisszivet takar.
Még sem tudom elhinni ezt felőle.

Mátyás.

Szemet szemért! Magad ítélted el
Magad halálra, én mosom kezem.
Mehetsz, Hinko, azonban nem barátnak.
Számítok hűségedre.

Hinko. (Térdre ereszkedik.)

Köszönöm,
Hálósobád küszöbje lesz az ágyam.

Mátyás.

Megírom az ítéletet, kövess. (El.)

Hetedik jelenet.

(Balázs, később Erzsébet.)

Balázs. (Vértet ölt, fegyverkeznek.)

Magyar, magyar, csak károdon okulsz?
Azért is és azért sem — jelszavad.
Faragjanak bitót, meg nem ijeszt.
Igérjenek eget, süket maradsz.
Nem lesz elég a véres áldozatból
A meddig egy nagy embered akad?!
Magyar föld, szomjad olthatatlan-e,
Hogy fiaid véréből részegülsz le
És mégis egyre honfivért iszol?!

Erzsébet.

Balázs, mi van Mihálylyal? Suttogást
Hallok, mindenki szomorú. Beszélj,
Igaz, hogy felséges fiam elűzte?

Balázs.

Letartóztatta s elkísérteté.

Erzsébet.

Teremtő Isten, mit cselekedett?
Az a nyakasság még nyakát szegi.

Balázs.

Nem tudni, ám de fölséges királyunk
Rettentő volt, mikor lement a kertbe.
Arcán a végítélet fürgetegje,
Szint' hallottam a fogcsikorgatást
S a kárhozottak hörgő jajszavát.
Nekem uram mellett van a helyem,
Nagyasszonyom, én távozom.

Erzsébet.

Balázs,

Becsüllek elhatározásodért,
Mondd meg neki, hogy mindent megteszek
Fiamnál érdekében és csak arra
Kérem, hogy tűrtőztesse a jövőben
Szilaj véréét. (El.)

Nyolcadik jelenet.

(Balázs, később Piroska.)

Balázs. (Egyedül.)

A párduc megmarad
Párducnak, macska nem lehet belőle,
Hogy hizelegve, dörgölődve fonjon
S dagasszon tejbe aprított kalácsért.
A vén oroszlány meghal mint oroszlány.

Piroska.

Elhagysz, Balázs?

Balázs.

Ki mondta, angyalom?

Piroska.

Nagyasszonyom maga.

Balázs.

Nem hagylak el.

Piroska.

Mért készülődöl, ha nem távozol?

Balázs.

Helyes. Nem hagylak el, csak távozom.

Piroska.

Mi lesz velem?

Balázs.

Ha visszatérek, akkor
Az Úr oltára elé térdelünk.

Piroska.

De visszatérsz-e?

Balázs.

Kérd a szent Szület,
Hogy mindkettőnket oltalmazzon ő,
A szomorúak szent vigasztalója.

Piroska.

Nem vagy őszinte, rejtegetsz előttem
Bármit; de titkolsz, ezt nem érdemeltem.

Balázs.

Piroska, légy erős. Az eskü engem
Kemény próbára tesz, sőt téged is.
De nem kívánok semmi lehetetlent.
Azért, ezennel

Piroska.

Mit szándékozol?

Balázs.

Feloldalak esküd alól, Piroska.

Piroska.

A férfi sas. Zsákmánya a leány,
Szegény madárka vérzik és szeret.
Mártsd csak belém lelketlen körmedet
S kacagd ki, mint bensőd tán szemrehány.

Hulló könnyemből váljék óceán,
Hogy drága gyöngyként rejtse képedet,
S ha majd a gyöngyház, szivem megreped,
— Bohó kagylóra — ne gondolj reám.

Repülj tovább, találsz még vadgalambot,
A ki szerelmesen öledbe rogy, —
S ha hallasz akkor bús lélekharangot,
Kis pitypalatyként Piri merre tűnt el,
Sohse kérdezd, neved fölötte, hogy
A mi szerelmünk egy az életünkkel.

Balázs.

Az én szerelmem több az életemnél,
Az én szerelmem örökkévalóság.
Ha halva lennék és siromba tennél,
A hogy' sötét fürtöd közé a rózsát,
Szerelmem élne, mint az illat él,
Ha száráról letörve a virág.
Szeretlek akkor is, ha nem leszek már,
Szerelmem élne, hogy ha te se' lennél —
Az én szerelmem több az életemnél.

Piroska.

Szeretsz és elhagysz. Játsszol csak velem.
Ti néktek tréfa: eskü, szerelem,
Nem tart tovább egy éjjel mámoránál,
Hol a hazugság és a bujaság
Szövetkezik a női szívek ellen.
Hogy összezúzza bennök a mi szent.
Amaz az eskü, ez a szerelem
A férfiajkon és a férfiszívben.

Balázs.

Nem hagyhatom magára uramat,
Hogy meg ne szegjem hűségeskümet,
A becsület parancsol távozást.
S a becsület a szerelem felett van.

Piroska.

Becsület? Szörnyü zsarnoka szivünknek,
Ki békót versz a szerelemre durván,
Ha meg nem őrzöd vőlegényemet
Híven és vissza nem hozod ölembe?
Szememben bectelen gyilkos leszesz.

Balázs.

Isten veled.

Piroska.

Maradj.

Balázs.

Isten veled,

Első a kötelesség.

Piroska.

Ó, ne menj.

Úgy érzem, hogy örökre távozol.

Balázs.

Sorsunk Isten kezében jó helyen van.
Bármit határoz, mind javunkra válik. (El.)

Kilencedik jelenet.

(*Piroska egyedül, utóbb Vitéz püspök.*)

Piroska. (Térdepelve.)

Ó szűz Anyám, könnyítsd meg árvaságom,
A ki tudod, mint fáj a veszteség,
Végig oltalmazd, hogy szivem kibírja
A hét tört, mint a te sebzett szived,
Hogy végig járjam a kálváriát
Veled, keservek anyja, Mária!

Vitéz.

Nagyasszonyod fájdalmas olvasót
Imádkozik, térdelj mellé leányom,
Ki véle szenvedsz, véle nyerj vigaszt. (Piroska el.)

Tizedik jelenet.

(Vitéz, Mátyás.)

Mátyás.

Ne szólj, hiába. Elvégeztetett.

Vitéz.

Hallgasd meg, felség, jajgató szavam.
Imára kulcsolt kézzel járulok
Magas szined elé és úgy könyörgök:
Bocsásd meg, irgalom.

Mátyás

Istennél a

Bocsánat.

Vitéz.

Porba térdelek.

Mátyás. (Fölemeli.)

Nem, azt

Nem engedem.

Vitéz.

Ne engedd őt se' veszni.

Mátyás.

Maga kereste vesztét.

Vitéz.

Akkor is

Miért ne nyújtanád kezéd utána?

Mátyás.

Pusztuljon, gyűlölöm.

Vitéz.

Az nem lehet,
Hogy félreismerd önmagad', uram.
Nemes vér mását nem gyűlölhethi,
Hisz éltető eleme a szeretet.
Szeretet! Ó mi röpké szó. A kised
Lehellete elbirja szárnyain,
És mégis több mindennél. A mi volt
És lesz, mi szép, mi jó, elbűvölő.
Mi fölemel a csillagok fölé
És boldogságot szór a sírra is.
A tátongó mélységen átivelt
Aranyhid és az ég felhőire
Támaszkodó Jákob létrája, az
Ezüst fokain járó angyalokkal,
S ormán az Isten áldó két kezével
Mind benne van a szeretet szavában.
Mert ez lebegett a vizek fölött,
Mikor sötétség volt a nap helyén.
Ez mondta ki az alkotó legyent
S renddé tömörült a hig zürzavar.
Uram, bűvölj el minket is vele.
Anyád, szegény nagyasszonyunk szemén
Ki nem derül a bánat fellege,
De hull belőle őszi permeteg,
A míg kegyelmed napja el nem űzi
Búbánatos szivéről a borongást.
Ó mondd ki, felség, az áldott legyent.
Öreg szolgádra nézz irgalmasan,
Lelkünk mélyén szünjék a zürzavar.
A hatalom Istenhez akkor áll
A legközelebb, mikor kegyelmet oszt.

Mátyás.

Legyen tehát a te akaratod,
Megmásítom halálos büntetését,
De rab marad haláláig.

Vitéz.

Amen.

Mátyás.

Jó éjszakát, atyám.

Vitéz.

Az Úr veled. (El.)

Tizenegyedik jelenet.

Hinko. (Egyedül.)

Nyugalmat néktek és nekem sikert.
Ez hát az ágyam? (a küszöbre mutatva) még el is
[hiszed.

Hogy Hinkoban kopóvér folydogál?
Imádkozik. Csodálom, az ilyen
Okos király megélne a maga
Becsületéből, kár a mennyei
Szentekre háritani valamit
Az érdemből, ha nekünk is kevés van.
Ezek is morzsolják az olvasót
Oly jó izűn, hogy csemcsegetésüket
Hallom. Az asszony csak állat marad,
Lesz a lelkéből mennyei malac,
A mily készséggel falja a török
Buza mását, az olvasó szemét.
No no, felébred még a vén szipirtyó
Utóbb, s tart olyan prédikációt,
Hogy megszököm előle. Csitt, belül

Szemforgató csősz, lelkiismeret!
Mostan mozgatsz? A vér lesz, persze vérem.
De egyre ordít. Bamba képzelődés.
Mi áll előttem? Semmi, pusztá agyrém.
Te vagy? Téged imádtak Baál gyanánt?
Vénusznak nem téged neveztek el az
Erőskarú, puhaszívü világ-
Urai, a nagy Róma fiai?
S a római papok farizeus
Pofával a bujaság ördögének?
Ha eltaláltam, cimbora jövel,
És add kezembe azt a bársonytestet
Cserébe vidd el márványlelkemet. (Az ajtót nyitja.)
Nem zárta be, enyém vagy, nincsen isten,
A ki galambom elrabolna tőlem,
Mint azt Jupiter szokta cselekedni.

Piroska. (Belülről.)

Ki az? Nagyasszonyom? Parancsol?

Hinkó.

No karvalj, most változzál hattyuvá (Erzsébet
hangját utánozza.)

Fázom, leányom, jöjj sietve és
Melegítsd meg ágyamat.

Piroska.

Ki vagy? Takarodj'!

Hinkó. (A maga hangján.)

Egy szót se', mert megesküszöm az égre
És minden szentjeire asszonyod
Előtt, hogy a te kis fejedben született
E kis kaland. A becsület hová lesz?

Piroska. (Kiszökve a fegyverterembe.)
Segítség, gyilkosok.

Hinkó.

Halálmadár.

Ne pissenj, mert magadnak kuvikolsz.

Piroska.

Rablók, zshiványok.

Hinkó. (Leszurja.)

Belzebub vigyed. (Elmenekül.)

Tizenkettedik jelenet.

(*Piroska a földön, Erzsébet gyertyával, később Mátyás.*)

Erzsébet.

Piroska lányom, mit sikoltozol?

Mi baj, ki bántott? Hisz te vérezel.

Hát senki sincs a várban kívülünk?

Őrök, lakájok . . .

Mátyás. (Szintén gyertyával.)

Vér? S a gyilkosok?

Erzsébet.

Sikoltozásra ébredék, a míg

Piroska nem szól, nem tudom mi történt.

Piroska.

Hinkó . . .

Mátyás, (Belépő vitézhez.)

A fattyú! Fújd a riadót.

A gyilkost verjétek bilincsbe. Rajta!

Erzsébet.

Segits fiam, bevisszük a szobámba,

Valaki fusson orvosért hamar.

Piroska.

Köszönöm, ó nagyasszonyom, köszönöm,

Elbirnak lábaim az ágyamig. (Erzsébetre támaszkodva el.)

Tizenharmadik jelenet.

(*Mátyás, Zdenko.*)

Zdenko.

Egérutat nyert, elkéstünk uram,
A várkapus gyanutlanul nyitott
Utat előtte annyival inkább, mert
A bársonyon igyekezett kifelé.
Minden jel arra mutat, hogy a cseh
Táborba menekült a becstelen.

Mátyás.

Rettentő nap volt, Zdenko, a mai,
És méltó párja lesz az éjszaka.

Zdenko.

Néhányan jönnek, tán megkérdezem,
Aztán jelentem, ha parancsolod.
De itt is vannak.

Mátyás.

Jőjjenek elélem.

Tizennegyedik jelenet.

(*Előbbieket, Páncélos, Radóval.*)

Páncélos.

A gyilkos áruló is egy személyben.
Páncéloamat golyója horpasztotta
Be, és nevedre kacagott; de csak
A cseh sorok mögül.

Mátyás. (Radóra mutatva.)

És ez hogyan

Kerül elélem fogolykép?

Páncélos.

Önmagától,

Csak minden áron azt kívánta tőlünk,
Hogy foglyúl hozzuk Fölséged elé.

Mátyás.

Mi nyomja lelkedet? Eszed helyén van,
Csak ott belül lehet szarvashiba.

Radó.

A kecskelábu szarva gyömöszöl,
S igaza van, magam se' tennék máskép
Magammal, hogyha szarvát kölcsönözné
Egy fél órára. Űsd le fejemet.

Mátyás.

A lelkiismeret bánt?

Radó.

Gaz vagyok,
Szilágyi bárdja, hóhér kötele.

Mátyás.

Ne himezz-hámozz.

Radó.

Űsd le fejemet,
S valahogy szentelt földbe ne kerüljek,
Mert dögvész törne az egész világra.
Te tartottál kutyavásárt Budán,
Tarts még egyszer a magad javáért.
Rendelj ide minden veszett kutyát
És az egész falkát uszítsd reám,
Bendőjük lesz a legméltóbb sirom.
De aztán nyomban zárd ketrecbe őket,
S vitesd Nápolyba, ott a tűzokádó
Gyomrán keresztül dobj le a pokolba
Élő koporsót és döglött kutyát.
Igy tán még elhárithatod a bajt

Magadtól és kerek e nagy világtól.
Szint látom, hogy csahol majd Cerberusz,
Veszett kedvében bukfencezve
Ha viszontlátja kölykét.

Mátyás.

Még sem értem,

Radó.

Gyilkos vagyok, csak üsd le fejemet,
Én irtam a Szilágyi levelét.

Mátyás.

Hálátlan eb!

Radó.

Még annál is kutyább!
Számomra, felség, nincs elég cimed.

Mátyás.

Nem érdemelsz egyebet a halálnál.

Radó.

Szentté avatnak életedben ezért
Az áldott szóért.

Mátyás.

Nem bitóra

Itéllek, ballatornak fajzadéka,
Mert látom, hogy keresed a halált.
Kenyéren és vizen vezekelsz,
Míg meg nem térsz. Vigyétek el előlem. (Mind el.)
(Ágyuzás.)

Tizenötödik jelenet.

(Erzsébet és Mátyás.)

Erzsébet.

Az orvos békötözte a sebet,
Előbb gyógyító írt csepegtetett
Reá, most azzal biztat, hogy reméljek,
Biztass, fiám, te is, mondd, hogy ne féljek.

Mátyás.

Ne félj, az Isten mindent jóra fordít,
Lám, én bízom az Úrban rendületlen.
Nem aggaszt, hogy száz ágyu torka ordít,
Akár csak ott szunnyadnám az öledben
És hallgatnám, a mint dudolgatod
Az altatót. Anyám, jó éjszakát!

— Vége a negyedik felvonásnak. —

ÖTÖDIK FELVONÁS.

(Czobor Mihály, a budai esonkatorony várnagyának a szobája. Szemben a közönséggel ónkarikás szárnyas ablak. Előtte csiga, azon kötél. Jobbra-balra ajtó. Az egyik sarokban kard.)

Első jelenet.

(*Czobor, Szentgyörgyi.*)

Szentgyörgyi.

Szilágyi nincs még itt a ketrecedben?

Czobor.

Még nincs; de minden pillanatban itt Teremhet, úgy szól az intézkedés.

Tulajdonkép már tegnap este vártam.

Szentgyörgyi.

Nekem beszélnem kell vele, Czobor,
Légy akkor oly jó, s hagyj magunkra majd.

Czobor.

Négyszem között?

Szentgyörgyi.

Ne félj, nem szöktetem meg.

Czobor.

Kivánságod' nem teljesíthetem.

Szentgyörgyi.

Köztünk marad, ha megsugom: miről
Óhajtók értekezni.

Czobor.

Majd jelen

Leszek s meghallom titkodat.

Szentgyörgyi.

Czobor,

Szilágyit ismered, tanuk előtt

Rá nem beszéli maga Herkó Páter,

Hogy megalázza büszke üstökét

S kérjen a megbántott Fölség előtt

Bocsánatot, pedig én erre nézve

Szeretném megpuhítani, ha lehet.

Czobor.

Nem bánom, tárgyalj zárt ajtók mögött,

De add irásba', hogy jól állsz érte

Tulajdon életeddel.

Szentgyörgyi.

Ezt muszáj?

Czobor.

E biztosíték kell az én fejemnek.

Szentgyörgyi.

Jól van, megirom, kérek pergament.

Czobor.

Patkórobajt hallok, vendégeim

Lesznek, siess, elég pár szó, a fő,

Hogy ne hiányozzék aláírásod.

Szentgyörgyi. (Irva.)

Én elrejtőzöm, míg te fogadod.

Valami szeszszel hagyd magára, én

Előjövök egész váratlanul

És meglepem, a többi már magától

Következik. Tessék a biztosíték. (El balra.)

Második jelenet.

(*Csobor, Szilágyi, Balázs.*)

Szilágyi. (Jobbról.)

Jó estét, Miska, vársz vendégeket?
Aztán örülsz-e, hogy megérkezőnk?

Csobor.

Ha azt találom mondani: örülök,
Megsértelek, hát néma maradok.

Szilágyi.

Mi meg majd megvakulunk s összeillünk.
Világos vára nem elég sötét.
Azért jövünk zord házigazda hozzád,
Hogy itt tenálad mielőbb reánk
Boruljon az örökös éjszaka.

Csobor.

Nagy ur, sajnálom, hogy a kocka fordult,
S te néked sem mutat mást, mint vakot.

Szilágyi.

Vak az igazság, legkivált mikor
Kiütik a szemét a szemtelenek,
S ujjongva mondogatják, ime most
Bizton kizárva minden részrehajlás —
S a szűr alól előveszik a hamis
Mértéket, s a vak a szerint ítél.
Mutasd meg a szobáimat, druszám.

Csobor.

Csak kettőt hoztam rendbe, majd a többi
Berendezem, mihelyt lepadunk.

Porkoláb.

Háromszáz fogolylyal most fordult a várba egy
[csapat huszár.

Czobor.

Miféle banda?

Porkoláb.

Zsebrákok Kosztolányból.

Czobor.

Hozz fel belőlük, hékás, egyet mustrának.
Különben ne bánts, magam tartok szemlét
fölöttük. (El.)

Harmadik jelenet.

(Szilágyi és Balázs.)

Szilágyi.

Balázs, most már hűséged megmutattad
Írántam, menj s menyasszonyod iránt
Mutasd meg, a ki négy év óta vár.
Ne rázd fejed, hagyj el, oly szép az élet,
Ha járhatsz, kelhetsz tetszésed szerint,
Ha zöld mezőn fejedre süt a nap
És lombos erdőn zeng szabad madár,
Vidám dalát utána füttyölöd,
És elmerengsz a holdvilágos estén,
S nyugodni térsz az estharang után,
És álmodol s ha rád virad a reggel,
Nem kell zokognod, hogy hazug az álom,
És sóhajtoznod, hogy teher az élet.
Balázs, menj, Isten áldja lépteid.

Balázs.

Bántottalak, hogy elüzesz magadtól?

Negyedik jelenet.

(Előbbie és Szentgyörgyi.)

Szentgyörgyi.

Te is szabad léssz, csak akard Szilágyi,

Dicsőség napja süt le ősz fejedre
S a szent szabadság harsogó dalát
Egy boldog nemzet milliói zengik,
Csupán akarnod kell. Szilágyi, szólj,
Akarod-e, hogy álmaid igazak
Legyenek s hazugok bilincseid?

Szilágyi.

Futó bolond lennék, ha nem akarnám.

Szentgyörgyi.

Balázs, te menj, mindjárt követ urad. (Balázs
eltávozik.)

Mit mondtam: emlékszel reá, Mihály — —
Gyerek fejére nem teszünk koronát.

Szilágyi.

Még nem feledtem el.

Szentgyörgyi.

Bánod, tudom.

Kutyafejü tatár sem bánhat így
Tulajdon vérivel, a hogy' öcséd
Veled bánt.

Szilágyi.

Még nem jártam a tatárok
Földjén, erről hát nem beszélhetek.

Szentgyörgyi.

Maradjunk itt, ne menjünk messzire,
Mutass egy példát a históriánkból,
Hogy a király háláját így mutatta
A választók iránt, mint jó öcséd,
Ki benned mindnyájónkat meggyalázott.
Téged vetett tömlöcbe, a magyar
Vitézség mintaképét. Hát hogyan

Buzduljon érte az alattvaló,
Ha önvérének ily gazul fizet?

Szilágyi.

De ha nem érdemel kiméletet
A vén Szilágyi?

Szentgyörgyi.

Ki vádolt, s miről?

Ereinkben jéggé fagyott a vér,
Mikor rabságodnak hire futott.
Ki biztosít, hogy nem kerül-e holnap
A sor reám, vagy bárkire a kinek
Az arca tán nem áll a képihez.

Szilágyi.

Biz erre nézve nincsen biztosíték.

Szentgyörgyi.

Szilágyi, férfi vagy, legjobb erődben,
Mint hadvezért s kormányzót egyaránt
Sirat mindenki széles e hazában.
Legjobbaink titkos tanácsra gyültek
Ügyedben, s azt határozzák, a nélkül,
Hogy bárki vétót mondott volna, hogy
Minden cimedbe és rangodba vissza
Helyeznek.

Szilágyi.

És királyom mit felelt?

Szentgyörgyi.

Természetes, hogy van föltétele
A dolognak, ha te is akarod.

Szilágyi.

Futó bolond lennék, ha nem akarnám.
De hát királyom, mit szól az reá?

Szentgyörgyi.

Természetes, hogy őt nem kérdezik,
Hisz épen ellene határozzák,
Kivel mindenki torkig jóllakott.
Te csavarod ki a kezéből a
Jogart, s hálából a fejedre teszszük
A szent koronát, hogyha akarod.

Szilágyi.

S az én kezemből ki csavarja ki,
Tán épen akkor, a mikor nem akarom?

Szentgyörgyi.

Csak a halál, ha utolsót lehelsz.

Szilágyi.

S a koronás király zabot hegyez majd?

Szentgyörgyi.

Pihenni tér szép csendesen az ősök
Mellé.

Szilágyi.

De nincs ám kedve még aludni.

Szentgyörgyi.

Kun László sem kívánczozott az ágyba,
A fehérvári egyház padmalya alá,
De ráborult az éjszaka, belé-
Fektették, s mostan alszik, mint a tej.

Szilágyi.

Tehát Mátyásra László sorsa vár?

Szentgyörgyi.

Az.

Szilágyi.

Ugy? Csak azt nem mondtad, hogy melyik
László, a Kuné, vagy a Hunyadié?

Szentgyörgyi.

Kettő közül az egyik. Azt hiszem
Különben, hogy Kun Lászlóvá fajul
— Tehát az ő sorsában osztozik —
Mert a mióta meghalt a kicsiny
Katinka, öfelsége az urak
Házát tekinti kun sábornak, az
Pedig könnyen halálthozó kicsinylés.

Szilágyi.

Királyra nem emel kezét a magyar.

Szentgyörgyi.

Hát Kun Lászlót nem ölték meg?

Szilágyi.

Kunok

És nem magyarok.

Szentgyörgyi.

Neki is akad

Egy kunja.

Szilágyi.

Nem tudom elhinni.

Szentgyörgyi.

Én

Leszek, ha más nem, hogy ha ráveti
Szemét a hitvesemre, én magam.

Szilágyi.

De hátha nem bujálkodik, csupán
Feledni jár az asszonyok közé.

Szentgyörgyi.

Még akkor is kimondom a halált
Reá, mivel eleget vétkezett.

Szilágyi. (Kitörve.)

Gaz ördögi vagy, nem Szentgyörgyi te!
Ó szent lovag, dárdádat ejtsd le hozzám,
Hogy ezt a pöffedt békát átszegezzem
S rút páráját a lábaid alatt
Vonagló sárkány barlangjába küldjem.
Te pártütő, minek nevezzelek,
Hogy meg ne sértsem azt az állatot,
A melyiknek nevét rád aggatom?!
Királygyilkosnak nézesz engemet,
Hát ilyenek a hazaárulók?
Van más is kívüled magyar hazánkban,
A ki Szilágyiról föltételezi,
Hogy egy követ fuj hitvány lázadókkal?

Szentgyörgyi.

Magyar rendek követje áll előtted,
Kinek személye szent és sérthetetlen.

Szilágyi.

Magyar rendbontók, összeesküvők
Aljas zászlótartója, söpredék,
Tudd meg, ha angyalok követje lennél
E sérelmet nem vinnéd szárazon.
Mért nincsennek saskörmeim, hogy ugy
Bánhatnék el veled, büdös görény,
A mint érdemled!?!
Szentgyörgyi.

Szentgyörgyi.

Én, Szentgyörgyi Zsigmond
Mondom, hogy piszkodat lemossa rólam
Véred.

Szilágyi.

Fuss, mert a csizmám sarka lesz

A sirköved. Fuss, svábbogár . . . Te rántasz
Kardot, te és Szilágyira ?!

Szentgyörgyi. (Kivont karddal.)

Lemossa

Véred tenpiskodat rólam.

Szilágyi. (Fölkapja a sarokban heverő kardot.)

Tehát

Vessz érdemed szerint, rút skorpió. (Vívna.)

Szentgyörgyi.

Ó mint iszom majd véredet, milyen
Gyönyörűséggel szürcsölöm.

Szilágyi. (Fejére sujt.)

Ne vér!

Igyad és fuladj meg belé.

Szentgyörgyi. (Összeesik.)

Halál . . .

Szilágyi.

Rád nézve hallatlan kitüntetés

Ez a halál.

Szentgyörgyi. (Végső erejét összeszedve szur.)

Pusztulj együtt velem.

Szilágyi. (Ujból fejére suhint.)

Ne rugdalózz', inkább magadba szállj.

Mielőtt a hátára vesz a sátán.

Szentgyörgyi.

Hogy nem küldhetlek hozzá, átkozott. (Meghal.)

Ötödik jelenet.

(*Szilágyi, Balázs.*)

Szilágyi.

Tekints ide, tudod, hogy mit jelent ez ?

Balázs.

Hogy egy kigyóval több van a pokolban.

Szilágyi.

A magyarok királya bajba' van,
Veszedelem környékezi öcsémet,
S én nem mozdulhatok ki tömlöcömből.
Uram, ki szent Péter bilincseit
Széttörted, nyiss utat előttem is!
Balázs, te most már nem maradhatsz itt,
Könnyebben nélkülözlek, mint a Fölség.
Azonnal elhagysz és hozzá sietsz.
Ne távozzál mellőle pillanatra
Se. Benned bizom s nem fogok csalódni,
Megőrzöd a király fölkent személyét.
Azonnal utra . . .

Balázs.

Jó uram, talán

Együtt mehetnénk.

Szilágyi.

Bár mehetnénk!

Balázs.

Megyünk, ha megsegít a szűz Anya. (Súg.)

Szilágyi (megcsókolja).

Aranygyerek, jer a szobámba, ott
Beszélj el majd tövéről hegyire,
De ezt előbb bedobjuk a Dunába
És még előbb a zsebjeibe nézünk,
Akadhat ott irás . . . a mint akadt is.
Egyébként nem tüntetjük el egészen,
Czobor ágyára fektetjük, segits. (Felfogják Szent-
györgyit.)

Czobor. (Még oda künn.)

Tuszkold utánam, mit máléskodol?

Látom, hogy bús, majd megcsiklandozom.

(Belépve.) Hová, hová, urak, olyan sietve?

Szilágyi.

Körülnézünk, úgy látjuk, hogy derül. (El balra.)

Hatodik jelenet.

(*Czobor, Hinko.*)

Czobor.

Zsebrák vagy, szépséges fiam?

Hinko.

Nem én.

Czobor.

A róka se róka, hogyha megszorul.

Ugyan mi hát?

Hinko.

Szerencsétlen lovag.

Czobor.

Ahá, a róka kezd mesélni szépen

Bolond Istóknak, hogy nem róka ő,

Világért sem, hanem a fővadász

Legkedvesebb kopója, a kinek

Gaz cselt vetett néhány cudar fatolvaj.

De jaj nekik s üdv annak, a ki őt

Kiszabadítja. Halljuk a mesét.

Hinko.

Igaz, Kosztolányban voltam, ámde

Csupán átutazóba, semmi közöm

A többihez; de fájdalom, Magyar

Balázs csapata nem ismer — csak őt

Tudnám, hogy merre van? — s fogságba hurcolt.

Kihallgatásról szó sincs náluk. Ezt
Mindenkor esküvel bizonyítom.

Czobor.

De hogy ki vagy, azt máig sem tudom.

Hinko.

Lengyel lovág; a ki Nándor alatt
Nem egy sebet kapott. Hunyadi, hej'
Hunyadi apám, ha látnád most fiad? —
Kitűntetett nem egyszer az egész
Sereg előtt, ezt csak mellékesen —
És úgy kedvelt, hogy annyi az irigym,
A hány hajszálom van a fejemen.
De mert békés természetű vagyok,
Kitértem előlük, s cseh földre mentem,
Podjebrád kapva kapott rajtam, a
Legjobb hivatalokkal megkinált,
De észrevettem rajta, hogy a magyart
Nem szíveli, azonnal elbucsuztam
Az udvarából s újra visszajöttem,
Miként a fecske régi fészkebe.
Soká tűnődtem Kosztolány alatt,
Hogyan tudnám Mátyásnak megszerezni?
Jó ötletem támadt. Csehül tudok,
Zsebráknak öltöztem, benéztem és
Alig néztem körül, mikor Magyar
Balázs serege nyomon követett
És engem is rabszíjra fűzve hozott,
Engem, Mátyás leghivebb emberét.

Czobor.

A fecske hű és jó madár úgy-e?
Lengyel, cseh és magyar; piros, fehér, zöld
De mégis zsebrák.

Hinko.

Ó de a hazáért
Kémlelni mentem és fogságba estem.

Czobor.

Fogságban vagy, s kémlelni méggy azonnal.

Hinko.

Ezer örömmel. Ez hazafias
Beszéd. Ha kell, kikémlelem a sátánt.

Czobor.

No majd elválnék.

Hinko.

Küldj, uram, megyek.

Czobor. (Porkolábhoz.)

Hékás, milyen idő van odakünn?

Porkoláb.

Borongós, felhős, zuzmarás, ködös.

Czobor.

Hát fürdeni lehet-e?

Porkoláb.

Finoman.

Czobor.

Ej, nem hiszem; lengyel, cseh és magyar
Te kémleled ki a Duna vizét.

Hinko.

Készségesen, híres uszó vagyok.

Czobor.

Hékás, készítsd el a fürdőruhát.

Porkoláb.

Szolgálatodra itt vagyok, uram. (Hevedert mutat.)

Czobor.

Hékás, öltöztess föl a jó urat.

Hinko.

Nem tréfa ez?

Czobor.

Hékás, tréfálok én?

Porkoláb.

Elvétve.

Hinko.

Tiltakozom.

Czobor.

Ez beszéd.

Hékás, hallottál bőgni már orosz lányt?

Porkoláb.

Soha.

Czobor.

Nézz rá és reszkess.

Porkoláb.

Reszketek.

Czobor.

Hékás, mehetsz, reszkethetsz is, ha tetszik,

Ha megszólal a cseh-magyar orosz lány

De lengyelül, a mit, hékás, nem értesz.

(Porkoláb el.)

Hinko.

Ember, sötét vagy, mit szándékozol?

Czobor.

Kémlelni küldelek le Luciferhez. (A csiga kötelét
reá köti.)

Hinko.

Ne tedd, ha félsz Istentől, szörnyeteg.

Czobor.

Hamar megrágtad szíjjadat, fiam,

Ezért szelid kis büntetés dukál. (Kiteszi az ablakon.)

Hinko.

Te vízbe fojtasz, mint macskakölyket.

Czobor.

Oroszlánykölyket, lásd én megbecsüllek.

Hinko.

Kivánj tőlem bármit, csak életem
Kiméld. Szememet szúrd ki, fületem
Vagdost le, orromat metéld, karom,
Lábam csonkítsd meg, ó csak élni hagy.

Czobor.

Hékás, de szépen bög ez az oroszlány.

(Egyre lejjebb csúsztatja a kötélén.)

Hinko.

Bevallok mindent. Irgalom! Bevallom:
Gyilkos vagyok, ne vedd lelkedre vérem.

Czobor.

Éreztem a ruhádon a vér szagát,
Attól tótágast áll a gyomrom, azért
Megöblögetlek kissé a Dunában.

Hinko.

Egyéb is nyomja lelkeket. Papot,
Hivass papot, elkárhozom, papot!

Czobor.

No látod, én milyen jó embered
Vagyok. Te egész és én hiven locsollak.

Hinko.

Egy tűz a testem, ó hazug bitang,
Dunát ígértél és izzó kemence
Fölött tartasz. Víz, vizet, elégek.
A hétpecsétű könyvnek zárai
Felpattannak, minden cselekedetem

Elöttem áll, szemem hiába hunyom
Be, lángbetűkkel ég ítéletem,
S keresztül marja szempilláimat.
Ó jaj nekem, hogy nem tagadhatom.
Szilágyi ellen én hamisítottam
Levelet, a gaz Giskra biztatott föl,
És megcsalt, csak a felét fizette ki — — —
Adjátok néki kinjaim felét.

Hetedik jelenet.

(Előbbiektől és Balázstól.)

Balázs.

Mihály uram, ki ordít?

Czobor.

Egy szegény
Bűnös. Hallgasd, mint szánja bánja vétékét.

Hinko.

A legnagyobb bűnöm . . . Papot, papot!
Oremus pro fidelibus defunctis . . .
Te üdvözültél, hisz az olvasót
Találtam az imádságos kezedre
Csavarva, s a remélt kincs csak lidércfény
Volt, hogy pokolba csalja lelkemet.

Czobor.

Ez aztán az őszinte vallomás.
Az a kegyes imádkozó ki volt?

Hinko.

Egy szent, kolostorunk feje . . .

Czobor.

Te tán

Szökött barát vagy?

Hinko.

Irgalom, papot!

Nem gyónhatom meg másnak, ó uram.

Papot.

Czobor.

Jó éjszakát, fiam, te rajtad

Pap sem segít.

Hinko.

A tékozló fiu

Szülőatyjánál irgalomra lelt.

Én az vagyok, bocsássatok színe

Elé a mennyei Atyának, ó de

Előbb papot, papot.

Balázs.

Ez ismerős...

Czobor.

Jámbor bucsus, csupán a hangja vad.

Balázs.

Ez Hinkó. Hadd beszéljek én vele. (Kihajol az ab-
lakon.)

Föllármázod Pestet, Budát, mi bajod?

Hinko.

Papot, Balázs! Circumdederunt me

Dolores inferni... et crucior

In flamma hac... Hivass papot, Balázs.

Czobor.

Számodra nincs papunk, órád ütött.

Zsebrák vagy, rák tehát, hazád a víz,

Nem bánom, a halak temessenek el.

Balázs.

Nem szól, talán imádkozik.

Czobor.

Aligha

Teszi az, a kit én keresztelek meg,
S a kit barátkordával én övezek
Körül, annak csak a sátán örül.
Még két ministrálót küldök neki,
Aztán elég lesz mára a multság.
Hékás, két rókaképü cimborát
Segits föl hozzám, én meg a Dunába
Segítem fogni félrőfös csukát.

Balázs.

Kemény szived van, sziklából faragták.

Czobor.

Szörmentében gazzal nem boldogulsz,
Egyébként én is érezem, ha fáj.

Porkoláb (betuszkol két zsebrákot).

Ezeknél különbet nem tudtam fogni.

Czobor.

Én megkötözöm, a többi a te dolgod. (Kötözi.)

Porkoláb.

Már olyan régen hivalkodom tétlenül, hogy
szinte áldás lesz rám ez a kis mozgás. Áldás,
békeesség. Előre honfiak, mozogjunk.

(El a zsebrákokkal.)

Nyolcadik jelenet.

(*Czobor és Balázs.*)

Balázs.

Ez pompás várnagyom. Ilyen csomó!
Én már kötöttem ebfejü tatárt,
Pogány törököt, sok mafla németet,
De egy csomóra sohsem sikerült.

Czobor.

Ez az én titkom, kedves hadnagyom,
Keresztespók volt benne mesterem.
A fő, hogy a zsineg erős legyen
És hozzá vékony. A ki azt hiszi,
Hogy annál jobb, mennél többet csavar
A karra, az hatalmasan csalódik.
Vedd egyszeresen és bogozd keresztül
Néhányszor, végül köss reá csomót,
De azt tőlem tanuld és foglyodat
Kezes csikóként gyermek elvezeti.

Balázs.

Titkodnak nagy hasznát venném, mutasd meg
Rajtam s én majd az ellenségemen
Gyakorlom.

Czobor.

Egy föltételem vagyok,
Hogy tudniillik másnak nem mutatod:
Köztünk marad örök titok gyanánt.

Balázs.

Igérem, hogy kivüled senkinek sem
Dicsekszem el, hogy mit tudok s kitől.

Czobor.

Nézd, így megy ez. Ez az alap, ezen
Épül fel szép egymásutánban a
Budai csonka torony várnagyának
Hire-neve.

Balázs.

Már pedzem is kevésbé.
A csuklót össze, s a tenyért ökölbe.

Czobor.

Dehogy ökölbe. Nézd, majd én vezénylek.
Köss meg. Alsó fogás, belső fogás.
Nem jól van. Tudsz talán olvasni: alsó,
A, b, belső fogás, a b, a b.
No most még egyszer a, alsó fogás
És bé, belső fogás, és a csomó.

Balázs. (Diadallal és némi gúnynyal.)

C!

Czobor.

Cs! . . . Csomó.

Balázs.

De bizony c barátom.
Alsó fogás, belső fogás, Czobor fogás.

Czobor.

Barátom, mit jelentsen ez?

Balázs.

Nekünk
Szabadságot.

Czobor.

Föllármázom a várat.

Balázs.

Ne tedd, mert Hinko sorsa rettenetes.

Czobor.

Megfojtanál?

Balázs.

Ha kényszeritsz, igen.

Czobor.

De meddig tart békóban a magam
Csomója.

Balázs.

Mig uram meg nem szabadul.

Czobor.

Fejeddél játszol.

Balázs.

Legalább okosan

Telik az időm játszva is.

Czobor.

Balázs,

Rossszul végződik e farsangi tréfa.

Balázs.

Azért kárpótol majd az eleje. (El.)

Kilencedik jelenet.

(*Czobor egyedül.*)

Czobor.

Balázs, egy szóra csak. Hallod Balázs . . .

Roszbán töri fejét. Ó bamba én

Minden liba közt legbutább gunár,

Igy törbe esni s hozzá a magam

Tőrébe?! Erről csacska krónikások

Ezer esztendő múlva is regélnek.

A szamarat nem hívják majd számárnak,

Hanem Czobornak, ó én vad számár.

Tizedik jelenet.

(*Czobor, Szilágyi, Balázs.*)

Szilágyi.

Egy éjszakát sem töltök el veled,

Se baj, azért becsüllek ám, druszám,

És nem tőled szököm, hozzá futok.

Irtóztató vihar közelg feléje.
Ha sújt a villám, sújtsen én reám,
S még akkor is éljen Mátyás király.
A kardodat kölcsön viszem, ne félj,
Szilágyi visszaküldi véresen,
Ha kell, de biztosan mocsoktalanul.

Balázs.

Uram, most téged is meg kell kötöznöm
Ha partot érsz, oldozd le derekadról,
És füttyenj, hogy ne aggódjam tovább.

Szilágyi.

Te mit művelsz, hogyan kerülsz szabadba?

Balázs.

Én nem vagyok fogoly, akár a kapún.

Czobor.

Jót állok, hogy madár se' jut keresztül
A kapun éjjel.

Balázs.

Hát az ablakon?

Czobor.

Húsztól mélységre nem ugorhatol.

Balázs.

Kéthármadát kötélén, harmadát
Majd őrzőangyalom tenyerén teszem meg.

Tizenegyedik jelenet.

Erzsébet. (Kitörő örömmel.)

Örvendj, Czobor, szabadságot hozok.

Czobor.

Az jól esik.

Erzsébet.

Bátyám, szabad vagy.

Szilágyi.

Annál jobb. Mátyástól hozod e jó hirt?

Erzsébet.

Egyenest tőle jövök, azt hiszem,

Ő sem késik soká, évfordulója . . .

Ne emlegessük, elmúlt, mint az álom,

Istennek hála érte.

Szilágyi.

Erzsikém,

Tudom, hogy ezt neked köszönhetem,

Bár tudnám meghálálni valamikor.

Czobor.

Nagyasszonyom, hát én fogoly maradok?

Balázs.

Kövess, nehogy titkunkat még kilessék.

(Be balra.)

Szilágyi.

Én már morogtam, mint a bérci medve,

S lám jó hirt jöttünk hallani ide.

Czobor. (Magából kikelve balról beront.)

Szentgyörgyi halva fekszik ágyamon.

Szilágyi.

Ne lármázz, mert utóbb felébred, akkor

Pedig csap ő is nagy patáliát,

S neked ront: mért háborgatod.

Czobor.

Szilágyi,

Ezt nem tehette más, ez a te műved.

Szilágyi.

Nem is tagadom.

Czobor.

A király hívét

Ölted meg.

Szilágyi.

Igen, a német királyét.

Czobor.

Tulajdon két fülem tanuskodik,
Hogy tégedet óhajtott arra birni . . .

Szilágyi.

Hogy pártot üssek a királyom ellen,
Ezért lakolt halállal a cudar,
S lakolna ha hetvenhét életet
Koldulna ki a mindenség urától
S ha nékem még százannyit kellene
Kockára tennem uramért ezerszer.

Tizenkettedik jelenet.

(Előbbiektől, Mátyás.)

Mátyás.

Mindent hallottam s olyan jól esett,
Bátyám, legyünk újból a régiek,
Csupán dacodból engedj egy keveset.

Erzsébet.

Sokat, fiam.

Szilágyi.

Ha lehet az egésznet

Lerázom.

Mátyás.

Ez meg már több lesz a soknál.

Szilágyi.

Egyetlen egyszer üssek csak közéjük!
Bucsuzóul még hadd legyenek haragos
Istennyila, azután — üsse kő! —
Elmék Váradra kolduló barátnak.

Mátyás.

Kit sujtanál?

Szilágyi.

Derék hiveidet, mint
Szentgyörgyi Zsigmondot, Palóczy Lászlót
S a többi pártütőt, a hogy' e lisztán
Találom írva szépséges nevöket.

Mátyás.

Ez aztán fordított világ, anyám,
Börtönben ülnek hiveim, szabadon
Járnak az esküdt ellenségeim.
Besztercze grófja vagy a mai naptól.
A pártütők vagyona, élete
Tiéd, enyém csak hűséged maradjon.

Szilágyi.

E sziv és minden dobbanása — tiéd.
E kar, a meddig kardot bir — tiéd.
E fő és minden aggodalma — tiéd.
Uram, öcsém, királyom, teljesen
Alád vetem, fogadd el életem.

Erzsébet.

Most ismerek rád: ez Szilágyi hangja
És büszkén mondom: ez Szilágyi vér.

Czobor. (Letérdel.)

Nekem panasgom van, felséges ur.

Mátyás.

Írásban nyujtsd át az országbirónak.

Czobor.

Fölség, bocsánat; lázadást panaszlok.

Mátyás.

Te is? Ti többet tudtok, mint mi ott künn?

Czobor.

Szilágyi urat vádolom.

Mátyás.

Merész vagy.

Bizonyíts, vagy a porkolábra bizlak.

Czobor.

Tekints karomra.

Mátyás.

Ezt a karikát

Mutatod?

Czobor.

Ez bizonyít ellene.

Balázs.

Szilágyi ur ártatlan, a bűnös én

Vagyok ebben, s ez hitvány szószegő.

Mátyás.

Egy vádló, egy mentő tanu: az kettő,

Egy följelentő, három, s végezetül

Még egy vádló, az négy; és összevissza

Hárman vagytok; de négy felé beszéltek

Hozzá: az egyik eddig hallgatott

Bátyám, pirits a besugóra, kezd el

A cáfolást.

Szilágyi.

Bajos lesz, mert van a

Dologba' valami.

Mátyás.

Szentgyörgyi pártján

Vagy tán magad is?

Szilágyi.

Hogy ha a Duna

Kilép medréből s a Gelléltre hág,

A vén Gellért elolvad, mint viasz

S az folydogál majd Pest-Buda között,

Hátára veszi ezt a csonka tornyot

S hajó gyanánt leviszi Orsováig,

S Duna habjából készül a vártorony,

S falán laposra zuzódik a csata-

Kigyó két mázsás vasgolyója, jó —

Akkor hát én se' maradok Szilágyi,

Hanem Szentgyörgyi, vagy egyéb bitang.

Mátyás.

De lám, a vádat nem mered tagadni.

Balázs.

Majd visszavonja ez.

Mátyás.

A rágalomra

Mentő körülményt én nem ismerek.

A kigyó sem töri fogát a sebbe,

Halálos mérge mégis benn marad.

Bizonyíts, hogyha kigyóként sziszegsz,

Harapsz, különben itt hagyod fogad.

Czobor.

Ők megkötöztek, ez nyílt lázadás — —

Balázs.

„Köztünk marad örök titok gyanánt.”

Feltételül ezt tűzte ki, mikor

Dicsőségét feltárta, a csomót,
Czobor csomóját s ime megszegé
Szavát.

Mátyás.

Miféle csomót?

Balázs.

Én megcsodáltam,
Miként köti meg egy csomóra a
Rabot és kértem, hogy mutassa meg,
Hasznát vehetném, megmutatta titok
Pecsetje alatt. Rajta megkísérlém,
Pompásan ment s most lázadást szimatol.

Czobor.

Hát a szökés kísérlete?

Szilágyi.

Bizony,
Felség, mi épen indulóba' voltunk.

Mátyás.

Anyám hírére?

Szilágyi.

Valamivel előbb.

Mátyás.

Hová készültél?

Szilágyi.

Fel, hozzád a várba,
Hogy intselek, aztán megvédjelek
Barátaidtól, erre esküszöm.

Mátyás.

Különös. Egy kemény vád sem hamis
És büntetésre még sincsen okom.
Bátyám, te lázadó vagy kedvemért,

Czobor, te szószegő, igazadért,
Te meg merénylő a király javáért.
Bátyám, te kaptál grófi koronát,
Hogy megbüntesd, mi benned menthető.
Neked csomódért egy csomó aranyat
Adok s téged, a ki kötni jól tudsz,
— Czobor, remélem: megtanulta csomód
Titkát? —

Czobor.

Felség, a mestermű nyoma.

Mátyás.

Téged bilincsbe verlek. Holtodig
Hurczolod békóidat panasztalanul.

Balázs. (Térdre esik.)

Te mondtad, felség, én rabod vagyok.

Mátyás.

Anyám, veled van foglyom láncá?

Erzsébet.

Velem.

Mátyás.

Kérlek, parancsold rögtön ide.

Erzsébet.

Azonnal. (El.)

Mátyás.

Hallottad-e, hogy hű menyasszonyoddal
Mi történt?

Balázs.

Semmit sem tudok, uram.

Mátyás.

Hogyan támadt rá éjnek éjtszakáján
Hinko.

Balázs.

A gaz!

Mátyás.

Piroska mint futott

Előle és miként mártotta törét

Fehér keblébe a feketelelkű

Parázna dög? . . .

Balázs.

Piroska most halott?

Mátyás.

Magához tért. Soká feküdt betegen,

S a mint elhagyta ágyát, fölkereste

Nagyváradon a püspököt, apáca . . .

Balázs.

Tehát halott.

Mátyás.

. . . Fátyolt kért tőle és

A püspök . . .

Balázs.

Nem ellenkezett?

Mátyás.

Ne vágj

Szavamba; püspök-atyánk visszaküldte

Azzal, hogy várjon két esztendeig:

Naponkint mondjon három olvasót,

Hetenkint egyszer gyónja meg bűnét,

Se hust, se bort ne izleljen meg ajka,

Kétszer bőjtöljön vizen és kenyéren

Vasárnaptól vasárnapig s ha aztán

Kétszer letelt a próbaév, kopogjon

Ujból . . .

Balázs.

Kibírta ártatlan vezeklőm?

Mátyás.

Néhány hétig vigan csúszott a víz
Száraz kenyérre; de csupán néhány
Hétig, aztán meg-megakadt a torkán.

Balázs.

És megfojtotta?

Mátyás.

Benne az apácát.

A régi csintalan Piroska új
Életre kelt, mióta tudja, hogy
Magyar Balázs rabsága véget ért.

Balázs.

Szegény, ha majd megtudja, hogy csupán
Egy röpke pillanatra hullt le láncom . . .

Tizenharmadik jelenet.

(Czobor, Mátyás, Szilágyi, Balázs, Erzsébet, Piroska.)

Mátyás.

Bizony nem hull le, bizonyítsd Piroska,
Hogy ezt az urat magadhoz lánczolod
S csak a halál adhatja néki vissza
Szabadságát

Balázs.

Hát rózsalánc bilincsem?

Piroska.

Fölséges úr, nagyasszonyom, szegény
Piroska hogyan érdemelt ilyen
Kegyelmet?

Mátyás.

A jó Istennek köszönd.

Czobor.

Ő kössön frigyetekre majd csomót,
Hogy a halál is izzadjon belé,
A mig kaszája ketté metszheti.

Balázs.

Te meg, Czobor, légy, kérlek, násznagyom.

Czobor.

Szolgalhatok gyűrűkkel hadnagyom? (A csukló-
járára célozva.)

Mátyás.

Ne kisebbitsd a kapitány urat,
Különben nem vállalkozom reá,
Hogy melléd álljak másik násznagyul.

Piroska és Balázs (fölváltva).

Ó fölség, ó kegyes uralkodó,
Mindennapi imánkba foglalunk
És kérjük Istent, hogy hallgassa meg
És védjen, áldjon, oltalmazzon ő,
Ki karjain hordozta Dávidot.

Szilágyi.

Fejezd be már: Éljen Mátyás király!

TARTALOM:

	Lap.
Anya és gyermeke	3
Királynénk	8
Erzsébet királyné	10
Bucsú az 1895. évtől	12
Szent Ágnes	14
Szent Ágota	20
Bonifác	27
Pillangó és malac	31
Ciprián és Jusztina	33
Nagy kísértő	36
Legio fulminans	41
Betszaide forrása	46
Kis hamis	49
Tavaszzsal	52
Malomban	54
Itt-ott	55
Eleázár	57
Üdvöztőnk és a ló	60
Karácsonyi ének	62
Fiucska ravatalánál	63
Ágyai erdő	65
Szent Szaniszló	66
Levél a futól	69
Jolán	72
Leányvára	83
Mese a szegény királyfiról	99
Szent Marina	105
Fohászkodás	112

	Lap.
Jézus	114
Jézus nevenapján	116
Absalom	117
Virág Ferkó	120
Tisztek mulatsága	122
Göndör Zsófi	124
A király ünnepe	128
Sehonnai	131
Vajda Gábor felesége	134
Téli szélvész	137
Lavigerie halálára	139
Azt mondják	141
Epedés	142
Leo pápa	144
Hetyey Sámuel	145
Áldomás	148
Páduai szent Antal	151
Fekete Vilmos	158
A lengyel Salamon	161
Boldog kassaiak	166
Magyar hűség. Történelmi színmű 5 felvonásban . . .	169

